

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ปริญญา

เศรษฐศาสตร์

เศรษฐศาสตร์

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง ผลกระทบของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ต่อการอุปโภคบริโภค
ภาคเอกชน

The Impact of Commercial Bank's Credit Card Expenditure on Private Consumption

นามผู้วิจัย นางสาวอัจฉราพร โตเหมือน

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วราพจน์ อุดมรัตน์, ศ.ม.)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ชลลดา หลวงพิทักษ์, Ph.D.)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์อ่องอาจ ปทะวานิช, พณ.ม.)

หัวหน้าภาควิชา

(รองศาสตราจารย์ชูชีพ พิพัฒน์ศิริ, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ผลกระทบของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ต่อการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน

The Impact of Commercial Bank's Credit Card Expenditure on Private Consumption

โดย

นางสาวอัจฉราพร โตเหมือน

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

พ.ศ. 2552

อัญญาพร โตเหมือน 2552: ผลกระทบของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ต่อ
การอุปโภคบริโภคภาคเอกชน ปรินญาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ ภาควิชา
เศรษฐศาสตร์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา: ผู้ช่วยศาสตราจารย์วรพจน์ อุดมรัตน์, ศ.ม. 94 หน้า

การบริโภคภาคเอกชนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจุบันการใช้จ่ายเพื่อ
การอุปโภคบริโภคได้พัฒนาไปมาก จากการใช้เงินสดเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนมาเป็นการชำระผ่านบัตร
เครดิตมากขึ้นในปัจจุบัน ทำให้ทั้งจำนวนบัตรเครดิตและมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
แต่เนื่องจากการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนมีส่วนโดยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 50 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม
ภายในประเทศ ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะศึกษาถึงผลกระทบของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตโดยเฉพาะ
ของธนาคารพาณิชย์ ที่มีต่อการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน รวมทั้งศึกษาพฤติกรรมในการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต
ของธนาคารพาณิชย์ โดยใช้ข้อมูลอนุกรมเวลารายปีช่วงปีพ.ศ. 2529-2551 มาศึกษาวิเคราะห์เชิงปริมาณ ในรูปแบบ
จำลองและประมาณค่าด้วยวิธีกำลังสองน้อยที่สุด ส่วนการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของ
ธนาคารพาณิชย์ จะใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการออกแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง และทำการวิเคราะห์ทางสถิติด้วย
วิธีเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตต่อการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนพบว่า
การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมีผลต่อการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนอย่างมีนัยสำคัญและมีความสัมพันธ์ไปใน
ทิศทางเดียวกันตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาที่ได้จากการศึกษาพฤติกรรม
การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ที่ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญระดับมากกับปัจจัยต่างๆ
ที่มีผลต่อการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต เช่น ความสะดวกในการชำระเงิน ความปลอดภัยเนื่องจากไม่ต้องพกเงินสด
ค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปี การมีร้านค้ารองรับบัตรจำนวนมาก วงเงินที่ได้รับอนุมัติ
ระยะเวลาชำระคืนโดยปลอดดอกเบี้ยและอัตราดอกเบี้ย ดังนั้นธนาคารแห่งประเทศไทยควรมีมาตรการควบคุม
การแข่งขันทางการตลาด ในการเพิ่มจำนวนบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ตลอดจนดูแลการอนุมัติการ
เพิ่มวงเงินบัตรเครดิตให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมกับเงินเดือนของผู้สมัครบัตรเครดิต เพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหา
หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในอนาคต โดยหันไปเน้นการเพิ่มมูลค่าการใช้บัตรเครดิตให้มากขึ้น โดยการเพิ่มร้านค้า
ที่รองรับบัตรเครดิต ตลอดจนการเพิ่มช่องทางการให้ความสะดวกในการชำระเงินมากขึ้น

Atcharaporn Tomuen 2009: The Impact of Commercial Bank's Credit Card Expenditure on Private Consumption. Master of Economics, Major Field: Economics, Department of Economics.

Thesis Advisor: Assistant Professor Vorapoj Udomratana, M.Econ. 94 pages.

The private consumption sector is crucial to the economics system. Currently, the payment has tremendously developed from paying by cash to using credit cards instead, resulting in a dramatic increase of both number of credit cards and usage volume. The private consumption sector is now accountable for 50% of Gross Domestic Product. It is interesting to study the impact of commercial bank's credit card expenditure on private consumption and credit card usage behavior deemed appropriate to analytical studies. This study used time series data for quantitative analysis from 1986-2008 and used econometrics models with the multiple linear regression analysis and estimated equation by using the ordinary least squares method. To study the commercial bank's credit card expenditure behavior the primary data were collected by questionnaire from a sample and analyzed by statistic with descriptive method.

The results of study from equation of relationship between credit card expenditure on private consumption found that credit card expenditure was significantly related to private consumption. Furthermore, the results from the collective data of credit card expenditure behavior also found that the factors which had impact on the usage of credit cards consisted of convenience, safety as people don't have to hold cash, joining fee and annual fee, the number of shops who accept credit cards, credit limit, grace period and interest. Thus, Bank of Thailand should measure to control the competition among the issuers of credit cards as well as control the number of credit cards and the appropriate credit limits to be in line with the debt serviceability of credit card holders to prevent non-performing loan problems that may occur in the near future and move to attempt to increase the value of credit cards by increasing the number of shops who accept them and include increasing methods for payment that can help customer comfort.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาจากหลายฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์วรพจน์ อุดมรัตน์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ และคำปรึกษาตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ชลลดา หลวงพิทักษ์ กรรมการสาขาวิชาเอก และรองศาสตราจารย์อ่องอาจ ปทะวานิช กรรมการสาขาวิชารอง และผู้แทนบัณฑิต วิทยาลัย ตลอดจนอาจารย์ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความรู้และคำแนะนำในการ แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

นอกจากนี้ขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาสละเวลาและให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาในครั้งนี้ รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ โครงการเศรษฐศาสตร์ (ภาคค่ำ) ทุกท่านที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงาน สุดท้ายขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัว ตลอดจนเพื่อนๆ เศรษฐศาสตร์ภาคค่ำ รุ่น 13 เพื่อนๆ พี่ๆ ที่ธนาคารนครหลวงไทย และคุณอนุชิต เกตุรวม ที่ได้ให้กำลังใจและคอยให้ความช่วยเหลือในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา

อัจฉราพร โตเหมื่อน

พฤษภาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(6)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
ขอบเขตการศึกษา	5
วิธีการศึกษา	5
นิยามศัพท์	9
บทที่ 2 แนวคิดทางทฤษฎีและการตรวจสอบเอกสาร	10
แนวคิดทฤษฎี	10
การตรวจสอบเอกสาร	18
แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา	26
สมมติฐาน	26
บทที่ 3 สถานการณ์บัตรเครดิตในประเทศไทยและการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน	27
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบัตรเครดิต	27
ส่วนที่ 2 การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตกับการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน	36
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์	41
ส่วนที่ 1 สมการความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต กับการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน	41
ส่วนที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บัตรเครดิตของ ธนาคารพาณิชย์ในการซื้อสินค้าและบริการ	42

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	63
สรุปผลการศึกษา	63
ข้อเสนอแนะจากการศึกษา	64
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	66
ภาคผนวก	68
ภาคผนวก ก ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย	69
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงซ้อน	84
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม	86
ภาคผนวก ง ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ทางสถิติ	92
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	94

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนบัตรเครดิต มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต มูลค่าการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน อัตราการเติบโตและสัดส่วนการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2529-2551	2
2	จำนวนบัตรเครดิต มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตและอัตราการเติบโต ในช่วงปีพ.ศ.2540-2551	33
3	การอุปโภคบริโภคภาคเอกชน จำนวนบัตรเครดิต มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต และอัตราการเติบโตในช่วงปีพ.ศ.2529-2551	37
4	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามเพศ	43
5	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามสถานภาพ	44
6	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามอายุ	44
7	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามระดับการศึกษา	45
8	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามอาชีพ	45
9	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามรายได้	46
10	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามสาเหตุในการใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ในการซื้อสินค้าและบริการ จำนวน 5 อันดับ	47

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
11	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตาม จำนวนบัตรเครดิตที่ถือครอง	48
12	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตาม จำนวนบัตรเครดิตที่ใช้ประจำ	48
13	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตาม ประวัติการใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์	49
14	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามจำนวนครั้ง ที่ใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ในการซื้อสินค้าและบริการต่อเดือน	50
15	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตาม มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์	50
16	จำนวนและร้อยละการใช้บัตรเครดิตของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิต จำแนกตามสถานที่ที่ใช้บัตรเครดิต	51
17	คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการให้ความสำคัญของ กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตต่อปัจจัยที่มีผลต่อการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต ของธนาคารพาณิชย์ในการซื้อสินค้าและบริการ	52
18	ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้ บัตรเครดิต	55

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางผนวกที่		หน้า
1	ผลการประมาณค่าสมการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ยาผ่าน บัตรเครดิตต่อการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน	85
2	ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ทางสถิติ	93

สารบัญญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	ความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย	16
2	ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการถือเงินเพื่อทำกำไรกับอัตราดอกเบี้ย	18
3	วงจรบัตรเครดิต	28

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

การบริโภคเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ระบบเศรษฐกิจดำเนินไปได้ แต่ระดับการบริโภคจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ปัจจุบันการอุปโภคบริโภคได้รับความสะดวกรวมมากขึ้น จากในอดีตที่เคยใช้เงินสดเป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการ เมื่อเทคโนโลยีทางการเงินมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นทำให้มีการคิดค้นวิธีการชำระเงินในรูปแบบต่างๆเข้ามาแทนที่เงินสด เช่น บัตรเครดิต บัตรเดบิต เป็นต้น โดยเฉพาะบัตรเครดิตปัจจุบันนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเปรียบเสมือนการนำรายได้ในอนาคตมาใช้ในช่วงเวลาปัจจุบัน โดยที่รายได้ปัจจุบันยังคงอยู่และในช่วงที่รอชำระหนี้ ผู้ถือบัตรสามารถนำเงินไปหมุนเวียนในด้านอื่นก่อนหรือฝากในบัญชีเงินฝากออมทรัพย์เพื่อให้ได้ผลตอบแทนได้ และสาเหตุหนึ่งที่ทำให้จำนวนบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นในช่วงระหว่างปีพ.ศ.2543 ถึงปีพ.ศ.2545 เป็นผลมาจากธนาคารแห่งประเทศไทยได้ผ่อนคลายหลักเกณฑ์การอนุมัติบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ดังจะเห็นได้จากการประกาศตรารายได้ผู้มีสิทธิถือบัตรเครดิตจากเดิมเดือนละไม่ต่ำกว่า 20,000 บาทต่อเดือน เป็นเดือนละไม่ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน พร้อมทั้งลดอายุผู้ถือบัตรเสริมจากไม่ต่ำกว่า 20 ปี เป็นไม่ต่ำกว่า 18 ปี ในวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2543 และในวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2545 ได้ประกาศยกเลิกเพดานการกำหนดรายได้ของผู้มีสิทธิสมัครบัตรเครดิตพร้อมทั้งลดอายุของผู้ถือบัตรหลักจาก 22 ปี เป็นไม่ต่ำกว่า 20 ปี (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2545) เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์สามารถขยายขอบเขตการให้บริการบัตรเครดิตได้อย่างทั่วถึง ผนวกกับนโยบายการตลาดของทุกสถาบันการเงินที่ต้องการขยายฐานลูกค้าบัตรเครดิต โดยการใช้กลยุทธ์ต่างๆ เพื่อจูงใจให้มีผู้สมัครบัตรเครดิตเพิ่มขึ้น

เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 1 จะพบว่าในปี พ.ศ. 2529 มีจำนวนบัตรเครดิต 143,000 บัตร เพิ่มขึ้นเป็น 6,381,515 บัตร ในปี พ.ศ. 2551 ขณะที่มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต ในปี พ.ศ. 2529 มีมูลค่าเท่ากับ 1,458 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น 454,995 ล้านบาทในปี พ.ศ. 2551 ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการอุปโภคบริโภคของภาคเอกชนที่รวบรวมไว้จากอดีตจนถึงปัจจุบันซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นไปในทิศทางเดียวกัน และหากพิจารณาจากสัดส่วนการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศแล้ว จะพบว่าอุปโภคบริโภคภาคเอกชนมีส่วน

ตารางที่ 1 จำนวนบัตรเครดิต มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต มูลค่าการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน อัตราการเติบโตและสัดส่วนการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ในช่วงปี พ.ศ.2529-2551

ปีพ.ศ.	จำนวนบัตร (บัตร)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)	มูลค่าการใช้จ่ายผ่าน บัตรเครดิต (ล้านบาท)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)	มูลค่าการอุปโภค บริโภคภาคเอกชน (ล้านบาท)	สัดส่วนการอุปโภค บริโภคภาคเอกชนต่อ ผลิตภัณฑ์มวลรวม ภายในประเทศ (ร้อยละ)
2529	143,000	-	1,458	-	705,655	64.42
2530	173,000	20.98	2,712	86.01	794,623	50.59
2531	285,000	64.74	9,174	238.27	885,008	49.58
2532	487,000	70.88	18,696	103.79	1,039,002	55.30
2533	728,000	49.49	37,458	100.35	1,249,651	53.20
2534	939,000	28.98	54,606	45.78	1,420,297	58.66
2535	1,441,000	53.46	71,448	30.84	1,700,000	63.19
2536	1,389,000	-3.61	84,474	18.23	1,730,519	54.67
2537	1,747,000	25.77	95,214	12.71	1,958,726	53.97
2538	1,895,000	8.47	131,850	38.48	2,225,739	53.17
2539	1,972,000	4.06	149,565	13.44	2,479,828	53.78

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ปีพ.ศ.	จำนวนบัตร	อัตราการเติบโต	มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต	อัตราการเติบโต	มูลค่าการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน	สัดส่วนการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ
	(บัตร)	(ร้อยละ)	(ล้านบาท)	(ร้อยละ)	(ล้านบาท)	(ร้อยละ)
2540	2,010,000	1.93	149,392	-0.12	2,586,956	54.66
2541	1,907,000	-5.12	147,109	-1.53	2,505,312	54.15
2542	1,574,000	-17.46	151,945	3.29	2,595,113	55.96
2543	1,766,000	12.20	170,164	11.99	2,762,925	56.13
2544	2,568,000	45.41	234,000	37.51	2,941,012	57.29
2545	3,425,000	33.37	286,204	22.31	3,119,979	57.24
2546	4,224,000	23.33	343,213	19.92	3,385,602	57.21
2547	4,129,034	-2.25	272,124	-20.71	3,709,059	57.15
2548	5,023,503	21.66	301,766	10.89	4,048,654	57.12
2549	5,583,570	11.15	368,743	22.20	4,381,192	56.05
2550	6,036,907	8.12	528,764	43.40	4,561,528	53.71
2551	6,381,515	5.71	454,995	-13.95	4,992,474	54.85

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2552)

โดยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 50 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ แสดงให้เห็นว่าการใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนมีบทบาทที่สำคัญมากในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นไปในทิศทางเดียวกันกับการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนที่เป็นส่วนสำคัญของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ดังนั้นจึงเป็นประเด็นที่น่านศึกษาถึงผลของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ที่มีต่อการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน รวมทั้งศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ มาเป็นปัจจัยในการศึกษาพิจารณาประกอบกับตัวแปรในเชิงปริมาณเพื่อหาข้อสรุป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ถึงผลกระทบของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ต่อการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน
2. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของผู้ถือบัตรเครดิตธนาคารพาณิชย์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. จากผลการศึกษาทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ว่ามีผลต่อการบริโภคไปในทิศทางใด เพื่อนำผลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการกำกับดูแลเรื่องจำนวนบัตรเครดิตและมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต เพื่อจะทำให้เกิดความเหมาะสมกับสถานะทางเศรษฐกิจ
2. จากผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของกลุ่มตัวอย่างจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจนี้ ตลอดจนหน่วยงานที่กำกับดูแลเพื่อใช้ในการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพกลยุทธ์ทางการตลาดด้านบัตรเครดิตและพัฒนาการให้บริการได้อย่างเหมาะสมเพื่อให้สามารถให้บริการได้ครอบคลุมและตอบสนองความต้องการของผู้ถือบัตรให้มากที่สุด

ขอบเขตการศึกษา

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลทุติยภูมิ(Secondary Data) รายปีในช่วงปีพ.ศ. 2529 ถึง พ.ศ.2551 รวมระยะเวลา 23 ปี โดยจะทำการศึกษาเฉพาะบัตรเครดิตที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ไทย และสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในประเทศไทย ทั้งนี้จะไม่รวมจำนวนบัตรเครดิตและมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตจากธุรกิจสถาบันการเงินที่มีใช้ธนาคาร(Non-Bank) เนื่องจากบัตรเครดิตที่ออกจากธุรกิจสถาบันการเงินที่มีใช้ธนาคาร(Non-Bank) มีวัตถุประสงค์การใช้แตกต่างกัน โดยบัตรเครดิตที่ออกจากธนาคารพาณิชย์ไทยและสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อการซื้อสินค้าทั้งในรูปของสินค้าคงทนและสินค้าสิ้นเปลืองสำหรับการอุปโภคบริโภค โดยใช้จ่ายผ่านร้านค้าที่รับบัตรเครดิตเพื่อใช้แทนเงินสดเป็นหลัก ในขณะที่บัตรเครดิตที่ออกโดยธุรกิจสถาบันการเงินที่มีใช้ธนาคาร(Non-Bank) มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ซื้อสินค้าแทนเงินสดเป็นหลัก แต่กลับมีวัตถุประสงค์หลักในการเป็นแหล่งเงินทุนในรูปของสินเชื่อแก่ลูกค้าเพื่อซื้อสินค้าเงินผ่อนหรือใช้ในยามฉุกเฉินที่อยู่ในรูปของเงินกู้หรือวงเงินเบิกเกินบัญชี

ในการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของผู้ถือบัตรเครดิตธนาคารพาณิชย์นั้น จะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากลูกค้าผู้ถือบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์และสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในประเทศไทย โดยทำการเก็บข้อมูลในช่วงเดือนตุลาคม-ธันวาคม พ.ศ.2551

วิธีการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้มี 2 ส่วน คือ ข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ โดยมีการเก็บรวบรวม ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ การศึกษาในส่วนนี้เป็นการเก็บข้อมูลจากการออกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูล ด้วยการออกแบบสอบถามผู้ใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญจากลูกค้าผู้ถือบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ แต่ไม่ทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง เพราะมีเพียงข้อมูลจำนวนบัตรเครดิตที่มีได้สะท้อนจำนวนประชากร เนื่องจากในความเป็นจริงประชากรหนึ่งคนสามารถถือบัตรเครดิตได้มากกว่า 1 บัตร ดังนั้นจึงต้องใช้วิธีคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ต้องใช้ในการศึกษา โดยใช้สูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2550: 75)

$$n = \frac{p(1-p)Z^2}{e^2}$$

โดยที่

- n = ขนาดตัวอย่าง
- p = ความน่าจะเป็นของประชากร
- e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้น
- Z = ค่ามาตรฐานของระดับความเชื่อมั่น

$$\begin{aligned} n &= \frac{0.50(1-0.5)(1.96)^2}{(0.05)^2} \\ &= 384.16 \text{ หรือประมาณ } 400 \text{ ตัวอย่าง} \end{aligned}$$

1.2 การทดสอบเครื่องมือ

ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปทดสอบความเชื่อมั่นด้วยวิธีของ Cronbach's Alpha โดยการนำแบบสอบถามดังกล่าวไปทดลองเก็บข้อมูล โดยทดสอบกับกลุ่มผู้ใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์จำนวน 30 ราย จากผลการคำนวณพบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่าเท่ากับ 0.859 ซึ่งค่าความเชื่อมั่นดังกล่าว อยู่ในระดับที่ยอมรับกันว่ามีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากค่าสถิติดังกล่าวมีค่ามากกว่า 0.80 ดังนั้นแบบสอบถามนี้จึงสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาในครั้งนี้ได้

1.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1.3.1 ค่าแจกแจงความถี่ (Frequency) และคำนวณร้อยละ (Percentage)

1.3.2 ค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก

1.3.3 การจัดลำดับค่าคะแนนถ่วงน้ำหนัก

ระดับของค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการแบ่งคะแนนเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดความกว้างของแต่ละอันดับค่าคะแนน ค่าคำนวณได้จากสูตรดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของแต่ละอันดับค่าคะแนน} &= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{(5 - 1)}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

จะได้ระดับของค่าคะแนนเฉลี่ยที่ได้จากการแบ่งระดับข้างต้นดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ระดับความสำคัญ
1.00 - 1.80	ระดับความสำคัญน้อยที่สุด
1.81 - 2.60	ระดับความสำคัญน้อย
2.61 - 3.40	ระดับความสำคัญปานกลาง
3.41 - 4.20	ระดับความสำคัญมาก
4.21 - 5.00	ระดับความสำคัญมากที่สุด

1.3.4 การทดสอบสมมติฐานจากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม โดยสถิติที่ใช้ในการทดสอบคือ การทดสอบค่าไคสแควร์ (Chi-Square) เป็นการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ โดยใช้สูตรคำนวณ ดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2550: 275)

$$X^2 = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^n \frac{(O_{ij} - E_{ij})^2}{E_{ij}}$$

เมื่อกำหนดชั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom) $d.f. = (r-1)(c-1)$

X^2	=	ค่าทดสอบไคสแควร์ (Chi-Square)
O_{ij}	=	ค่าความถี่จากการสังเกตในแถวที่ i สดมภ์ที่ j
i	=	จำนวนของแถว โดย $i=1,2,3,\dots,r$
j	=	จำนวนสดมภ์ โดย $j=1,2,3,\dots,c$
E_{ij}	=	ความถี่ที่คาดหวังของแถวที่ i สดมภ์ที่ j

$$\text{โดยที่ } E_{ij} = \frac{(r_i * c_j)}{n}$$

เมื่อ n = จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

2. ข้อมูลทุติยภูมิ รวบรวมจากห้องสมุดของสถาบันการศึกษาต่างๆ ธนาคารแห่งประเทศไทย และเครือข่ายใยแมงมุม (world wide web) ที่เกี่ยวข้องและในส่วนของข้อมูลที่เป็นแบบอนุกรมเวลา (Time Series Data) รายปีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ถึง พ.ศ. 2551 ได้แก่ มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต การอุปโภคบริโภคของภาคเอกชนและจำนวนบัตรเครดิต ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะเก็บรวบรวมจากแหล่งต่างๆ อันได้แก่ ธนาคารแห่งประเทศไทยและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

2.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมการใช้บัตรเครดิตของกลุ่มลูกค้าบัตรเครดิตธนาคารพาณิชย์ โดยทำการศึกษาเชิงพรรณนาและข้อมูลที่ได้จากการออกแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์ โดยทำการแจกแจงความถี่ คำนวณอัตราร้อยละ

2.2 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยใช้แบบจำลองสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Regression Model) ซึ่งคาดประมาณโดยใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบธรรมดา (Ordinary Least Squares: OLS) เพื่อวิเคราะห์ว่ามูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางใดกับการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน ในส่วนของแบบสอบถามได้ทำการทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสถิติไคสแควร์ ในการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยที่มีผลต่อการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต

นิยามศัพท์

บัตรเครดิต หมายถึง บัตรที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ไทย สาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในประเทศไทย ซึ่งผู้ถือบัตรเครดิตสามารถใช้บัตรเครดิตซื้อสินค้าและบริการได้โดยชำระเงินภายหลัง

ผู้ถือบัตรเครดิต หมายถึง บุคคลที่เป็นเจ้าของบัตรเครดิต โดยเป็นผู้ถือบัตรหลัก และเป็นเจ้าของบัญชีบัตรเครดิต

มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้า และ/หรือบริการด้วยบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ทุกแห่ง สาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในประเทศไทย ซึ่งผู้ถือบัตรจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายดังกล่าว

พฤติกรรมการใช้บัตรเครดิต หมายถึง การกระทำกิจกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการซื้อสินค้าหรือบริการต่างๆ ผ่านกระบวนการใช้บัตรเครดิต ประกอบด้วย ประเภทบัตรเครดิตที่ใช้ ประเภทกิจกรรมที่ใช้บัตรเครดิต วงเงินเฉลี่ยที่ใช้ในแต่ละครั้ง ความถี่ในการใช้ต่อเดือน

การอุปโภคบริโภคภาคเอกชน หมายถึง รายจ่ายทั้งหมดของครัวเรือนในการซื้อสินค้าประเภทคงทนและสินค้าไม่คงทนรวมถึงบริการต่างๆ ในรอบ 1 ปี (รัตนาศายคณิต, 2546: 220)

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและการตรวจเอกสาร

แนวคิดทฤษฎี

แนวคิดเกี่ยวกับบัตรเครดิตกับปริมาณเงิน

ปริมาณเงิน (Money Supply) ความหมายของปริมาณเงินมีคำจำกัดความอยู่หลายคำจำกัดความ ดังนี้ (กฤตยา ตติรังสรรค์กุล, 2547: 55-58)

M1 คือ ปริมาณเงินตามความหมายอย่างแคบ ประกอบด้วย เงินเหรียญ ธนบัตร และเงินฝากกระแสรายวันที่อยู่ในมือประชาชน ได้แก่ ห้างร้านเอกชน ห้างหุ้นส่วน บุคคลธรรมดา สหกรณ์

$$M1 = \text{เงินเหรียญ} + \text{ธนบัตร} + \text{เงินฝากกระแสรายวันที่อยู่ในมือประชาชน}$$

M2 คือ ปริมาณเงินตามความหมายอย่างกว้าง ประกอบด้วย เงินเหรียญ ธนบัตร และเงินฝากกระแสรายวัน เงินฝากออมทรัพย์ และเงินฝากประจำที่อยู่ในมือประชาชน ได้แก่ ห้างร้านเอกชน ห้างหุ้นส่วน บุคคลธรรมดา สหกรณ์

$$M2 = M1 + \text{เงินฝากออมทรัพย์} + \text{เงินฝากประจำ}$$

เมื่อพูดถึง M1 จะเน้นหน้าที่ของเงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน จึงมีประโยชน์ในการวัดอำนาจซื้อของประชาชนในระบบเศรษฐกิจระยะหนึ่ง และเมื่อพูดถึง M2 จะเน้นหน้าที่ของเงินเป็นคลังสะสมค่าและเป็นสิ่งใกล้เงิน

สิ่งใกล้เงิน (Near Money) หมายถึง สินทรัพย์ที่สามารถเปลี่ยนสภาพเป็นเงินสดได้อย่างรวดเร็วโดยที่มูลค่าของมันไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก เช่น เงินฝากประจำ เงินฝากออมทรัพย์ ตั๋วเงินคลัง พันธบัตรรัฐบาล สิ่งใกล้เงินเหล่านี้ไม่สามารถแลกเปลี่ยนกับสินค้าและบริการได้ทันทีต้องเปลี่ยนหรือขายเป็นเงินสดก่อน ดังนั้นสิ่งใกล้เงินจึงมีสภาพคล่องรองจากเงิน

สิ่งที่ทดแทนเงิน (Money Substitute) หมายถึง ตราสารที่ทำหน้าที่ชั่วคราวในฐานะ เป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน แต่การชำระหนี้ในขั้นสุดท้ายยังคงต้องใช้เงินอยู่ดี เช่น บัตรเครดิต ซึ่งยังไม่ถือว่าเป็นเงินได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากขาดคุณสมบัติของสิ่งที่จะเป็นเงินคือ สิ่งที่จะเป็นเงินนั้นจะต้องเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในสังคม แม้ว่าบัตรเครดิตจะเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนได้ดีแต่บัตรเครดิตยังไม่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป เพราะยังไม่สามารถใช้ได้ในทุกๆ สถานที่เมื่อเปรียบเทียบกับเงินสด ดังนั้นบัตรเครดิตจึงยังไม่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป และยังไม่สามารถเป็นมาตรฐานในการชำระหนี้ในอนาคตได้ ตลอดจนบัตรเครดิตยังไม่สามารถเป็นเครื่อง เก็บรักษามูลค่าได้

จึงสรุปได้ว่า บัตรเครดิตยังไม่ถือว่าเป็นเงิน เนื่องจากขาดคุณสมบัติของสิ่งที่จะเป็นเงิน แม้ว่าบัตรเครดิตยังไม่ถือว่าเป็นเงินแต่ก็สามารถเป็นสิ่งทดแทนเงินได้ หมายถึงบัตรเครดิตเป็นเพียงเครื่องมือในการเลื่อนการชำระเงินออกไป ดังนั้นจึงไม่นับรวมอยู่ในปริมาณเงิน M1 และ M2

แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภค

การบริโภคของครัวเรือนมีความสำคัญต่อการตัดสินใจผลิตสินค้าและบริการของหน่วยธุรกิจ มาสนองความต้องการของครัวเรือนหรือผู้บริโภค นอกจากนี้การบริโภคของภาคครัวเรือน ยังมีผลต่อการออมของครัวเรือน กล่าวคือ การตัดสินใจบริโภคจะทำให้การออมลดลง ในขณะที่การตัดสินใจลดการบริโภคจะทำให้การออมเพิ่มขึ้น ดังนั้นการตัดสินใจบริโภคและการตัดสินใจ ออมจึงเป็นการตัดสินใจที่เกิดขึ้นในครั้งเดียวกัน จากการศึกษาของนักเศรษฐศาสตร์ได้พบว่าการบริโภคมีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่างๆ หลายประการ แต่ปัจจัยที่สำคัญได้แก่ ระดับรายได้ ประชาชาติ อัตราภาษี ระดับราคา อัตราดอกเบี้ย สินทรัพย์และการคาดคะเนอนาคต (รัตน สหายคณิต, 2541: 65-72)

1. ระดับรายได้ประชาชาติ

รายได้ประชาชาติเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่มีอิทธิพลต่อการบริโภค ทั้งนี้เพราะรายจ่ายในการบริโภคเป็นรายจ่ายที่จ่ายออกจากรายได้ ถ้ารายได้ประชาชาติอยู่ในระดับสูงประชาชนย่อมมีอำนาจซื้อสินค้าอยู่ในระดับสูงด้วย (สมมติให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่) ทำให้สามารถใช้จ่ายเพื่อการบริโภคได้มากขึ้น (รวมทั้งออมทรัพย์ได้มากขึ้นด้วย) การบริโภคจึงผันแปรไปกับรายได้ประชาชาติในทิศทางเดียวกัน

2. อัตรากาฬ

รายได้ที่ครัวเรือนสามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้นั้น จะต้องเป็นรายได้สุทธิส่วนบุคคล ซึ่งก็คือ รายได้ส่วนบุคคลภายหลังที่ได้หักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาออกแล้ว และเนื่องจากรายได้ส่วนบุคคลขึ้นอยู่กับรายได้ประชาชาติ และมีค่าไม่แตกต่างกับรายได้ประชาชาติมากนัก (ถ้าสัดส่วนของรายได้รัฐบาลในประชาชาติค่อนข้างต่ำและรายจ่ายเงินโอนของรัฐบาลค่อนข้างต่ำด้วย) เราอาจจะถือได้ว่า รายได้สุทธิส่วนบุคคลเท่ากับรายได้ประชาชาติหักด้วยภาษีเงินได้นิติบุคคล ธรรมดาหรือ เขียนเป็นสมการได้ว่า

$$Y_d = Y - T$$

โดย

$$\begin{aligned} Y_d &= \text{รายได้สุทธิส่วนบุคคลที่สามารถนำไปจับจ่ายใช้สอยได้} \\ Y &= \text{รายได้ประชาชาติ} \\ T &= \text{ภาษีเงินได้} \end{aligned}$$

ดังนั้น ถ้ารัฐบาลเก็บภาษีเงินได้ในอัตราที่สูงขึ้น ทำให้รัฐบาลได้รายได้ภาษีเพิ่มขึ้น แต่จะทำให้รายได้สุทธิของครัวเรือนลดลง รายจ่ายในการบริโภคของครัวเรือนย่อมลดลงด้วย นั่นคือการบริโภคผันแปรไปในทิศทางตรงกันข้ามกับอัตรากาฬหรืออาจกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า ถ้ารัฐบาลเก็บภาษีจากประชาชนไปมากขึ้น (โดยปัจจัยอื่นๆ เช่น ระดับรายได้ประชาชาติคงเดิม) ประชาชนจะเหลือรายได้สุทธิลดลง ทำให้เขาต้องใช้จ่ายบริโภคลดลงด้วย การบริโภคจึงผันแปร ในทิศทางตรงกันข้ามกับรายได้ภาษีของรัฐบาล

3. ระดับราคา

ระดับรายได้ประชาชาติหรือรายได้สุทธิที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งแสดงถึงอำนาจซื้อของประชาชนนั้น จะต้องเป็นระดับรายได้ที่แท้จริง ซึ่งหมายถึงรายได้ที่จัดการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาออกแล้ว ในกรณีที่รายได้ประชาชาติคงที่หากระดับราคาสูงขึ้น รายได้ประชาชาติที่แท้จริงจะลดลง ซึ่งทำให้การบริโภคที่แท้จริง (Real Consumption) ต้องลดลงด้วย การบริโภคที่แท้จริงจึงผันแปรไปในทิศทางตรงกันข้ามกับระดับราคา อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาระดับการบริโภคที่เป็น

ตัวเงิน (Nominal Consumption) แล้วจะพบว่า ในระยะที่ระดับราคาสูงขึ้นประชาชนต้องใช้จ่ายเงินซื้อสินค้าในราคาที่สูงขึ้น ดังนั้นรายจ่ายบริโภคที่เป็นตัวเงินจะสูงขึ้นด้วย แม้ว่าการบริโภคที่แท้จริงจะลดลงก็ตาม

ตัวอย่างเช่น ผู้บริโภคที่มีระดับรายได้เดือนละ 10,000 บาท เขามีรายจ่ายซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคเดือนละ 9,000 บาท ต่อมาระดับราคาสินค้าสูงขึ้น เช่นเดิมข้าวสารราคา กิโลกรัมละ 16 บาท เขาเคยซื้อข้าวสารเดือนละ 5 กิโลกรัม รายจ่ายค่าข้าวสารเท่ากับ 80 บาทต่อเดือน แต่เมื่อราคาข้าวสารสูงขึ้นเป็น กิโลกรัมละ 25 บาท เขาจะซื้อข้าวสารลดลงเหลือเพียง 4 กิโลกรัม นั่นคือการบริโภคที่แท้จริงลดลง แต่รายจ่ายค่าข้าวสารกลับสูงขึ้นเป็น 100 บาทต่อเดือน นั่นคือการบริโภคเป็นตัวเงินสูงขึ้น ซึ่งเป็นที่คาดได้ว่า เมื่อระดับราคาสินค้าสูงขึ้นทำให้รายจ่ายในการบริโภค รายเดือนของเขาสูงขึ้นเป็น 10,000 บาทต่อเดือนหรือสูงกว่า แต่การบริโภคที่แท้จริงของเขากลับลดลง

ดังนั้น จึงทำให้สรุปได้ว่า การสูงขึ้นของระดับราคาจะเกิดผลทำให้การบริโภคที่เป็นตัวเงินสูงขึ้น แต่ทำให้การบริโภคที่แท้จริงลดลงได้ และถ้าระดับราคาลดลง จะทำให้เกิดผลในทิศทางตรงกันข้าม

4. อัตราดอกเบี้ย

อัตราดอกเบี้ยเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคของครัวเรือน การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยอาจจะมีผลทำให้การบริโภคเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

ในระยะที่อัตราดอกเบี้ยสูง ผู้บริโภคที่ต้องการซื้อสินค้าด้วยเงินผ่อนจะต้องจ่ายค่าซื้อสินค้าในราคาที่แพงขึ้น (เพราะเป็นราคาที่รวมดอกเบี้ยเข้าไว้ด้วย) ซึ่งจะทำให้เขาเลิกล้มความตั้งใจที่จะซื้อสินค้าเงินผ่อนก็ได้ ดังนั้นการที่อัตราดอกเบี้ยสูงขึ้นจะทำให้การบริโภคลดลง ในทางตรงกันข้าม ถ้าอัตราดอกเบี้ยลดลงจะเป็นการกระตุ้นการบริโภคของครัวเรือน อัตราดอกเบี้ยและการบริโภคจึงมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้าม

นอกจากนี้ ในระยะที่อัตราดอกเบี้ยสูงครัวเรือนที่มีรายได้สามารถซื้อสินค้าด้วยเงินสดได้ก็ตาม ก็จะมีความรู้สึกว่าต้องการออมมากขึ้น เพื่อหวังผลตอบแทนจากอัตราดอกเบี้ยที่สูงนั้น โดยการนำเงินไปฝากธนาคารเพื่อให้ได้ดอกเบี้ยตอบแทนการบริโภคจึงลดลงได้ ดังนั้นอัตรา

ดอกเบียที่สูงขึ้นจึงกระตุ้นให้ครัวเรือนออมทรัพย์ แต่อัตราดอกเบี้ยที่ต่ำจะกระตุ้นให้ครัวเรือนบริโภคมากขึ้นถ้าปัจจัยอื่นๆคงที่

5. สินทรัพย์

สินทรัพย์ (Asset) ที่ครัวเรือนครอบครองอยู่ก็มีอิทธิพลต่อการบริโภค ในการพิจารณาสินทรัพย์ เราจะให้ความสนใจแก่สินทรัพย์สุทธิกล่าวคือ เป็นมูลค่าสินทรัพย์ที่หักด้วยหนี้สินแล้วสินทรัพย์นี้อาจจะอยู่ในรูปของเงินสด เงินฝากธนาคาร พันธบัตร รถยนต์ บ้านและที่ดิน เครื่องประดับ เป็นต้น ครัวเรือนที่มีสินทรัพย์สุทธิน่าจะมีการบริโภคสูงกว่าครัวเรือนที่ไม่มีสินทรัพย์ นอกจากนี้สินทรัพย์บางชนิดเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ง่าย สภาพคล่องสูง บางชนิดเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ยาก ต้องใช้เวลานาน ครัวเรือนที่ครอบครองสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูงจึงอาจจะใช้จ่ายในการบริโภคได้สูงกว่าครัวเรือนที่ครอบครองสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องต่ำ แม้ว่าจะมีมูลค่าสินทรัพย์สุทธิเท่ากันก็ตาม เพราะสามารถเปลี่ยนสินทรัพย์เป็นเงินสดเพื่อซื้อสินค้าอุปโภคได้รวดเร็วตามที่ต้องการ

อีกประเด็นหนึ่งที่ต้องพิจารณาก็คือ อำนาจซื้อของสินทรัพย์น่าจะเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริโภคมากกว่ามูลค่าสินทรัพย์ที่เป็นเงินสด ในระยะที่เกิดเงินเฟ้อ สินทรัพย์บางอย่างอาจมีมูลค่าที่เป็นเงินสดคงที่ แต่จะมีมูลค่าที่แท้จริงลดลง ตัวอย่างเช่น นาย ก มีเงินฝากธนาคาร อยู่ 1 ล้านบาท ได้ดอกเบี้ยภายหลังหักภาษีดอกเบี้ยเงินฝากแล้วในอัตราร้อยละ 10 ต่อปี หรือได้ดอกเบี้ยเท่ากับ 100,000 บาทต่อปี เมื่อระดับราคาสูงขึ้น อำนาจซื้อของเงินดอกเบี้ย 100,000 บาทจะลดลงและอำนาจซื้อของเงินฝาก 1 ล้านบาทก็ลดลงด้วยเช่นเดียวกัน เมื่ออำนาจซื้อของสินทรัพย์ลดลงครัวเรือนก็จะลดการบริโภค ในทางตรงกันข้าม ถ้าระดับราคาลดลง อำนาจซื้อของสินทรัพย์สูงขึ้นครัวเรือนก็สามารถเพิ่มรายจ่ายในการบริโภค จึงทำให้การบริโภคมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับอำนาจซื้อที่แท้จริงของสินทรัพย์

6. การคาดคะเนอนาคต

การบริโภคในปัจจุบันมีความสัมพันธ์กับการคาดคะเนอนาคตของครัวเรือน การคาดคะเน (Expectation) ของครัวเรือน การคาดคะเนรายได้ในอนาคต ถ้าครัวเรือนคาดว่าในอนาคตเขาจะได้รับรายได้สูงขึ้น ครัวเรือนอาจจะใช้จ่ายบริโภคในงวดปัจจุบันเพิ่มขึ้นแม้ว่ารายได้ของเขาในปัจจุบันยังคงเดิม โดยครัวเรือนอาจตัดสินใจซื้อสินค้าด้วยเงินสดผ่อนหรือ

ลดการออมหรือกู้ยืมเงินมาใช้จ่าย แต่ถ้าเขาคาดว่ารายได้ในอนาคตจะลดลง คราวเรือนจะลดการบริโภคในปัจจุบัน แต่จะเก็บออมไว้มากขึ้น การบริโภคจึงมีความสัมพันธ์กับการคาดคะเนรายได้ในอนาคต

นอกจากปัจจัยสำคัญต่างๆ ที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น ยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกที่มีอิทธิพลต่อการบริโภค อาทิ การกระจายรายได้และความร่ำรวย ปริมาณและลักษณะของสินทรัพย์ถือครอง อายุของประชากรอิทธิพลของการโฆษณาสินค้า การพัฒนาสินค้าใหม่ๆ ออกสู่ตลาด การพัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้า ระบบการใช้จ่ายเครดิตต่างๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการชำระค่าสินค้า รสนิยมของคนในสังคมและทัศนคติหรือค่านิยมที่มีต่อการบริโภคหรือการออม ความมั่นคงและความเติบโตของสถาบันการเงิน ปริมาณเงินทุนหมุนเวียน ความสะดวกในการซื้อและนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ จำนวนประชากร เป็นต้น เป็นที่คาดว่าประเทศที่ประชาชนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของการโฆษณา การเลียนแบบการบริโภค ผู้ผลิตเสนอสินค้าใหม่ออกสู่ตลาด ประชาชนนิยมใช้บัตรเครดิตอย่างกว้างขวาง ประชาชนไม่มีนิสัยออมทรัพย์ ชอบใช้จ่ายฟุ่มเฟือย ไม่เห็นคุณค่าของการออม สถาบันการเงินเติบโตอย่างไม่มั่นคง ไม่เป็นแหล่งในการระดมเงินออม ปริมาณเงินทุนหมุนเวียนมีมาก ประชาชนสามารถซื้อสินค้าได้อย่างเสรี และจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นมาก เหล่านี้ล้วนมีผลทำให้การบริโภคของประเทศนั้นขยายตัวสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

กล่าวโดยสรุป สินเชื่อหรือเครดิตเพื่อการบริโภค สามารถทำให้ครัวเรือนปรับการบริโภคของตนในระยะยาวได้ดีขึ้น รวมถึงการสร้างเครื่องมือทางการเงินให้แก่ผู้ออมที่จะเลือกสรรตามที่ตนต้องการ นอกจากนี้เครดิตเพื่อการบริโภคยังเป็นการเสริมสร้างอุปสงค์รวมของสินค้าและบริการตลอดจนถึงการรักษาระดับรายได้ประชาชาติ มิเช่นนั้นแล้วระบบเศรษฐกิจจะเกิดภาวะเงินฝืดได้ ซึ่งจะมีผลทำให้รายได้ประชาชาติตกต่ำและเกิดการว่างงานเพิ่มขึ้น

ทฤษฎีความพอใจในสภาพคล่องของจอห์น เมনারด์ เคนส์

ทฤษฎีความพอใจในสภาพคล่องของเคนส์ เป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงความต้องการถือเงิน ซึ่งเคนส์มีความเห็นว่า เงินเป็นสินทรัพย์ชนิดหนึ่งที่มีอรรถประโยชน์มากในฐานะที่เป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูงที่สุดในบรรดาสินทรัพย์ต่างๆ ดังนั้น คนเราจึงอาจมีความต้องการเพื่อจุดมุ่งหมายอื่นๆ นอกเหนือจากเพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน โดยเคนส์ได้แบ่งจุดมุ่งหมายเพื่อความต้องการถือเงินออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน (ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ, 2546: 147-151) ดังนี้

1. ความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย (Transaction Demand for Money)
 ความต้องการถือเงินเพื่อจุดมุ่งหมายนี้เกิดขึ้นเนื่องจากในชีวิตประจำวันของทั้งครัวเรือนและธุรกิจนั้นรายรับและรายจ่ายมิได้มีความสอดคล้องกันอย่างสมบูรณ์ ทำให้มีความจำเป็นต้องถือเงินจำนวนหนึ่งไว้เพื่อใช้จ่ายในกิจกรรมประจำวัน ความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยจะผันแปรไปในทางเดียวกันกับระดับรายได้ประชาชาติ กล่าวคือถ้าระดับรายได้ประชาชาติยิ่งสูงเท่าใด ความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยก็จะยิ่งสูงเท่านั้น เพื่อง่ายแก่การพิจารณา เราจะต้องข้อสมมติว่าความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยและรายได้ประชาชาติเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง (Linear relationship) ดังนั้นความสัมพันธ์ดังกล่าวอาจแสดงได้ในรูปของสมการด้านล่างนี้

$$M_T = kPy$$

โดยที่

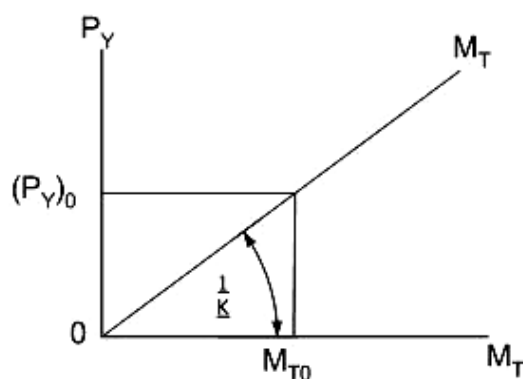
M_T = ความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย

P = ระดับราคา

y = ผลผลิตที่แท้จริง

ดังนั้น Py จึงแสดงถึงรายได้ประชาชาติที่เป็นตัวเงินและ k แสดงถึงสัดส่วนของรายได้ประชาชาติที่เป็นตัวเงินที่ประชาชนต้องการถือไว้เพื่อจับจ่ายใช้สอย ค่าของ k จะถูกกำหนดโดยปัจจัยทางด้านสถาบัน และปัจจัยทางด้านเทคนิคและมีข้อสมมติว่าคงที่ในระยะสั้น

ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยกับรายได้ประชาชาติที่เป็นตัวเงินแสดงได้ในรูปด้านล่างนี้

ภาพที่ 1 ความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย

จากภาพที่ 1 เส้น M_T เป็นเส้นที่แสดงถึงความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย เมื่อรายได้ประชาชาติอยู่ในระดับต่างๆ เช่น ถ้ารายได้ประชาชาติอยู่ในระดับ $(P_y)_0$ ความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยจะเท่ากับ M_T ความชันของเส้นความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยจะมีค่าเท่ากับ ส่วนกลับของ k หรือเท่ากับ $1/k$

2. ความต้องการถือเงินเพื่อสำรองไว้ในเหตุฉุกเฉิน (Precautionary Demand for Money) ความต้องการถือเงินเพื่อจุดมุ่งหมายนี้เกิดขึ้น เนื่องจากความไม่แน่นอนเกี่ยวกับรายรับและรายจ่ายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตามทัศนะของเคนส์นั้น ความต้องการถือเงินเพื่อจุดมุ่งหมายนี้ก็เพื่อเอาไว้ใช้สำหรับรายจ่ายที่เกิดขึ้นโดยกะทันหัน และสำหรับการซื้อบางอย่างที่ได้รับผลประโยชน์เป็นพิเศษ โดยที่ไม่สามารถทราบได้ล่วงหน้า รวมทั้งถือไว้เป็นสินทรัพย์ที่มีมูลค่าคงที่ในรูปของตัวเงิน ความต้องการถือเงินเพื่อสำรองไว้ในเหตุฉุกเฉินจะผันแปรในทางเดียวกันกับระดับรายได้ประชาชาติเช่นเดียวกันกับความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย และเนื่องจากปริมาณที่คนต้องการถือเพื่อสำรองไว้ในเหตุฉุกเฉินมีปริมาณไม่มากนัก เราจึงอาจรวมความต้องการถือเงินทั้งสองประเภทเข้าด้วยกัน และใช้สมการข้างต้นโดยให้ M_T หมายถึงทั้งความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยและความต้องการถือเงินเพื่อสำรองไว้ในเหตุฉุกเฉิน

3. ความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไร (Speculative Demand for Money) เคนส์มีความเห็นว่า คนเรามิใช้จะมีความต้องการถือเงินไว้เพื่อจับจ่ายใช้สอยและเพื่อสำรองไว้ในเหตุฉุกเฉินเท่านั้น แต่ยังต้องการถือเงินไว้เพื่อเป็นเครื่องสะสมค่าหรือสะสมทรัพย์สินอีกด้วย เคนส์จึงเรียกความต้องการถือเงินเพื่อจุดมุ่งหมายนี้ว่า ความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไร

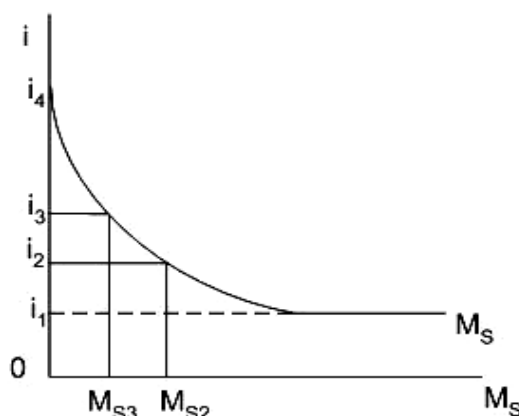
เหตุผลในการที่คนมีความต้องการที่จะถือทรัพย์สินอยู่ในรูปของเงินซึ่งไม่ได้รับผลตอบแทนแต่อย่างใด ก็เนื่องจากความไม่แน่นอนเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยในอนาคต ซึ่งเคนส์หมายถึงความไม่แน่นอนที่เกิดขึ้นเนื่องจากความแตกต่างในความเห็นของบุคคลต่างๆ เกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ยในอนาคตและในการวิเคราะห์เกี่ยวกับความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรนั้น เคนส์ได้พิจารณาสินทรัพย์ทางการเงินเพียงชนิดเดียวคือพันธบัตร ซึ่งพันธบัตรเป็นสินทรัพย์ทางการเงินที่ให้ผลตอบแทนในรูปของรายได้ที่เป็นตัวเงินต่อปีที่คงที่และราคาตลาดของพันธบัตรกับอัตราดอกเบี้ยจะมีความสัมพันธ์กันในทิศทางตรงกันข้าม ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ถ้าหากอัตราดอกเบี้ยเปลี่ยนแปลงไปในขณะที่ผู้ถือพันธบัตรยังคงถือพันธบัตรอยู่ ราคาของพันธบัตรก็จะเปลี่ยนแปลงไป นั่นคือราคาตลาดของพันธบัตรจะลดลงเมื่ออัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น และราคาตลาดของพันธบัตรจะสูงขึ้นเมื่ออัตราดอกเบี้ยลดลง จากที่ได้กล่าวข้างต้นสามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้โดยสมการต่อไปนี้

$$M_s = L(i)$$

โดยที่

M_s = ความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไร

i = อัตราดอกเบี้ยที่เป็นตัวเงิน

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรกับอัตราดอกเบี้ย

เมื่อนำความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอยซึ่งรวมความต้องการถือเงินเพื่อสำรองไว้ในเหตุผลเงินด้วย มารวมเข้าด้วยกันกับความต้องการถือเงินเพื่อเก็งกำไรจะได้ความต้องการถือเงินรวม (total demand for money) ตามทฤษฎีของเคนส์ ซึ่งมีสมการดังนี้

$$MD = M_T + M_s = kPy + L(i)$$

การตรวจสอบเอกสาร

ในการศึกษาถึงผลกระทบของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตต่อการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนได้แบ่งการตรวจสอบเอกสารออกเป็น 2 ส่วนคือ 1. งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต และ 2. งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน

งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต

คุณิรัตน์ แวมณีวรรณ (2539) ได้ทำการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการบริโภคและการออมของผู้ถือบัตรเครดิต ในเชิงเปรียบเทียบก่อนและหลังมีบัตรเครดิต พฤติกรรมการถือเงิน และปัจจัยที่กำหนดการบริโภคของผู้ถือบัตรเครดิตซึ่งเป็นพนักงานบริษัทเอกชน และความสัมพันธ์ของตัวแปรที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการบริโภคเมื่อมีบัตรเครดิต การศึกษาครั้งนี้ได้ใช้ข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิในปีพ.ศ.2540 โดยการออกแบบสอบถามพนักงานบริษัทเอกชนผู้ถือบัตรเครดิตที่ออกโดยบริษัทบัตรเครดิตหรือธนาคารทั้งในประเทศและสาขาธนาคารต่างประเทศที่เป็นตัวแทนอยู่ในประเทศไทยในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 150 คน นอกจากนี้ยังมีการวิเคราะห์โดยการทดสอบค่าไคสแควร์ของตัวแปรที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมในการบริโภคเมื่อมีบัตรเครดิตและใช้แบบจำลองวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายในการบริโภคกับรายได้ของผู้ถือบัตรเครดิตและดอกเบี้ยที่จ่ายให้แก่สถาบันการเงินโดยสมการถดถอยเชิงซ้อน และตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการบริโภคเมื่อมีบัตรเครดิตคือ อายุ รายได้ ระยะเวลาการถือบัตร

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่กำหนดการบริโภคของผู้ถือบัตรเครดิตคือ รายได้และปริมาณดอกเบี้ย โดยปัจจัยทั้ง 2 มีความสัมพันธ์กับการบริโภคในทิศทางเดียวกัน มีค่าความโน้มเอียงในการบริโภคหน่วยสุดท้าย เท่ากับ 0.73 มีความความโน้มเอียงในการออม เท่ากับ 0.27 ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ผู้ถือบัตรเครดิตมีพฤติกรรมการบริโภคเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริโภคในลักษณะค่อนข้างฟุ่มเฟือยและมีพฤติกรรมการออมลดลง

สิริพร พฤษเมธวิสุทธิ์ (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบของบัตรเครดิตต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจของประเทศไทย วัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาถึงระบบบัตรเครดิตในประเทศไทย โดยครอบคลุมถึงประวัติความเป็นมา ประเภท ปริมาณ มูลค่า ประโยชน์ ตลอดจนมาตรการแก้ไขปัญหาการใช้บัตรเครดิต และศึกษาผลกระทบของบัตรเครดิตต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งได้แก่ ความมั่งคั่งของภาคเอกชน การบริโภคภาคเอกชน ปริมาณเงินในความหมายกว้าง และภาวะเงินเฟ้อ การศึกษาในครั้งนี้ได้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิที่รวบรวมจากธนาคารแห่งประเทศไทย ในช่วงปีพ.ศ. 2529-2538 และทำการวิเคราะห์โดยอาศัยสมการถดถอยเชิงซ้อน

ผลการศึกษาพบว่า มูลค่าการใช้บัตรเครดิต มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับความมั่งคั่งที่แท้จริงของภาคเอกชน การบริโภคที่แท้จริงของภาคเอกชน ระดับราคาสินค้าและบริการภายในประเทศ และปริมาณเงินในความหมายกว้าง และจากการศึกษาค่าความยืดหยุ่นพบว่า ความยืดหยุ่นของความมั่งคั่งที่แท้จริงของภาคเอกชนต่อมูลค่าการใช้บัตรเครดิตมีค่ามากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับตัวแปรทางเศรษฐกิจอื่นๆ ที่ศึกษา อันได้แก่การบริโภคที่แท้จริงของภาคเอกชน ระดับราคาสินค้าและบริการภายในประเทศและปริมาณเงินในความหมายกว้าง

สุภัทรา อภัยวงศ์ (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่องผลกระทบของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตต่อปริมาณเงินฝากในธนาคารพาณิชย์ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานะตลาดบัตรเครดิตในประเทศไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตต่อปริมาณเงินฝากในธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย ตลอดจนการศึกษาเพื่อวัดความสามารถในการทดแทนกันระหว่างเงินและบัตรเครดิต การศึกษานี้ใช้ข้อมูลบัตรเครดิตที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์และสถาบันผู้ออกบัตรชาร์จ์การ์ด (บัตรอเมริกันเอ็กซ์เพรสและบัตรไดเนอร์สคลับ) และปริมาณเงินฝากที่ใช้ในการศึกษาจะหมายถึง ปริมาณเงินฝากในบัญชีสะสมทรัพย์ บัญชีเงินฝากประจำ และบัญชีกระแสรายวันในธนาคารพาณิชย์ โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานำมาจากธนาคารแห่งประเทศไทยตั้งแต่ปีพ.ศ. 2530-2539

ผลการศึกษาพบว่า บัตรเครดิตยังไม่สามารถเข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการใช้จ่ายแทนเงินสดและเช็คได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมีความสัมพันธ์กับปริมาณเงินฝากบัญชีกระแสรายวันในธนาคารพาณิชย์ในทิศทางเดียวกัน คือผู้ถือบัตรเครดิตยังคงใช้จ่ายด้วยเช็คควบคู่กับการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต และพบว่าการใช้ผ่านบัตรเครดิตมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการฝากเงินในบัญชีสะสมทรัพย์และบัญชีเงินฝากประจำ คือผู้ถือบัตรเครดิตสามารถลดปริมาณการถือเงินสดในกรณีฉุกเฉินและในช่วงระยะเวลาที่รอการชำระหนี้ผู้ถือบัตรเครดิตสามารถนำเงินไปหมุนเวียน และสามารถโอนเงินจำนวนนี้ไปฝากไว้ในบัญชีของธนาคารพาณิชย์ที่ให้ผลตอบแทน ดังนั้นหากผู้ควบคุมนโยบายทางการเงินจำกัดวงเงินการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในระยะยาวอาจส่งผลกระทบให้เงินออมบางส่วนลดลง และทำให้สภาพคล่องทางการเงินในระบบเศรษฐกิจลดลง รวมทั้งจะส่งผลให้ผู้ถือบัตรเครดิตส่วนหนึ่งกลับมาใช้จ่ายด้วยเช็คสูงขึ้น

ปิยะฉัตร รัตนวิบูลย์ (2542) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้จ่ายของผู้ถือบัตรเครดิต กรณีศึกษาเปรียบเทียบระหว่างพนักงานบริษัทเอกชนและข้าราชการ ในช่วง

ระหว่างปีพ.ศ. 2541 ถึงปีพ.ศ. 2542 การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของ บัตรเครดิต และเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตระหว่างกลุ่มพนักงาน บริษัทเอกชนและกลุ่มข้าราชการ ในการศึกษาถึงลักษณะทั่วไปของบัตรเครดิตได้ใช้การวิเคราะห์ เชิงพรรณนา โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะความเป็นมาของบัตรเครดิต ประเภทของบัตร เครดิต ประโยชน์ของบัตรเครดิต ตลอดจนข้อดีและข้อเสียของบัตรเครดิต ส่วนการศึกษาพฤติกรรม การใช้จ่ายของผู้ถือบัตรเครดิตทั้ง 2 กลุ่ม ได้ใช้วิธีการทางสถิติได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และ การวิเคราะห์สมการถดถอย (Regression Analysis) ของความสัมพันธ์ระหว่างค่าใช้จ่ายในด้านต่างๆ กับรายได้

ผลการศึกษาในส่วนของพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต นั้นพบว่า ผู้ถือบัตรเครดิต ทั้งที่เป็นข้าราชการและพนักงานบริษัทเอกชน มีสัดส่วนค่าอาหารมากที่สุดต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมด แต่ผู้ถือบัตรเครดิตที่เป็นข้าราชการจะมีสัดส่วนของค่าอาหารต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมดมากกว่าผู้ถือบัตร เครดิตที่เป็นพนักงานเอกชน ขณะเดียวกันก็มีสัดส่วนของค่าสินค้าฟุ่มเฟือยและการบันเทิงน้อยกว่า ผู้ถือบัตรเครดิตที่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน และเมื่อพิจารณาสัดส่วนของค่าใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต ด้านต่างๆ ต่อค่าใช้จ่ายทั้งหมด ทำให้ทราบว่าพนักงานบริษัทเอกชนจะมีระดับรายได้สูงกว่า ข้าราชการ ซึ่งเกิดจากการที่เขามีแบบแผนรายได้แบบรายได้เปรียบเทียบ การบริโภคของเขา จึงขึ้นอยู่กับรายได้สูงสุดที่เขาเคยได้รับมา ซึ่งแตกต่างจากข้าราชการที่มีแบบแผนรายได้แบบรายได้ ถาวร คือ รายได้เฉลี่ยชั่วชีวิต จึงสรุปได้ว่าผู้ถือบัตรเครดิตที่เป็นข้าราชการและพนักงาน บริษัทเอกชนมีพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตที่แตกต่างกัน

สุดชีวิน ชมเสวก (2548) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบัตรเครดิตกับอัตรา การหมุนเวียนของเงินและความสามารถของบัตรเครดิตในการทดแทนเงิน โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนบัตรเครดิตและมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตกับอัตรา การหมุนเวียนของเงิน และเพื่อศึกษาถึงความสามารถในการทดแทนกันระหว่างบัตรเครดิตกับเงิน โดยการศึกษาจะใช้ข้อมูลทฤษฎีแบบอนุกรมเวลารายปีระหว่างปีพ.ศ.2529 ถึง ปีพ.ศ.2546 ในการ ประเมินค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงซ้อนสำหรับตัวแปรหลายตัว

ผลการวิจัยพบว่า อัตราการหมุนเวียนของเงินตามนัยของปริมาณเงินตามความหมายแคบ (M1) มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับจำนวนบัตรเครดิต แต่มีความสัมพันธ์ไปในทิศทางตรงข้าม กับมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต ส่วนอัตราการหมุนเวียนของเงินตามนัยของปริมาณเงินตาม

ความหมายกว้างมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับจำนวนบัตรเครดิต แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต สำหรับการศึกษาศักยภาพในการทดแทนกันระหว่างบัตรเครดิตกับเงินพบว่า บัตรเครดิตยังไม่สามารถทดแทนเงินได้ โดยเฉพาะในฐานะของการเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเงิน อย่างไรก็ตาม บัตรเครดิตมีความสามารถในการทดแทนเงินตามความหมายกว้างได้ดีกว่าเงินตามความหมายแคบ(M1)

วิภาวดี เต้าสุวรรณ (2549)ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะศึกษาผลกระทบของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตที่มีต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และความผันผวนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่เกิดจากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต ซึ่งทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมดมี 5 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการบริโภคสมัยใหม่ ทฤษฎีปริมาณเงินในรูปความต้องการถือเงิน ทฤษฎีดุลยภาพของตลาดเงิน ทฤษฎีอัตราดอกเบี้ย ทฤษฎีว่าด้วยตัวทวีคูณ โดยอาศัยการประมาณค่าตามแบบจำลองในรูปแบบของ Vector Autoregression Regression (VAR) ด้วยวิธี Impulse Response Function และวิธี Variance Decomposition เพื่อใช้ในการทดสอบวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ โดยใช้ข้อมูลรายไตรมาส ตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 ถึงปีพ.ศ.2548 โดยใช้ตัวแปรทั้งหมด 5 ตัวแปรในการทดสอบ คือ การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต ปริมาณเงินในรูปความต้องการถือเงิน อัตราดอกเบี้ย การลงทุนภาคเอกชน และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ

ผลการศึกษาพบว่า การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตส่งผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในช่วงระยะเวลาสั้นๆ เท่านั้น โดยกระทบผ่านตัวแปรทางเศรษฐกิจที่สำคัญทั้งสิ้น 5 ตัวแปร คือการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต ปริมาณความต้องการถือเงิน อัตราดอกเบี้ย การลงทุนภาคเอกชน ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สำหรับระยะยาวจะส่งผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในส่วนของการศึกษาเรื่องความผันผวนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศที่เกิดจากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต พบว่า ความผันผวนของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเกิดจากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตน้อยที่สุดและเกิดจากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเองมากที่สุด แต่ทั้งนี้รัฐบาลควรให้ความสำคัญในเรื่องของการควบคุมดูแลปริมาณบัตรเครดิตที่เพิ่มสูงขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตที่มากเกินไป ซึ่งอาจจะเกิดปัญหาหนี้สินบัตรเครดิตที่เพิ่มสูงขึ้นตามมา

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย (2549) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมการใช้บัตรเครดิตในภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาว่า การชะลอตัวของเศรษฐกิจมีผลต่อการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมากน้อยเพียงใด และการชะลอตัวของเศรษฐกิจดังกล่าวจะทำให้ผู้ใช้ใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตหันมาพึ่งพาบัตรเครดิตมากน้อยเพียงใด และได้จัดทำแบบสอบถาม จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 562 ชุด โดยใช้วิธีสัมภาษณ์เฉพาะผู้ที่ใช้บัตรเครดิตในการซื้อสินค้าและบริการ โดยทำการสำรวจในห้างสรรพสินค้าและสถานที่ทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลจากการศึกษาพบว่า ภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวทำให้ผู้บริโภคเพิ่มความระมัดระวังในการใช้จ่ายมากขึ้น นอกจากนี้ภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวยังทำให้ผู้ใช้ใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตส่วนใหญ่มีการวางแผนก่อนการใช้จ่ายบัตรเครดิต ทั้งนี้ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต ได้แก่ ราคาน้ำมัน อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ และความไม่แน่นอนทางการเมือง นอกจากนี้ในภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว ผู้ถือบัตรเครดิตส่วนหนึ่งเปลี่ยนมาชำระค่าสินค้าด้วยบัตรเครดิตแทนการชำระด้วยเงินสดคิดเป็นร้อยละ 25.60 เนื่องจากจะได้รับส่วนลดพิเศษและของรางวัลที่ผู้ประกอบการบัตรเครดิตได้ทำไว้กับทางร้านค้าและสถานบริการต่างๆ โดยเฉพาะจากการแข่งขันที่เข้มข้นระหว่างผู้ประกอบการในการร่วมกันทำการตลาดกับพันธมิตรในช่วงภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว ทำให้ผู้ใช้ใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ จากบัตรเครดิตมากขึ้น

จากการตรวจสอบเอกสารในส่วนนี้พบว่า การศึกษาของสิริพร สุภัทรา สุดชีวิน และวิภาวดี เป็นการศึกษาค้นคว้าและทำความเข้าใจของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตที่มีต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจซึ่งคล้ายคลึงกับการศึกษาในครั้งนี้ หากแต่การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาผลกระทบของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเฉพาะบัตรเครดิตที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ และจากการตรวจสอบเอกสารของทุกท่านสามารถนำมาเป็นแนวทางในส่วนของการคัดเลือกตัวแปรมาพิจารณาเพื่อกำหนดในแบบจำลอง สำหรับการศึกษาของ คุณิรัตน์ ปิยะฉัตร และศูนย์วิจัยกสิกรไทย เป็นการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการบริโภคและการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต โดยใช้วิธีการออกแบบสอบถาม ซึ่งคล้ายคลึงกับการศึกษาในครั้งนี้ ในส่วนของการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการศึกษาในครั้งนี้ได้ นอกจากนี้จะศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตตลอดจนการให้ระดับความสำคัญกับการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน

คันสนีย์ ชุมพลบุญชร (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาฟังก์ชันการบริโภคก่อนและหลังวิกฤติการณ์ทางการเงิน โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือต้องการศึกษาสถานะของการบริโภคในประเทศไทยก่อนและหลังวิกฤติการณ์ทางการเงิน เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการบริโภคในช่วงก่อนและหลังวิกฤติการณ์ทางการเงินและเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคระหว่างช่วงก่อนและหลังวิกฤติการณ์ทางการเงิน โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายไตรมาสตั้งแต่ไตรมาสที่ 1 ของปีพ.ศ. 2536 ถึงไตรมาสที่ 4 ของปี พ.ศ. 2545

ผลการศึกษาพบว่า ในช่วงก่อนวิกฤติการณ์ทางการเงิน อัตราการเติบโตของค่าใช้จ่ายในการบริโภคมียค่าสูง แต่กลับมีค่าลดลงอย่างมากในหลังช่วงวิกฤติการณ์ทางการเงินในปีพ.ศ. 2540 ทั้งนี้เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ถดถอยและการลดลงของราคาสินทรัพย์ สำหรับการศึกษายปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการศึกษาในช่วงก่อนและหลังวิกฤติการณ์ทางการเงินพบว่า รายได้และสินทรัพย์มีผลกระทบไปในทิศทางเดียวกันกับการบริโภคทั้งในช่วงก่อนและหลังวิกฤติการณ์ทางการเงิน นั่นคือ ในช่วงก่อนวิกฤติการณ์ทางการเงินภาวะเศรษฐกิจมีการขยายตัวสูงและมูลค่าสินทรัพย์มีค่าสูงมาก ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณสมบัติมีรายได้มากขึ้น จึงทำให้บริโภคเพิ่มขึ้น แต่ในช่วงหลังวิกฤติการณ์ทางการเงิน ภาวะเศรษฐกิจหดตัวทำให้รายได้และมูลค่าสินทรัพย์มีค่าลดลงประกอบกับความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจทำให้ประชาชนลดการบริโภคลง สำหรับการเปรียบเทียบพฤติกรรมบริโภคพบว่า ในช่วงก่อนวิกฤติการณ์ทางการเงิน ค่าใช้จ่ายในการบริโภคในรูปแบบของสินทรัพย์มีค่าเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสินทรัพย์ในรูปแบบของหลักทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ แต่ในช่วงหลังวิกฤติการณ์ทางการเงิน ค่าใช้จ่ายในรูปแบบของหลักทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์กลับมีค่าลดลงเนื่องจากภาวะซบเซาของตลาดและการลดลงของราคาอสังหาริมทรัพย์ ดังนั้นผู้บริโภคจึงหันไปถือสินทรัพย์ในรูปแบบของเงินฝากและพันธบัตรเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีความเสี่ยงน้อยกว่า ถึงแม้ว่าจะให้ผลตอบแทนที่ต่ำกว่า

เสาวนีย์ ไทยรุ่งโรจน์และวาติตร รักษ์ธรรม (2549) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์พฤติกรรมบริโภคมวลรวมและฟังก์ชันการบริโภคของครัวเรือนไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมบริโภคของคนไทยในปัจจุบัน โดยพิจารณาจากสัดส่วนค่าใช้จ่ายของครัวเรือน โดยใช้ข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนปีพ.ศ. 2547 และทำการทดสอบทฤษฎีการบริโภค 4 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้สัมบูรณ์ ทฤษฎีการบริโภค

แบบรายได้เปรียบเทียบ ทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้อาร และทฤษฎีการบริโภคแบบวงจรชีวิตว่าจะสามารถอธิบายการบริโภคของประเทศไทยในสถานการณ์ปัจจุบันได้ดีหรือไม่เพียงใด

ผลการศึกษาพบว่า คราวเรือนไทยมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.4 ต่อปี แต่พฤติกรรมการบริโภคเมื่อพิจารณาจากสัดส่วนค่าใช้จ่าย พบว่าไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงมากนัก โดยสัดส่วนค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคเท่ากับร้อยละ 88.70 และในส่วนนี้ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายสำหรับอาหารและเครื่องดื่มร้อยละ 30.50 ขณะที่สัดส่วนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและค่าบริการสื่อสารเป็นลำดับสอง สำหรับผลการทดสอบทฤษฎีการบริโภค พบว่าภาพรวมทั้งประเทศการใช้จ่ายของครัวเรือนสามารถอธิบายได้ดีที่สุดด้วยทฤษฎีการบริโภคแบบรายได้เปรียบเทียบ หมายความว่าครัวเรือนไทย มีพฤติกรรมเลียนแบบการบริโภคซึ่งกันและกัน ถึงแม้จะมีรายได้อันไม่เท่ากัน แต่มักจะพยายามบริโภคให้ใกล้เคียงกับคนอื่น ๆ ในสังคมเดียวกัน นอกจากนี้ถึงแม้รายได้ในปัจจุบันจะลดลงก็ตาม คนไทยก็ยังคงใช้จ่ายในการบริโภคใกล้เคียงกับระดับเดิมจนต้องนำเงินออมออกมาใช้จ่าย

จากการตรวจสอบเอกสารในส่วนของงานวิจัยเกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนพบว่า การศึกษาของสันสนีย์ เสาวนีย์ เป็นการศึกษาพฤติกรรมการบริโภคและรูปแบบของการบริโภค ซึ่งคล้ายคลึงกับการศึกษาในครั้งนี้ในส่วนของการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบสอบถามและประเด็นปัญหาที่ควรสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง

ผลการตรวจสอบเอกสารทั้ง 2 ส่วน โดยรวมพบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตจะเป็นการศึกษาถึงผลกระทบของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตที่มีต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจและมีความคล้ายคลึงกับการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการคัดเลือกตัวแปรที่เหมาะสมเพื่อกำหนดในแบบจำลอง แต่การศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะกรณีการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์เท่านั้น สำหรับการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตโดยการออกแบบสอบถามนั้นพบว่า งานวิจัยที่ผ่านมาส่วนมากจะเป็นการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเป็นหลัก แต่การศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตตลอดจนการให้ระดับความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าว

แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษา

จากการตรวจสอบเอกสารและแนวคิดทางทฤษฎี สามารถกำหนดตัวแปรในแบบจำลองเพื่อใช้ในการศึกษาได้ดังนี้

สมการที่ใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ผ่านบัตรเครดิตต่อการอุปโภคบริโภค ภาคเอกชน

$$PC = f(CC)$$

โดยกำหนดให้

PC = การอุปโภคบริโภคภาคเอกชน (หน่วย : ล้านบาท)

CC = มูลค่าการใช้ผ่านบัตรเครดิต (หน่วย : ล้านบาท)

สมมติฐาน

สมมติฐานอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ผ่านบัตรเครดิตต่อการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน

การอุปโภคบริโภคภาคเอกชน (PC) คาดว่าจะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับมูลค่าการใช้ผ่านบัตรเครดิต (CC) โดยกำหนดให้ปัจจัยอื่นๆ คงที่ ดังนั้นค่าสัมประสิทธิ์ของการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนต่อมูลค่าการใช้ผ่านบัตรเครดิตจะมีค่ามากกว่าศูนย์

$$\partial PC / \partial CC > 0$$

บทที่ 3

สถานการณ์บัตรเครดิตในประเทศไทยและการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน

ในบทนี้จะแบ่งการศึกษาเป็น 2 ส่วน ในส่วนแรกจะทำการศึกษาเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบัตรเครดิต ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะของบัตรเครดิต ประวัติความเป็นมาบัตรเครดิต สถานการณ์บัตรเครดิตในประเทศไทย ส่วนที่สองจะศึกษาการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตกับการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบัตรเครดิต

ลักษณะของบัตรเครดิต

บัตรเครดิตเป็นบริการทางการเงินประเภทหนึ่ง ที่เข้ามามีบทบาทเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนแทนเงิน ในการซื้อสินค้าและบริการจากร้านค้าที่รับบัตรเครดิต ซึ่งอำนวยความสะดวกรวดเร็วและมีความปลอดภัยมากกว่าเงินสด โดยผู้บริโภครสามารถซื้อสินค้าและบริการต่างๆ ได้โดยไม่ต้องจ่ายเงินสดในทันที แต่ผู้ใช้บัตรเครดิตต้องชำระเงินให้แก่บริษัทผู้ออกบัตรเครดิตในภายหลัง

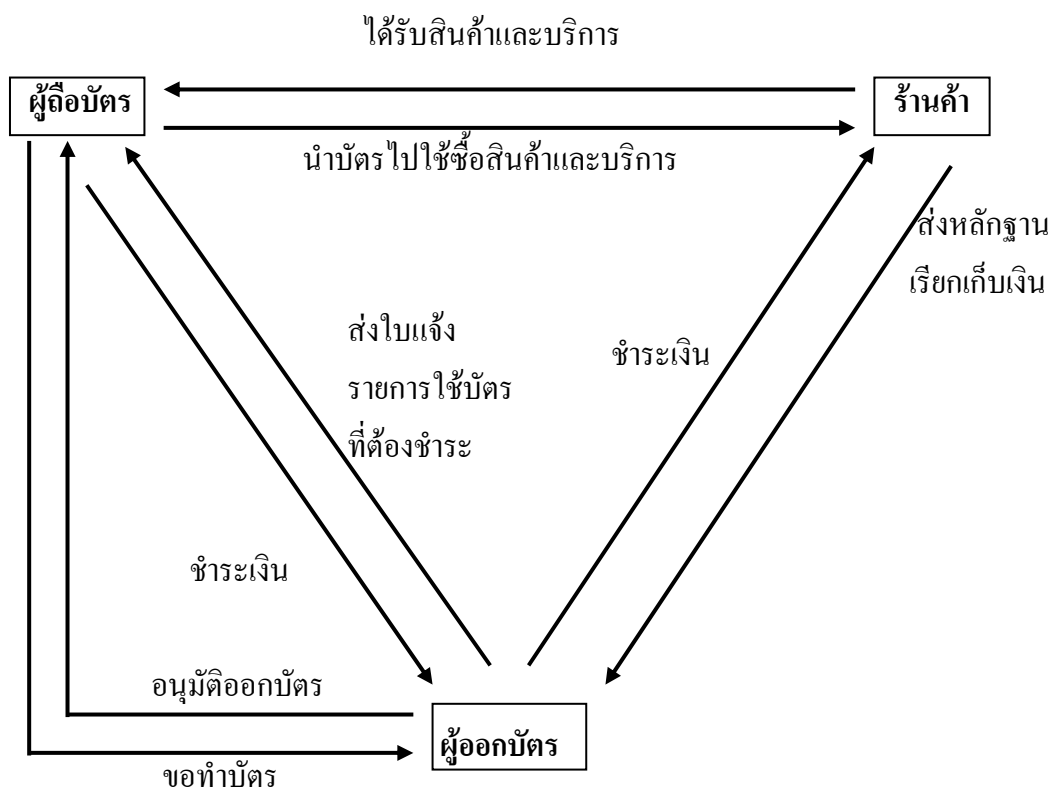
ประวัติความเป็นมาของบัตรเครดิต

บัตรเครดิตเริ่มใช้ครั้งแรกในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ.2512 ในนามบริษัท ใดเนอร์สคลับ (ประเทศไทย) จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักธุรกิจที่นิยมการท่องเที่ยวและการเดินทางระหว่างประเทศ ซึ่งไม่ค่อยได้รับความนิยม เนื่องจากมีสมาชิกไม่มากประกอบกับมีร้านค้าที่รองรับบัตรเครดิตมีน้อย

ในปี พ.ศ. 2515 ธนาคารกสิกรไทยและธนาคารศรีนคร ได้ร่วมกันออกบัตรเครดิตสำหรับใช้ในประเทศไทย ใช้ชื่อว่า บัตรเครดิตอเนกประสงค์ (Multi Purpose Credit Card) แต่ก็ไม่ได้รับความนิยมเช่นกัน เนื่องจากในช่วงเวลานั้น คนไทยนิยมซื้อสินค้าด้วยเงินสด และร้านค้าต่างๆ ก็ยังไม่ให้ความเชื่อถือและยอมรับในการชำระค่าสินค้าด้วยบัตรเครดิต ตลอดจนความเข้มงวดในการ

อนุมัติบัตรเครดิตให้กับลูกค้าแต่ละราย ต่อมาได้มีการพัฒนารูปแบบการบริการของธนาคารรวมถึง การปรับปรุงบัตรเครดิตให้มีความสะดวกในการใช้มากยิ่งขึ้น และผลักดันให้บัตรเครดิตได้รับการยอมรับจนในที่สุด ปัจจุบันบัตรเครดิตได้รับความนิยมแพร่หลายและจากความสำเร็จประกอบกับการขยายตัวของตลาดบัตรเครดิต ทำให้ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยและสาขาของธนาคารพาณิชย์ ต่างประเทศในประเทศไทยต่างเร่งขยายฐานลูกค้า เป็นผลให้ธุรกิจบัตรเครดิตเติบโตอย่างรวดเร็ว

นอกจากบัตรเครดิตที่ออกโดยธนาคารหรือบริษัทที่ประกอบธุรกิจบัตรเครดิตแล้ว ยังมีห้างสรรพสินค้าหลายๆ แห่งทำการออกบัตรเครดิตด้วย เพื่อให้ใช้ซื้อสินค้าและบริการเฉพาะ ในกิจการของห้างสรรพสินค้าหรือสาขาของตน เรียกว่า บัตรเครดิตห้างสรรพสินค้า (Department Store Card) โดยเป็นบัตรที่ทางห้างออกให้กับผู้ที่สมัครเป็นสมาชิกของห้าง บัตรนี้จะไม่มีการเก็บ ค่าสมาชิกแรกเข้าหรือค่าสมาชิกรายปี บัตรประเภทนี้ผู้ถือบัตรของห้างสรรพสินค้า สามารถนำบัตร ไปซื้อสินค้าหรือบริการจากห้างฯ ได้ เช่น บัตรห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัล บัตรห้างสรรพสินค้า เทสโก้ โลตัส เป็นต้น

ภาพที่ 3 วงจรบัตรเครดิต

ที่มา: สุรเชษฐ ชีรวินิจ (2542: 30)

สำหรับวงจรมัธยเทศจะเริ่มต้นจากผู้ที่ต้องการถือบัตรเครดิตต้องขอสมัครทำบัตรเครดิตกับผู้ออกบัตรที่ตนต้องการ โดยการยื่นใบสมัครพร้อมหลักฐานตามที่ผู้ออกบัตรกำหนด เมื่อผู้ออกบัตรได้รับใบสมัครพร้อมหลักฐานเรียบร้อยแล้ว จะทำการตรวจสอบเอกสารของผู้สมัครว่ามีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยหรือไม่ พร้อมทั้งพิจารณารายได้และความสามารถในการชำระคืน รวมทั้งตรวจสอบประวัติการชำระเงินของผู้สมัครจากแหล่งข้อมูลที่เป็นกลาง เมื่อได้ผลพิจารณาแล้ว จะส่งผลการพิจารณาให้แก่ผู้สมัคร สำหรับผู้สมัครที่ได้รับการอนุมัติก็จะจัดส่งบัตรเครดิตไปให้พร้อมกันด้วย

เมื่อผู้สมัครได้รับบัตรเครดิตและลงลายมือชื่อหลังบัตรเครดิตเรียบร้อยแล้ว ก็สามารถนำบัตรเครดิตดังกล่าวไปใช้ชำระค่าสินค้าและบริการได้ภายในวงเงินที่ได้รับ ซึ่งภายหลังจากที่ผู้ถือบัตรได้ใช้บัตรเครดิตในการชำระค่าสินค้าและบริการแล้ว ร้านค้าที่รับบัตรเครดิตก็จะส่งหลักฐานการเรียกเก็บเงินมายังผู้ออกบัตร โดยผู้ออกบัตรจะชำระเงินค่าสินค้าและบริการให้กับร้านค้าที่รับบัตรแทนผู้ถือบัตรไปก่อน และเมื่อครบรอบบัญชีผู้ออกบัตรจะส่งใบแจ้งยอดค่าใช้จ่ายบัตรเครดิตไปยังผู้ถือบัตร เพื่อให้ผู้ถือบัตรมาชำระหนี้บัตรเครดิตภายในกำหนดระยะเวลาที่ได้ตกลงกันไว้

ในวงจรมัธยเทศนั้นจะมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจบัตรเครดิตอยู่ด้วยกัน 3 ฝ่าย ซึ่งมีหน้าที่ความรับผิดชอบและผลประโยชน์ (สุรเชษฐ ชีรวินิจ, 2542: 32) ดังนี้

1. ผู้ออกบัตร (Bank Issuer)

ผู้ออกบัตร หมายถึง ธนาคารพาณิชย์ทั่วไปที่ออกบัตรเครดิต บริษัทผู้ออกบัตรเครดิต ธนาคารพาณิชย์และบริษัทบัตรเครดิตจะเป็นผู้พิจารณาการออกบัตรเครดิตให้กับผู้สมัคร โดยวิเคราะห์คุณสมบัติของผู้สมัคร (Credit Analysis) จากใบสมัครและหลักฐานประกอบต่างๆ ผู้ออกบัตรจะรับรองให้กับผู้ถือบัตรว่า ผู้ออกบัตรจะเป็นผู้ชำระค่าสินค้าให้กับร้านค้าไปก่อน โดยจะชำระเมื่อร้านค้าผู้รับบัตรเครดิตเอาใบบันทึกการขายมาขึ้นเงิน ในกรณีที่รับบัตรด้วยเครื่องรูดธรรมดานั้นหน้าที่ของผู้ออกบัตรก็คือ ชำระเงินให้กับร้านค้า เมื่อร้านค้าเอาใบบันทึกการขายที่เกิดจากการรับบัตรเครดิตมาขึ้นเงิน แต่ถ้ารูดด้วยเครื่องรับบัตรอัตโนมัติเงินจะเข้าบัญชีร้านค้าทันทีไม่ต้องนำใบบันทึกการขายไปขึ้นเงิน ผลประโยชน์ผู้ออกบัตรที่ได้รับคือค่าธรรมเนียมในการออกบัตร และในบางระบบก็รวมไปถึงส่วนแบ่งของค่าธรรมเนียมในการเรียกเก็บเงิน

2. ผู้ถือบัตรเครดิต (Card Holder)

ผู้ถือบัตรเครดิต คือ ผู้สมัครเป็นสมาชิกบัตรเครดิตของผู้ออกบัตร โดยจะต้องมีคุณสมบัติตามที่ผู้ออกบัตรกำหนด โดยเสียค่าธรรมเนียมการเข้าเป็นสมาชิกครั้งแรก (Joining Fee) และค่าธรรมเนียมรายปี (Annual Fee) ในการใช้บัตรเครดิต ผู้ถือบัตรจะต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของผู้ออกบัตร อาทิ ผู้ถือบัตรจะซื้อสินค้าหรือบริการจากร้านค้าสมาชิกที่รับบัตรเครดิตภายในวงเงินที่ผู้ออกบัตรกำหนด และผู้ถือบัตรมีหน้าที่จะต้องชำระเงินนั้นเมื่อได้รับใบแจ้งรายการใช้บัตร (Credit Card Statement) ภายในเวลาที่ธนาคารกำหนดไว้ หรืออาจผ่อนชำระบางส่วน ซึ่งผู้ออกบัตรจะคิดดอกเบี้ยจากจำนวนเงินต้นที่ค้างชำระ เป็นต้น นอกจากนี้ผู้ถือบัตรสามารถเบิกเงินสดล่วงหน้า (Cash Advance) ได้จากเครื่องฝาก-ถอนเงินอัตโนมัติ (ATM) โดยกดหมายเลขรหัสประจำตัว ซึ่งผู้ออกบัตรได้มอบให้พร้อมบัตรเครดิต หรือการเบิกเงินสดล่วงหน้าจากสาขาของธนาคารผู้ออกบัตร โดยผู้ถือบัตรจะต้องเสียค่าธรรมเนียมการเบิกเงินสดล่วงหน้าตามที่แต่ละผู้ออกบัตรกำหนด ผลประโยชน์ที่ผู้ถือบัตรได้รับ คือ ความสะดวกสบายที่จะได้รับในการใช้บัตรแทนการจ่ายเงินโดยวิธีอื่น

3. ร้านค้าสมาชิกรับบัตรเครดิต (Merchant)

เมื่อผู้ออกบัตรตั้งใจที่จะประกอบธุรกิจบัตรเครดิตแล้ว ก็ต้องหาลูกค้าเป็นผู้รับบัตรเครดิตให้ได้ด้วย ยิ่งผู้ออกบัตรมีร้านค้าสมาชิกรับบัตรเครดิตมากเท่าใด ก็ยิ่งเป็นประโยชน์กับผู้ออกบัตรมากเท่านั้น นั่นหมายถึงผลประโยชน์ที่ได้จากร้านค้ามากขึ้นเพราะการที่ลูกค้าจะเลือกถือบัตรของผู้ออกบัตรใด นั่นหมายความว่า เขาจะต้องดูแลว่าบัตรนั้นใช้ได้กว้างขวาง สะดวก วงเงินที่ให้สูง ในขณะที่เดียวกันดอกเบี้ยถูกด้วย

ร้านค้าสมาชิกที่รับบัตรเครดิตนี้ เมื่อผู้ประกอบการต้องการที่จะเป็นร้านค้าสมาชิกที่รับบัตรเครดิตของผู้ออกบัตรรายใด ก็จะต้องแจ้งความประสงค์กับผู้ออกบัตรรายนั้น หรือในขณะที่เดียวกันผู้ออกบัตรอาจจะมาติดต่อกับทางร้านเอง เพื่อขอให้เป็นผู้รับบัตรเครดิตก็ได้ เมื่อมีการตกลงกันแล้วก็จะมีการกรอกรายละเอียดในคำร้องหรือสัญญา โดยร้านค้าสัญญาว่าจะรับบัตรเครดิต จากลูกค้าที่ถือบัตรที่ออกโดยผู้ออกบัตรเพื่อการชำระราคาซื้อขายสินค้าหรือบริการเท่านั้น ในขณะที่เดียวกันทางผู้ออกบัตรจะนำเครื่องรับบัตรมามอบให้กับทางร้าน เครื่องรับบัตรที่จะมอบให้ มี 2 แบบ คือ

3.1 แบบเครื่องรูด เครื่องแบบนี้เป็นเครื่องแบบรูดไปรูดกลับหรือที่เรียกว่า เครื่องรูดชิปแชป เมื่อมีการชำระค่าสินค้าโดยผู้ถือบัตรยื่นบัตรเครดิตให้กับทางร้านค้า ทางร้านค้าจะเอาบัตรเครดิตวางบนแผ่นแท่นรูด แล้วเอาใบบันทึกรายการขายวางทับลงไป 1 ชุด ซึ่งจะมีเอกสาร 3 ฉบับ โดยทั้ง 3 ฉบับนี้มีข้อความเหมือนกันเพียงแต่มีชื่อเรียกต่างกันเท่านั้น เอกสารทั้ง 3 แผ่นจะเป็นเอกสารที่มีคาร์บอนอยู่ในตัว ฉะนั้นเมื่อเขียนครั้งเดียวจะติดหมดทุกฉบับ แผ่นแรกเรียกว่า ฉบับลูกค้า (Customer Copy) แผ่นที่สองเรียกว่า ฉบับร้านค้า (Merchant Copy) และแผ่นที่สามเรียกว่า ฉบับธนาคาร (Bank Copy) เมื่อเครื่องรูดไปรูดกลับแล้วเอกสารในใบบันทึกการขายทั้งสามแผ่นจะปรากฏข้อมูลของบัตรที่อยู่ด้านหน้า ซึ่งได้แก่ หมายเลขบัตร ชื่อผู้ถือบัตร เดือนปีที่เริ่มใช้บัตร และเดือนปีที่บัตรหมดอายุ นอกจากนี้ยังจะปรากฏชื่อร้านค้าที่เกิดจากการรูดในใบบันทึกการขาย อีกด้วย

จากนั้นทางร้านค้าจะโทรศัพท์ติดต่อกับผู้ออกบัตรให้ตรวจสอบว่าบัตรดังกล่าวที่ลูกค้าเอามาชำระค่าสินค้าหรือบริการ ผู้ออกบัตรจะอนุมัติหรือไม่ (ในกรณีจำนวนเงินที่ใช้มีราคาสูงเกินกว่า 3,000 บาท) เมื่อผู้ออกบัตรอนุมัติแล้ว ทางผู้ออกบัตรจะบอกรหัสอนุมัติเป็นตัวเลขให้ทางร้านค้าจะบันทึกรหัสอนุมัติเป็นตัวเลขลงในใบบันทึกการขายในช่องรหัสอนุมัติ (Authorization No.) จากนั้นให้ผู้ถือบัตรลงนามในใบบันทึกการขายนี้ เมื่อลูกค้าผู้ถือบัตรลงนามแล้ว ทางร้านค้าจะต้องตรวจสอบลายมือชื่อที่ลงนั้นว่าเหมือนกับลายมือชื่อที่อยู่ด้านหลังบัตรหรือไม่ เพื่อตรวจสอบว่าผู้ถือบัตรเป็นเจ้าของบัตรจริงหรือไม่ จากนั้นก็มอบใบบันทึกการขายฉบับลูกค้าให้กับผู้ถือบัตรเก็บไว้เป็นหลักฐาน ส่วนทางร้านค้าก็จะเก็บฉบับร้านค้าไว้เป็นหลักฐานด้วย สำหรับฉบับธนาคารนั้น ทางร้านค้าจะเอาไปเรียกเก็บเงินกับธนาคาร

3.2 แบบเครื่อง Electronic Data Capture (EDC) เป็นเครื่องรับบัตรอัตโนมัติ เมื่อลูกค้ายื่นบัตรเครดิตเพื่อชำระค่าสินค้าหรือบริการกับทางร้านแล้ว พนักงานผู้รับบัตรจะเอาบัตรด้านที่มีแถบแม่เหล็กรูดกับเครื่องนี้ เครื่องนี้จะอ่านรหัสในแถบแม่เหล็ก ถ้าหากเป็นบัตรที่มีรหัสแม่เหล็กถูกต้องตรงกันเครื่องนั้นจะทำการพิมพ์รายการซื้อขายพร้อมจำนวนเงินลงในใบบันทึกการขาย (Sales Slip) พร้อมทั้งขออนุมัติวงเงินทันทีโดยอัตโนมัติ และจะใช้เวลาครบกระบวนการไม่เกิน 12 วินาที ใบบันทึกการขายนี้จะถูกพิมพ์ออกมาจากเครื่อง เป็น 3 ฉบับเหมือนกันให้ผู้ถือบัตรลงลายมือชื่อในเอกสาร และร้านค้าจะมอบฉบับลูกค้าให้ผู้ถือบัตรไว้เป็นหลักฐาน แต่ถ้าบัตรเครดิตมีการใช้หมดวงเงินแล้วและธนาคารหรือผู้ออกบัตรไม่ให้อำนาจวงเงินกับผู้ถือบัตรอีก ในกรณีนี้เครื่องจะไม่ทำการขายเพราะคอมพิวเตอร์ถูกใส่ข้อมูลไว้ว่าไม่อนุมัติก็จะไม่ปรากฏ Slip ขึ้นมา แต่จะปรากฏที่

หน้าจอให้ผู้รับบัตรเห็นคำว่า “DECLINE” ซึ่งหมายความว่าไม่อนุมัตินั่นเอง อย่างไรก็ตามในกรณีเช่นนี้ ผู้ถือบัตรจะขอคุยกับผู้ออกบัตรและขอให้ผู้ออกบัตรอนุมัติวงเงินเพิ่มก็ได้ และก็มีหลายครั้งเหมือนกันที่ผู้ออกบัตรไม่ยอมแต่ถ้าบัตรเครดิตดังกล่าวเป็นบัตรเครดิตที่มีการแจ้งหายหรือมีการแจ้งว่าถูกขโมยที่หน้าจอของเครื่องจะปรากฏข้อความให้เห็นว่า “PICK UP” หรือ “PICK UP STOLEN” เป็นการส่งสัญญาณให้ผู้รับบัตรทราบว่า ให้ยึดบัตรเครดิตไว้แล้วแจ้งให้ตำรวจจับการยึดบัตรในกรณีนี้ร้านค้าจะได้รางวัลจากผู้ออกบัตรด้วย ระบบ EDC นี้ร้านค้าไม่ต้องเอาใบบันทึกการขายไปขึ้นเงินกับผู้ออกบัตร เพราะระบบนี้เมื่อเครื่องทำการขาย จำนวนเงินจะโอนเข้าบัญชีของร้านค้าทันที เครื่องแบบนี้จึงเหมาะกับร้านค้าที่เป็นร้านประเภทห้างสรรพสินค้าหรือร้านค้าที่ขายดีมากๆ ไม่ต้องเสียเวลามาขอรหัสอนุมัติ

สถานการณ์บัตรเครดิตในประเทศไทย

ในช่วงที่ผ่านมาธุรกิจบัตรเครดิตในประเทศไทยมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเกิดจากหลายปัจจัยที่ทำให้จำนวนบัตรเครดิตเพิ่มขึ้น ได้แก่ การแข่งขันเพื่อครองส่วนแบ่งการตลาดระหว่างสถาบันการเงินต่างๆ โดยกลยุทธ์ที่แต่ละธนาคารนำมาใช้เพื่อเพิ่มจำนวนบัตรเครดิตนั้น นอกเหนือจากการยกเว้นค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปีในปีแรกแล้ว ยังมีของแถมทันทีที่ได้รับอนุมัติบัตร นอกจากนี้ยังมีข้อเสนออื่นๆ อีก เช่น การยกเว้นค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปีตลอดชีพ การซื้อสินค้าผ่อนชำระโดยไม่เสียดอกเบี้ย การได้รับคะแนนสะสมเป็น 2 เท่า เมื่อมีการใช้จ่ายผ่านบัตร ซึ่งกลยุทธ์เหล่านี้ล้วนแล้วแต่กระตุ้นให้เกิดความต้องการถือบัตรเครดิตมากกว่า 1 บัตรทั้งสิ้น และส่วนหนึ่งมาจากการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ผ่อนคลายหลักเกณฑ์ การอนุมัติบัตรเครดิตของธนาคารโดยประกาศลดรายได้ผู้มีสิทธิถือบัตรเครดิตจากเดิมเดือนละไม่ต่ำกว่า 20,000 บาท เป็นเดือนละไม่ต่ำกว่า 15,000 บาท พร้อมทั้งลดอายุผู้ถือบัตรเสริมจากไม่ต่ำกว่า 20 ปี เป็นไม่ต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งทำให้จำนวนผู้มีสิทธิสมัครบัตรเครดิตเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับรายการส่งเสริมการขายยังสนับสนุนให้จำนวนบัตรเครดิตเพิ่มมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้จากตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนบัตรเครดิต มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตและอัตราการเติบโตในช่วงปี
พ.ศ.2540-2551

ปี พ.ศ.	จำนวนบัตร (บัตร)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)	มูลค่าการใช้จ่าย ผ่านบัตรเครดิต (ล้านบาท)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)
2540	2,010,000	-	149,392	-
2541	1,907,000	-5.12	147,109	-1.53
2542	1,574,000	-17.46	151,945	3.29
2543	1,766,000	12.20	170,164	11.99
2544	2,568,000	45.41	234,000	37.51
2545	3,425,000	33.37	286,204	22.31
2546	4,224,000	23.33	343,213	19.92
2547	4,129,034	-2.25	272,124	-20.71
2548	5,023,503	21.66	301,766	10.89
2549	5,583,570	11.15	368,743	22.20
2550	6,036,907	8.12	528,764	43.40
2551	6,381,515	5.71	454,995	-13.95

หมายเหตุ: จำนวนบัตรเครดิต หมายถึง บัตรเครดิตที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์และสาขาของ
ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในประเทศไทย
มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต หมายถึง มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตที่ออก
โดยธนาคารพาณิชย์และสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในประเทศไทย
ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2552)

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่าจำนวนบัตรเครดิต มีการเติบโตอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปีพ.ศ.
2543 เป็นต้นมา โดยเพิ่มขึ้นจาก 1,766,000 บัตร ในปีพ.ศ.2543 เพิ่มขึ้นเป็น 6,036,907 บัตร ในปี
พ.ศ.2550 ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการขยายฐานบัตรเครดิตอย่างต่อเนื่องของผู้ประกอบการบัตร
เครดิตในช่วงเวลาที่ผ่านมา โดยมีการส่งเสริมการขายเพื่อขยายฐานบัตรเครดิตอย่างต่อเนื่อง เช่น
การร่วมกันออกบัตรเครดิตระหว่างสถาบันการเงินร่วมกับห้างสรรพสินค้า ซึ่งผู้บริโภคจะได้รับ
สิทธิประโยชน์จากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในการได้รับส่วนลดในการซื้อสินค้าและบริการ

นอกจากนี้ผู้ประกอบการหลายรายยังคงขยายฐานลูกค้าบัตรเครดิตโดยการเจาะกลุ่มลูกค้าที่ถือบัตรเครดิตอยู่แล้ว ให้มีการถือบัตรเครดิตมากขึ้น โดยใช้กลยุทธ์การแข่งขันแย่งชิงลูกค้าผ่านการนำเสนอสิทธิประโยชน์ที่ดีกว่า ซึ่งจำนวนบัตรเครดิตที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่องเช่นกันจาก 149,392 ล้านบาท ในปีพ.ศ.2540 ปรับตัวเพิ่มขึ้นเป็น 528,764 ล้านบาท ในปีพ.ศ.2550 จากผลของการเพิ่มจำนวนบัตรเครดิตที่ส่งผลให้มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นแล้ว ยังมีผลมาจากการส่งเสริมการตลาดต่างๆ เพื่อกระตุ้นการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต โดยเพิ่มสิทธิประโยชน์ในการใช้จ่ายมากขึ้น ทั้งนี้ผู้ประกอบการยังคงพยายามหาความแปลกใหม่ โดยการหาพันธมิตรเข้ามาร่วมในการส่งเสริมการขาย เช่น การเพิ่มสิทธิประโยชน์ของบัตรเครดิตร่วมกับห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร สถานีบริการน้ำมัน โดยการเสนอส่วนลดและของรางวัล การคืนเงินในรูปแบบของบัตรกำนัล เป็นต้น เพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง

แต่ในช่วงปีพ.ศ.2551 ที่ผ่านมาราคาสินค้าและบริการได้มีการปรับตัวสูงขึ้น เนื่องมาจากราคาน้ำมันที่มีราคาสูงขึ้นเป็นประวัติการณ์ ทำให้ผู้บริโภคบางกลุ่มได้รับผลกระทบอย่างหนักจากภาระค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ผู้บริโภคบางกลุ่มชะลอการใช้จ่ายลง ซึ่งส่งผลกระทบต่อมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต โดยในปีพ.ศ.2551 มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเหลือเพียง 454,995 ล้านบาท อัตราการเติบโตลดลงร้อยละ 13.95 ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนบัตรเครดิตที่มีอัตราการเติบโตลดลงเช่นกัน โดยในปีพ.ศ.2551 มีจำนวนบัตรเครดิตทั้งสิ้น 6,381,515 บัตร อัตราการเติบโตคิดเป็นร้อยละ 5.71 ลดลงเมื่อเทียบกับปีก่อนที่มีอัตราการเติบโตคิดเป็นร้อยละ 8.12 สาเหตุมาจากผู้ประกอบการบางรายได้มีการปรับกฎเกณฑ์ข้อบังคับในการสมัครบัตรเครดิต โดยทำการปรับเปลี่ยนเกณฑ์รายได้ขั้นต่ำจาก 15,000 บาทต่อเดือน เป็นรายได้ขั้นต่ำ 18,000 บาทต่อเดือน จึงทำให้การขยายฐานลูกค้าบัตรเครดิตไม่สามารถขยายตัวได้สูงอย่างที่ผ่านมา

ประเภทและลักษณะของบัตรเครดิต

การแบ่งประเภทของบัตรเครดิตสามารถทำได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การแบ่งตามลักษณะผู้ออกบัตร สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1.1 บัตรเครดิตของธนาคาร (bank card) หมายถึง บัตรเครดิตที่ธนาคารหรือกลุ่มของธนาคารเป็นผู้ออกบัตร เช่น บัตรเครดิตธนาคารกสิกรไทยและบัตรเครดิตธนาคารกรุงเทพ เป็นต้น สำหรับบัตรเครดิตที่มีสาขาหรือตัวแทนที่ให้บริการบัตรเครดิตกระจายอยู่ทั่วโลก เช่น บัตรวีซ่าและบัตรมาสเตอร์การ์ด เป็นต้น

1.2 บัตรเครดิตของบริษัทที่ประกอบธุรกิจบัตรเครดิต (company card) ได้แก่ บัตรอเมริกันเอ็กซ์เพรส บัตรไดเนอร์สคลับ ซึ่งแต่ละบริษัทจะมีตัวแทนและสถานที่รับบัตรอยู่ในประเทศต่างๆ เพื่อให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่สมาชิกผู้ถือบัตร

1.3 บัตรเครดิตของธุรกิจอื่นๆ (private house credit) ได้แก่บัตรเครดิตของโรงแรม โรงพยาบาลเอกชน ภัตตาคาร ห้างสรรพสินค้า โรงภาพยนตร์ เป็นต้น ซึ่งบัตรเครดิตประเภทนี้จะมีขอบเขตการใช้ก่อนข้างจำกัด เนื่องจากผู้ถือบัตรสามารถใช้บริการได้เฉพาะบางสถานที่เท่านั้น

2. การแบ่งตามขอบเขตพื้นที่ของการใช้บัตร สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

2.1 บัตรเครดิตที่ใช้ได้เฉพาะภายในประเทศ (local credit card) ส่วนใหญ่เป็นบัตรที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ไทย หรือเป็นบัตรเครดิตที่ธนาคารออกร่วมกับบริษัทห้างร้านต่างๆ เช่น สถานีบริการน้ำมัน ห้างสรรพสินค้า โรงพยาบาลและบริษัทประกันชีวิต เป็นต้น

2.2 บัตรเครดิตที่ใช้ได้ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (International Credit Card) ส่วนใหญ่เป็นบัตรที่ธนาคารพาณิชย์ที่อยู่ในประเทศออกร่วมกับสถาบันเครดิตระหว่างประเทศ ได้แก่ บัตรเครดิต Visa บัตรMaster บัตร Diner's Club และ บัตร American Express เป็นต้น

2.3 บัตรเครดิตที่ใช้ได้เฉพาะร้าน (Store Card หรือ Private Label) อาทิ บัตรเครดิตเทสโก้โลตัสและบัตรเครดิตเซ็นทรัล เป็นต้น

3. การแบ่งตามลักษณะการให้สินเชื่อของบัตรเครดิต

3.1 Bank Card หรือ Credit Card เป็นบัตรเครดิตที่ออกโดยสถาบันการเงินโดยตรง หรือออกร่วมกับสถาบันเครดิตระหว่างประเทศ ซึ่งผู้ถือบัตรจะใช้บัตรได้เฉพาะวงเงินสินเชื่อ (Credit Line) ที่ได้รับอนุมัติเท่านั้น และสามารถเลือกชำระบางส่วนได้ในรูปของการใช้สินเชื่อหมุนเวียน (Revolving Credit) โดยต้องจ่ายดอกเบี้ยในส่วนที่ค้างชำระ ตัวอย่างของบัตรประเภทนี้ อาทิ บัตร Visa บัตร Master ของธนาคารพาณิชย์หรือสถาบันการเงินต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมี Bank Card ชนิดที่เรียกว่า Affinity Card ซึ่งเป็นบัตรเครดิตที่ธนาคารออกร่วมกับบริษัทห้างร้านต่างๆ โดยผู้ถือบัตรนอกจากจะได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ จากธนาคารผู้ออกบัตร เหมือนกับผู้ถือบัตรเครดิตของธนาคารแล้ว ยังได้รับประโยชน์ตามเงื่อนไขอื่นๆ ที่กำหนดไว้ อาทิ การได้รับส่วนลดจากการชำระค่าสินค้าและบริการผ่านบัตร หรือการใช้จ่ายผ่านบัตรแล้วสะสมแต้มเพื่อแลกของรางวัล เป็นต้น

3.2 ชาร์จการ์ด (charge card) Charge Card หรือ Travel and Entertainment Card บัตรประเภทนี้วงเงินการใช้จ่ายสามารถยืดหยุ่นได้โดยไม่จำกัด ขึ้นอยู่กับประวัติการใช้จ่ายของลูกค้า ซึ่งเมื่อถึงกำหนดชำระคืนผู้ถือบัตรจะต้องจ่ายเงินคงค้างให้กับผู้ออกบัตรเต็มจำนวนโดยไม่มี การผ่อนชำระ และภายในระยะเวลาอันสั้น (ปกติมีกำหนดระยะเวลา 1 เดือน) บัตรเครดิตประเภทนี้ มีกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นนักบริหารหรือบุคคลที่มีฐานะการเงินอยู่ในเกณฑ์ดี อาทิ บัตร American Express Card (AMEX) และบัตร Diner's Club เป็นต้น

ส่วนที่ 2 การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตกับการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน

จากภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจในช่วงปีพ.ศ.2529-2539 ที่เศรษฐกิจมีการเติบโตในระดับสูง ซึ่งจะเห็นได้จากการอุปโภคบริโภคของภาคเอกชนที่มีอัตราการเติบโตมาโดยตลอดอยู่ในช่วง ร้อยละ 1.80-20.27 (ตารางที่ 3) และในช่วงเวลาเดียวกันจำนวนบัตรเครดิตที่มีอัตราการเติบโตไป ในทิศทางเดียวกันจาก 143,000 บัตร ในปีพ.ศ. 2529 เพิ่มขึ้นเป็น 1,972,000 บัตร ในปีพ.ศ.2539 ซึ่งการเติบโตของจำนวนบัตรเครดิตเป็นผลมาจากการแข่งขันระหว่างสถาบันการเงิน เพื่อช่วงชิง ส่วนครองตลาด โดยใช้กลยุทธ์ต่างๆ ล้วนแล้วแต่กระตุ้นให้ผู้ถือบัตรเกิดความต้องการถือบัตร เครดิตมากกว่า 1 บัตรทั้งสิ้น ประกอบกับในช่วงเวลาดังกล่าว การซื้อสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค ของประชาชนส่วนหนึ่งอาจจะมีการชำระผ่านบัตรเครดิต เนื่องจากการซื้อสินค้าผ่านบัตรเครดิตนั้น ยังทำให้ประชาชนตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้น และจากจำนวนบัตรเครดิตที่เพิ่มขึ้นนี้ส่งผลให้มูลค่า การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมีอัตราการเติบโตไปในทิศทางเดียวกันจาก 1,458 ล้านบาท ในปีพ.ศ. 2529 เพิ่มขึ้นเป็น 149,565 ล้านบาท ในปีพ.ศ.2539 อัตราการเติบโตอยู่ในช่วงร้อยละ 12.71-238.27 (ตารางที่ 3)

แต่หลังจากเกิดวิกฤติการณ์ทางการเงินตั้งแต่กลางปีพ.ศ.2540 เป็นต้นมา ได้ส่งผลให้ เศรษฐกิจจะล่อตัวในหลายด้าน โดยเฉพาะการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนจะล่อตัวลงอย่างมากจาก 2,586,956 ล้านบาท ในปีพ.ศ.2540 เหลือเพียง 2,505,312 ล้านบาทในปีพ.ศ.2541 (ตารางที่ 3)จากรายได้ที่ลดลงตามภาวะเศรษฐกิจ ส่งผลให้กำลังซื้อของประชาชนลดลงประกอบกับความไม่แน่นอนเกี่ยวกับการจ้างงานและรายได้ในอนาคต ทำให้ประชาชนเกิดความระมัดระวังในการใช้ จ่ายมากขึ้น และจากพฤติกรรมการซื้อสินค้าและบริการของประชาชนส่วนหนึ่งเป็นการใช้จ่ายผ่าน

ตารางที่ 3 การอุปโภคบริโภคภาคเอกชน จำนวนบัตรเครดิต มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตและ
อัตราการเติบโตในช่วงปีพ.ศ.2529 - 2551

ปี พ.ศ.	การอุปโภค บริโภค ภาคเอกชน (ล้านบาท)	อัตราการ เติบโต (ร้อยละ)	จำนวนบัตร เครดิต (บัตร)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)	มูลค่าการใช้จ่ายผ่าน บัตรเครดิต (ล้านบาท)	อัตราการเติบโต (ร้อยละ)
2529	705,655	-	143,000	-	1,458	-
2530	794,623	12.61	173,000	20.98	2,712	86.01
2531	885,008	11.37	285,000	64.74	9,174	238.27
2532	1,039,002	17.40	487,000	70.88	18,696	103.79
2533	1,249,651	20.27	728,000	49.49	37,458	100.35
2534	1,420,297	13.66	939,000	28.98	54,606	45.78
2535	1,700,000	19.69	1,441,000	53.46	71,448	30.84
2536	1,730,519	1.80	1,389,000	-3.61	84,474	18.23
2537	1,958,726	13.19	1,747,000	25.77	95,214	12.71
2538	2,225,739	13.63	1,895,000	8.47	131,850	38.48
2539	2,479,828	11.42	1,972,000	4.06	149,565	13.44
2540	2,586,956	4.32	2,010,000	1.93	149,392	-0.12
2541	2,505,312	-3.16	1,907,000	-5.12	147,109	-1.53
2542	2,595,113	3.58	1,574,000	-17.46	151,945	3.29
2543	2,762,925	6.47	1,766,000	12.20	170,164	11.99
2544	2,941,012	6.45	2,568,000	45.41	234,000	37.51
2545	3,119,979	6.09	3,425,000	33.37	286,204	22.31
2546	3,385,602	8.51	4,224,000	23.33	343,213	19.92
2547	3,709,059	9.55	4,129,034	-2.25	272,124	-20.71
2548	4,048,654	9.16	5,023,503	21.66	301,766	10.89
2549	4,381,192	8.21	5,583,570	11.15	368,743	22.20
2550	4,561,528	4.12	6,036,907	8.12	528,764	43.40
2551	4,992,474	9.45	6,381,515	5.71	454,995	-13.95

หมายเหตุ: จำนวนบัตรเครดิต หมายถึง บัตรเครดิตที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์และสาขาของ
ธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในประเทศไทย

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2552)

บัตรเครดิต จึงส่งผลให้มูลค่าการใช้ผ่านบัตรเครดิตชะลอตัวลงอย่างมากจาก 149,392 ล้านบาทในปีพ.ศ. 2540 เหลือเพียง 147,109 ล้านบาท ในปีพ.ศ.2541 โดยมีอัตราการเติบโตลดลงร้อยละ 1.53

จากสถานะเศรษฐกิจที่อยู่ในภาวะชะลอตัวในช่วงที่ผ่านมา ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ผ่อนคลายหลักเกณฑ์การอนุมัติบัตรเครดิต โดยการปรับลดคุณสมบัติผู้ถือบัตรเครดิต จากเดิมผู้ถือบัตรหลักจะต้องมีรายได้ประจำอย่างน้อยปีละ 240,000 บาท เปลี่ยนแปลงเป็นต้องมีรายได้ประจำอย่างน้อยปีละ 180,000 บาท ทำให้จำนวนบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นอย่างมากจาก 1,574,000 บัตร ในปีพ.ศ.2542 เป็น 2,568,000 บัตร ในปีพ.ศ.2544 นอกจากนี้ รัฐบาลได้ใช้มาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวของการบิน โดยใช้มาตรการการลดอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มจากที่ปรับขึ้นไปเป็นร้อยละ 10 กลับมาเป็นร้อยละ 7 ตามเดิม ประกอบกับอัตราดอกเบี้ยอยู่ในระดับต่ำ ทำให้เกิดการกระตุ้นการใช้ทำให้มากขึ้น ส่งผลให้มูลค่าการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนเพิ่มขึ้นจาก 2,595,113 ล้านบาทในปีพ.ศ.2542 เพิ่มขึ้นเป็น 2,941,012 ล้านบาท ในปีพ.ศ.2544 และการเพิ่มขึ้นของการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน ทำให้มูลค่าการใช้ผ่านบัตรเครดิตปรับตัวเพิ่มขึ้นเช่นกัน จาก 151,945 ล้านบาท ในปีพ.ศ.2542 เพิ่มขึ้นเป็น 234,000 ล้านบาท ในปีพ.ศ.2544 หลังจากนั้น ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ประกาศยกเลิกกฎเกณฑ์ในการกำหนดรายได้ขั้นต่ำของผู้สมัครบัตรเครดิตจากเดิมจะต้องมีรายได้ไม่ต่ำกว่าปีละ 180,000 บาท เปลี่ยนมาเป็นอนุญาตให้แต่ละธนาคารสามารถกำหนดรายได้ขั้นต่ำเอง โดยพิจารณาตามความเหมาะสม เปิดโอกาสให้ผู้มีสิทธิ์สามารถสมัครบัตรเครดิตเพิ่มขึ้น ส่งผลให้จำนวนบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นจาก 2,568,000 บัตรในปีพ.ศ.2544 เป็น 4,224,000 บัตร ในปีพ.ศ.2546

จากการเติบโตอย่างต่อเนื่องของการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน ตั้งแต่ปีพ.ศ.2545 เป็นต้นมา จนถึงปีพ.ศ.2546 มูลค่าการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน เพิ่มขึ้นจาก 3,119,979 ล้านบาทในปีพ.ศ. 2545 เป็น 3,385,602 ล้านบาท ในปีพ.ศ.2546 คิดเป็นอัตราการเติบโตร้อยละ 8.51 โดยมีปัจจัยสนับสนุนการอุปโภคบริโภค ได้แก่ ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่ปรับตัวดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง และอัตราดอกเบี้ยที่อยู่ในระดับต่ำ ประกอบกับอำนาจซื้อของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้นตามรายได้ ส่งผลให้การใช้ผ่านบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นเช่นกันจาก 286,204 ล้านบาท ในปีพ.ศ.2545 เพิ่มขึ้นเป็น 343,213 ล้านบาทในปีพ.ศ.2546 อัตราการเติบโตคิดเป็นร้อยละ 19.92 ซึ่งมูลค่าการใช้ผ่านบัตรเครดิตที่เพิ่มขึ้นนี้ นอกจากจะมาจากจำนวนบัตรเครดิตที่เพิ่มขึ้นแล้ว ยังเป็นผลมาจากการเพิ่มช่องทางการชำระเงินผ่านบัตรเครดิตให้มากขึ้น รวมทั้งการณรงค์ให้มีการใช้ผ่านบัตรเครดิตจาก

สถาบันการเงินต่างๆ ด้วยการให้คะแนนสะสมเพื่อแลกของรางวัล ประกอบกับผู้ถือบัตรเครดิตหนึ่งรายมีบัตรเครดิตมากกว่า 1 บัตร จึงเป็นการเพิ่มอำนาจซื้อให้แก่ผู้ถือบัตรอีกทางหนึ่ง

ในปีพ.ศ.2547 เศรษฐกิจไทยยังคงขยายตัว โดยพิจารณาจากการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนที่มีมูลค่าเท่ากับ 3,709,059 ล้านบาท อัตราการเติบโตคิดเป็นร้อยละ 9.55 ในขณะที่จำนวนบัตรเครดิตกลับมีจำนวนลดลงจาก 4,224,000 บัตร ในปีพ.ศ.2546 เหลือเพียง 4,129,034 บัตร ในปีพ.ศ.2547 อัตราการเติบโตลดลงร้อยละ 2.25 ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากรัฐบาลแห่งประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงคุณสมบัติผู้สมัครบัตรเครดิตจากเดิมอนุญาตให้ธนาคารสามารถกำหนดรายได้ขั้นต่ำเอง เปลี่ยนแปลงเป็นการกำหนดให้ผู้สมัครต้องมีรายได้ขั้นต่ำอย่างน้อยปีละ 150,000 บาท ดังเดิม นอกจากนี้ยังมีนโยบายการเพิ่มอัตราการผ่อนชำระหนี้ขั้นต่ำจากเดิมที่กำหนดไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของยอดสินเชื่อคงค้างเป็น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของยอดสินเชื่อคงค้าง และให้มีการยกเลิกการใช้บัตรเครดิตกรณีผู้ถือบัตรเครดิตมีการผิคนัดชำระหนี้เกินกว่า 3 เดือน นับแต่วันครบกำหนดชำระ จึงเป็นสาเหตุให้จำนวนบัตรเครดิตลดลง ผนวกกับความเชื่อมั่นทางเศรษฐกิจของผู้บริโภคมีแนวโน้มลดลง จากปัจจัยต่างๆ ได้แก่ การปรับตัวเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมัน ส่งผลให้มูลค่าการใช้ผ่านบัตรเครดิตลดลงเช่นกันจาก 343,213 ล้านบาทในปีพ.ศ.2546 เหลือเพียง 272,124 ล้านบาท ในปีพ.ศ.2547 อัตราการเติบโตลดลงร้อยละ 20.71

จากการปรับตัวเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันในปีพ.ศ.2547 ส่งผลให้ราคาสินค้าและบริการปรับตัวเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งกระทบต่อค่าครองชีพให้มีการปรับตัวเพิ่มขึ้นเช่นกัน และส่งผลกระทบต่อมูลค่าการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนในช่วงปีพ.ศ.2548-2551 ปรับตัวเพิ่มขึ้นจาก 4,048,654 ล้านบาท ในปีพ.ศ.2548 เพิ่มขึ้นเป็น 4,992,474 ล้านบาท ในปีพ.ศ.2551 อัตราการเติบโตอยู่ในช่วงร้อยละ 4.12-9.45 ในขณะที่อัตราการเติบโตของจำนวนบัตรเครดิตกลับมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 21.66 ในปีพ.ศ.2548 เหลือเพียงร้อยละ 5.71 ในปีพ.ศ.2551 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการที่ธนาคารแห่งประเทศไทยได้มีการปรับเพิ่มเพดานอัตราดอกเบี้ยในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตอีกร้อยละ 2 ต่อปี เป็นไม่เกินร้อยละ 20 ต่อปี เพื่อให้สอดคล้องกับต้นทุนทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคบางกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ถือบัตรเครดิตที่มียอดคงค้างสินเชื่อบัตรเครดิตและผู้ที่มีสินเชื่อบัตรเครดิตมากกว่า 1 บัตร เริ่มทยอยชำระหนี้และยกเลิกบัตรเครดิตเพื่อเป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับมูลค่าการใช้ผ่านบัตรเครดิตในช่วงปีพ.ศ.2548-2550 ที่มีแนวโน้มการใช้ผ่านบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นจาก 301,766 ล้านบาท ในปีพ.ศ.2548 เพิ่มขึ้นเป็น 528,746 ล้านบาท ในปีพ.ศ. 2550 ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน ในขณะที่อัตราการเติบโตของจำนวนบัตรเครดิตมีแนวโน้มลดลง แต่ในปีพ.ศ.2551 มูลค่าการใช้ผ่านบัตรเครดิตกลับลดลงอย่างมากจากร้อยละ 43.40 ในปีพ.ศ.2550 ปรับตัวลดลง

ร้อยละ 13.95 ในปีพ.ศ.2551 ซึ่งการลดลงอย่างรวดเร็วของมูลค่าการใช้ผ่านบัตรเครดิตในช่วงนี้ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากประชาชนมีความระมัดระวังในการใช้ผ่านบัตรเครดิตเพิ่มมากขึ้น จากปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ได้แก่ ความกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมือง วิกฤติการเงินของโลก ราคาสินค้าอุปโภคและบริโภคมีการปรับราคาเพิ่มขึ้น อันเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของราคาน้ำมันที่สูงขึ้นเป็นประวัติการณ์ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อผู้บริโภคในด้านกำลังซื้อและระดับรายได้ในอนาคต ทำให้ผู้บริโภคยังคงใช้จ่ายอย่างระมัดระวัง จึงส่งผลให้มูลค่าการใช้ผ่านบัตรเครดิต มีการชะลอตัวลง แม้ว่าผู้ประกอบการบัตรเครดิตจะมีการทำการส่งเสริมการขายด้วยการกระตุ้นการใช้ผ่านบัตรเครดิต โดยเสนอกลยุทธ์จูงใจให้ใช้บัตรเครดิตก็ตาม แต่ผู้ใช้บัตรเครดิตส่วนใหญ่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่าย โดยใช้จ่ายอยู่บนพื้นฐานของความระมัดระวังมากยิ่งขึ้น และจะเลือกใช้บัตรเครดิตในการชำระค่าสินค้าและบริการ โดยคำนึงถึงสิทธิประโยชน์จากบัตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ที่มีบัตรเครดิตหลายบัตร

จากที่กล่าวมาในภาพรวมจะเห็นได้ว่า ในช่วงที่สภาวะเศรษฐกิจอยู่ในช่วงขยายตัว ประชาชนมีรายได้เพื่อซื้อสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นตามรายได้ที่สูงขึ้น ดังนั้นเมื่อเศรษฐกิจไทยขยายตัวดี สถาบันการเงินต่างเร่งขยายฐานลูกค้าบัตรเครดิต เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ จึงทำให้จำนวนบัตรเครดิตมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง และการเพิ่มขึ้นของจำนวนบัตรเครดิตนี้เอง ได้ส่งผลให้มูลค่าการใช้ผ่านบัตรเครดิตมีอัตราการเติบโตมาโดยตลอด แต่หลังจากวิกฤติการณ์ทางการเงินในปีพ.ศ.2540 ส่งผลให้เศรษฐกิจในประเทศไทยชะลอตัวลงในทุกด้าน และจากความไม่แน่นอนของรายได้ในอนาคตและการจ้างงาน ทำให้ประชาชนระมัดระวังในการใช้จ่ายมากขึ้น ดังนั้นรัฐบาลจึงพยายามกระตุ้นการใช้จ่ายของประชาชน โดยผ่านความร่วมมือของธนาคารแห่งประเทศไทยในการลดคุณสมบัติผู้สมัครบัตรเครดิต ส่งผลให้จำนวนบัตรเครดิตและมูลค่าการใช้ผ่านบัตรเครดิตเพิ่มขึ้น หลังจากผ่านพ้นช่วงวิกฤติทางการเงินไปแล้ว ระบบเศรษฐกิจโดยรวมมีการเติบโตในเกณฑ์ดี แต่ในช่วงปีพ.ศ.2548-2551 อัตราการเติบโตของจำนวนบัตรเครดิตและมูลค่าการใช้ผ่านบัตรเครดิต กลับมีแนวโน้มลดลง เนื่องมาจากปัจจัยลบหลายประการ ดังนั้นสถาบันการเงินต่างๆ จึงพยายามกระตุ้นยอดการใช้ผ่านบัตรเครดิต โดยการเสนอผลิตภัณฑ์ใหม่ รวมทั้งการส่งเสริมการใช้จ่ายด้วยกลยุทธ์ต่างๆ เพื่อกระตุ้นการใช้ผ่านบัตรเครดิตให้มากขึ้น

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์

ในบทนี้แบ่งผลการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นผลการศึกษาในเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ผ่านบัตรเครดิตกับการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน โดยใช้รูปแบบของสมการถดถอยเชิงซ้อน (Multiple Linear Regression) และใช้วิธีกำลังสองน้อยที่สุดแบบธรรมดา (Ordinary Least Square : OLS) และส่วนที่สองเป็นการศึกษาพฤติกรรมการใช้ผ่านบัตรเครดิตของผู้ถือบัตรเครดิตธนาคารพาณิชย์ โดยอาศัยการเก็บข้อมูลจากการออกแบบสอบถามจากกลุ่มประชากรผู้ถือบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 1 สมการความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ผ่านบัตรเครดิตกับการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน

$$PC = 1072808 + 8.143585 CC$$

(9.862785)   (17.12979)***

R Square	=	0.933
Adjusted R Square	=	0.930
Durbin-Watson stat	=	1.521
F-statistic	=	293.429
Prob (F-statistic)	=	0.000

*** มีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99

ผลจากการประมาณค่าสมการความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ผ่านบัตรเครดิตกับการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) ที่ได้คือ 0.933 แสดงให้ทราบว่าตัวแปรอิสระในสมการสามารถใช้อธิบายการเปลี่ยนแปลงของการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนได้ร้อยละ 93.30 ส่วนอีกร้อยละ 6.70 เป็นการเปลี่ยนแปลงของการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนที่มาจากตัวแปรอื่นๆ และหลังจากปรับค่าโดยใช้ Adjusted R Square แล้ว อิทธิพลของตัวแปรอิสระยังคงมีอยู่ร้อยละ 93.00 ค่า F-statistic มีค่าเท่ากับ 293.429 แสดงว่า ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายความแปร

ปรวนของตัวแปรตามได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และจากการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลปรากฏว่า Durbin-Watson มีค่าเท่ากับ 1.521 ซึ่งจากการตรวจสอบพบว่าค่าดังกล่าวอยู่ในช่วงสรุปได้ว่ามีความคลาดเคลื่อนเป็นอิสระต่อกันไม่เกิดปัญหาสหสัมพันธ์ (Autocorrelation)

จากผลการทดสอบค่าดัชนีสำคัญทางสถิติของค่าสัมประสิทธิ์ของมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต (CC) ปรากฏว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน (PC) ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ได้มีการกำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยเมื่อมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเพิ่มขึ้น 1.0 ล้านบาท จะทำให้การอุปโภคบริโภคภาคเอกชนเพิ่มขึ้น 8.143 ล้านบาท และในทางกลับกันเมื่อมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตลดลง 1.0 ล้านบาท จะทำให้การอุปโภคบริโภคภาคเอกชนลดลง 8.143 ล้านบาท สาเหตุที่มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน เนื่องมาจากปัจจุบันการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน ส่วนหนึ่งมักใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตจึงทำให้ประชาชนตัดสินใจซื้อสินค้าได้ง่ายขึ้น เนื่องจากมีช่วงระยะเวลาปลอดดอกเบี้ยก่อนถึงกำหนดเวลาชำระเงิน นอกจากนี้ยังมีนโยบายทางการตลาดในการกระตุ้นยอดการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต เช่น การรับส่วนลดเมื่อซื้อสินค้าและบริการจากร้านค้าที่ร่วมโครงการ การคืนเงินต้นกลับเข้าบัญชีเมื่อมีการชำระด้วยบัตรเครดิตตามวงเงินที่กำหนด ส่งผลให้ผู้ถือบัตรเครดิตหันมาใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมากขึ้น ประกอบกับในปัจจุบันมีการแข่งขันอย่างมากระหว่างธนาคารพาณิชย์กับธุรกิจสถาบันการเงินที่มีไร้ธนาคาร (Non-Bank) โดยใช้กลยุทธ์ต่างๆ เช่น การไม่คิดค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปี การได้รับของกำนัลเมื่อมีการอนุมัติบัตร นอกจากนี้การใช้บัตรเครดิตยังมีการสะสมคะแนนเพื่อแลกของรางวัล หรือการได้รับส่วนลดและสิทธิพิเศษหรือแม้แต่การได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ จากการใช้บัตรเครดิต ซึ่งเป็นข้อดีของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในขณะที่การชำระค่าสินค้าด้วยเงินสดไม่สามารถกระทำได้ จึงเป็นแรงจูงใจให้มีการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมากขึ้น

ส่วนที่ 2 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ในการซื้อสินค้าและบริการ

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ในการซื้อสินค้าและบริการ โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นลูกค้าที่ใช้บริการบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ นำมาวิเคราะห์ผลโดยแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

ก. เป็นการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสาเหตุการใช้น้ำประปาของธนาคารพาณิชย์

ข. เป็นการศึกษาพฤติกรรมในการเลือกใช้น้ำประปาของกลุ่มตัวอย่าง

ค. เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้น้ำประปาของธนาคารพาณิชย์ในการซื้อสินค้าและบริการ

ง. เป็นผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต

ก. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้น้ำประปาและสาเหตุการใช้น้ำประปาของธนาคารพาณิชย์

ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอข้อมูลทั่วไปของลูกค้าที่ได้จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 400 ตัวอย่าง ได้แก่ เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และข้อมูลสาเหตุการใช้น้ำประปาของธนาคารพาณิชย์มาจำแนกโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เพศ

จากผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้น้ำประปาทั้งหมด 400 คนเป็นเพศชายจำนวน 180 คนคิดเป็นร้อยละ 45 และเพศหญิงจำนวน 220 คน คิดเป็นร้อยละ 55 (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้น้ำประปาจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชาย	180	45.0
หญิง	220	55.0
รวม	400	100

ที่มา: จากแบบสอบถาม

2. สถานภาพ

จากผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ถือบัตรเครดิตทั้งหมด 400 คน มีสถานภาพโสด จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.5 และสถานภาพสมรส จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 50.5 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
โสด	198	49.5
สมรส	202	50.5
รวม	400	100

ที่มา: จากแบบสอบถาม

3. อายุ

จากผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ถือบัตรเครดิตทั้งหมด 400 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 44.8 รองลงมามีอายุตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31.0 และอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามอายุ

อายุ (ปี)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
21-30 ปี	97	24.2
31-40 ปี	179	44.8
41 ปีขึ้นไป	124	31.0
รวม	400	100

ที่มา: จากแบบสอบถาม

4. ระดับการศึกษา

จากผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 64.3 รองลงมาคือต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 18.2 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 (ตารางที่ 7)

ตารางที่ 7 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี	73	18.2
ปริญญาตรี	257	64.3
สูงกว่าปริญญาตรี	70	17.5
รวม	400	100

ที่มา : จากแบบสอบถาม

5. อาชีพ

จากผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทหรือลูกจ้างเอกชน จำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 76.50 รองลงมาคืออาชีพข้าราชการ รัฐวิสาหกิจและธุรกิจส่วนตัว จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 23.5 (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน	306	76.5
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ/ธุรกิจส่วนตัว	94	23.5
รวม	400	100

ที่มา: จากแบบสอบถาม

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

จากผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000-25,000 บาท จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.2 รองลงมาคือรายได้ตั้งแต่ 25,001-35,000 บาท จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 รายได้ตั้งแต่ 35,001-45,000 บาท จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 และรายได้ 45,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 9.3 (ตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามรายได้

รายได้ (บาท)	จำนวน (คน)	ร้อยละ
15,000-25,000	213	53.2
25,001-35,000	110	27.5
35,001-45,000	40	10.0
45,000 บาทขึ้นไป	37	9.3
รวม	400	100

ที่มา: จากแบบสอบถาม

7. สาเหตุการใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ในการซื้อสินค้าและบริการ

จากผลการสำรวจพบว่า สาเหตุในการใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์มากที่สุดคือความสะดวกในการซื้อสินค้าและบริการ คิดเป็นร้อยละ 24.9 รองลงมาคือ ความปลอดภัยไม่จำเป็นต้องพกเงินสด คิดเป็นร้อยละ 23.7 ได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปี คิดเป็นร้อยละ 21.0 ยืดระยะเวลาในการชำระเงิน คิดเป็นร้อยละ 17.7 และสามารถซื้อสินค้าแบบผ่อนชำระได้ คิดเป็นร้อยละ 12.7 (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามสาเหตุในการใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ในการซื้อสินค้าและบริการ จำนวน 5 อันดับ

ประเภท	จำนวน(คำตอบ)	ร้อยละ
1. ความสะดวกในการซื้อสินค้าและบริการ	303	24.9
2. ปลอดภัยไม่จำเป็นต้องพกเงินสด	288	23.7
3. ได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปี	256	21.0
4. ยืดระยะเวลาในการชำระเงิน	215	17.7
5. ซื้อสินค้าแบบผ่อนชำระได้	154	12.7
รวม	1,216	100

ที่มา: จากแบบสอบถาม

จากผลการสำรวจ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการบัตรเครดิตในการซื้อสินค้าและบริการดังกล่าวข้างต้น ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและมีสถานภาพสมรส มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงไปคือจบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่างจากการสำรวจส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทที่มีรายได้ประจำและมีรายได้รวมโดยเฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 15,000-25,000บาท ซึ่งธนาคารสามารถตรวจสอบรายได้ได้ง่ายทำให้ธนาคารสามารถอนุมัติบัตรเครดิตได้เร็ว ส่วนเหตุผลในการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในการซื้อสินค้าและบริการอันดับแรกของกลุ่มตัวอย่างคือความสะดวกในการซื้อสินค้าและบริการ เพราะไม่จำเป็นต้องพกพาเงินสดทำให้เกิดความปลอดภัย

ข. พฤติกรรมในการเลือกใช้บริการเครดิต

1. จำนวนบัตรเครดิตที่ถือครอง

จากผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ถือครองบัตรเครดิตมากกว่า 3 ใบ มีมากที่สุดจำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45.4 รองลงมาถือครองบัตรเครดิต 2 ใบ จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 ถือครองบัตรเครดิต 1 ใบ จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 และถือครองบัตรเครดิต 3 ใบ จำนวนน้อยที่สุด 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.8 (ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามจำนวนบัตรเครดิตที่ถือครอง

จำนวนบัตรที่ถือครอง	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1 บัตร	76	19.0
2 บัตร	83	20.8
3 บัตร	59	14.8
มากกว่า 3 บัตร	182	45.4
รวม	400	100

ที่มา: จากแบบสอบถาม

2. จำนวนบัตรเครดิตที่ใช้ประจำ

จากผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบัตรเครดิตที่ใช้เป็นประจำ 1 บัตร จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3 รองลงมาคือ 2 บัตร จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.3 บัตรเครดิตที่ใช้เป็นประจำ 3 บัตร จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 และมากกว่า 3 บัตร จำนวนน้อยที่สุด 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.4 (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามจำนวนบัตรเครดิตที่ใช้ประจำ

จำนวนบัตรที่ถือครอง	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1 บัตร	157	39.3
2 บัตร	153	38.3
3 บัตร	56	14.0
มากกว่า 3 บัตร	34	8.4
รวม	400	100

ที่มา: จากแบบสอบถาม

3. ประวัติการใช้บัตรเครดิต

จากผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ในการซื้อสินค้าและบริการ จำนวน 391 คน คิดเป็นร้อยละ 97.8 ไม่เคยใช้บัตรเครดิตในการซื้อสินค้าและบริการ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.2 (ตารางที่ 13)

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามประวัติการใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์

ประวัติการใช้บัตรเครดิต	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ไม่ใช้	9	2.2
ใช้	391	97.8
รวม	400	100

ที่มา: จากแบบสอบถาม

4. จำนวนครั้งที่ใช้บัตรเครดิต

จากผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ในการซื้อสินค้าและบริการ 1-5 ครั้งต่อเดือน จำนวน 307 คน คิดเป็นร้อยละ 78.5 รองลงมาคือ 6-10 ครั้งต่อเดือน จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 14.1 จำนวนที่ใช้บัตรเครดิต 11-15 ครั้งต่อเดือน จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.4 จำนวนครั้งที่ใช้บัตรเครดิต 20 ครั้งขึ้นไปต่อเดือน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 และ จำนวนครั้งที่ใช้บัตรเครดิต 16-20 ครั้งต่อเดือนน้อยที่สุดจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 (ตารางที่ 14)

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามจำนวนครั้งที่ใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ในการซื้อสินค้าและบริการต่อเดือน

จำนวนครั้ง/เดือน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1-5 ครั้ง	307	78.5
6-10 ครั้ง	55	14.1
11-15 ครั้ง	21	5.4
16-20 ครั้ง	2	0.5
20 ครั้งขึ้นไป	6	1.5
รวม	391	100

ที่มา: จากแบบสอบถาม

5. มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตต่อเดือน

จากผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต 2,000 – 4,999 บาทต่อเดือน จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 42.0 รองลงมาคือมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตน้อยกว่า 1,999 บาท จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต 5,000-9,999 บาทต่อเดือน จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.5 มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต 10,000-19,999 บาทต่อเดือน จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 และมีมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต 20,000 บาทต่อเดือนขึ้นไปน้อยที่สุด จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 (ตารางที่ 15)

ตารางที่ 15 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์

มูลค่าการใช้จ่ายต่อเดือน(บาท)	จำนวน(คน)	ร้อยละ
น้อยกว่า 1,999 บาท	100	25.0
2,000-4,999 บาท	168	42.0
5,000-9,999 บาท	90	22.5
10,000-19,999 บาท	29	7.3
20,000 บาทขึ้นไป	13	3.2
รวม	400	100

ที่มา: จากแบบสอบถาม

6. สถานที่ใช้บัตรเครดิต

จากผลการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตที่ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านค้าทั่วไป เป็นอันดับหนึ่งคือ 371 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 33.9 รองลงมาคือสถานบริการน้ำมัน 243 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 22.2 ร้านอาหาร ภัตตาคาร จำนวน 194 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 17.8 โรงพยาบาล จำนวน 120 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 11.0 โรงแรม ที่พัก รีสอร์ท จำนวน 86 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 7.9 สถาบันเทิง สถานที่ท่องเที่ยว จำนวน 71 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 6.5 และสถานที่อื่นๆ ได้แก่ สถานศึกษา สปา เบียร์ประกัน ค่าโทรศัพท์ จำนวน 8 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 0.7 (ตารางที่ 16)

ตารางที่ 16 จำนวนและร้อยละการใช้จ่ายบัตรเครดิตของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตจำแนกตามสถานที่ใช้บัตรเครดิต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(n = 400)		
บัตรเครดิตธนาคาร	จำนวน (ครั้ง)	ร้อยละ
1. ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านค้าทั่วไป	371	33.9
2. ร้านอาหาร ภัตตาคาร	194	17.8
3. สถานีบริการน้ำมัน	243	22.2
4. โรงพยาบาล	120	11.0
5. โรงแรม ที่พัก รีสอร์ท	86	7.9
6. สถาบันเทิง สถานที่ท่องเที่ยว	71	6.5
7. อื่นๆ	8	0.7
รวม	1,093	100

ที่มา: จากแบบสอบถาม

จากผลการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีบัตรเครดิตที่ถือครองอยู่มากกว่า 3 บัตร แต่กลับมีบัตรเครดิตที่ใช้ประจำเพียง 1 บัตรเท่านั้น และใช้บัตรเครดิตในการซื้อสินค้าและบริการเฉลี่ยเดือนละ 1-5 ครั้ง โดยมีมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเฉลี่ยเดือนละ 2,000-4,999 บาท โดยส่วนใหญ่นิยมใช้จ่ายในห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต มากที่สุด

ค. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ในการซื้อสินค้าและบริการ

ในส่วนนี้จะเป็นการนำเสนอข้อมูลการให้ระดับความสำคัญต่อปัจจัยที่มีผลต่อการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ในการซื้อสินค้าและบริการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 17 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการให้ความสำคัญของกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัตรเครดิตต่อปัจจัยที่มีผลต่อการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ในการซื้อสินค้าและบริการ

ปัจจัย	ระดับความสำคัญ					คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1. วงเงินที่ได้รับอนุมัติ	110 (27.5%)	113 (28.3%)	111 (27.8%)	35 (8.7%)	31 (7.7%)	3.59	1.19	มาก
2. ระยะเวลาชำระคืน โดยปลอดดอกเบี้ย	102 (25.5%)	100 (25.0%)	139 (34.7%)	29 (7.3%)	30 (7.5%)	3.54	1.16	มาก
3. ค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปี	181 (45.3%)	88 (22.0%)	87 (21.7%)	23 (5.7%)	21 (5.3%)	3.96	1.17	มาก
4. อัตราดอกเบี้ย	116 (29.0%)	75 (18.7%)	132 (33.0%)	27 (6.8%)	50 (12.5%)	3.45	1.31	มาก
5. ลูกค้าน่าเงินฝากของธนาคาร	72 (18.0%)	94 (23.5%)	131 (32.7%)	56 (14.0%)	47 (11.8%)	3.22	1.23	ปานกลาง
6. ความปลอดภัยเนื่องจากไม่ต้องพกเงินสด	150 (37.5%)	139 (34.8%)	90 (22.5%)	10 (2.5%)	11 (2.7%)	4.02	0.97	มาก
7. มีร้านค้ารองรับบัตรจำนวนมาก	124 (31.0%)	145 (36.2%)	93 (23.2%)	25 (6.3%)	13 (3.3%)	3.86	1.03	มาก
8. ความสะดวกในการชำระเงิน	165 (41.2%)	133 (33.2%)	77 (19.3%)	15 (3.8%)	10 (2.5%)	4.07	0.99	มาก
9. ได้รับของกำนัลพิเศษเมื่ออนุมัติบัตร	63 (15.7%)	97 (24.3%)	113 (28.2%)	58 (14.5%)	69 (17.3%)	3.07	1.31	ปานกลาง
10. ใช้เบิกเงินสดฉุกเฉิน	79 (19.7%)	91 (22.7%)	122 (30.5%)	37 (9.3%)	71 (17.8%)	3.18	1.33	ปานกลาง
11. ใช้ซื้อสินค้าผ่านระบบผ่อนชำระ	77 (19.2%)	94 (23.5%)	100 (25.0%)	53 (13.3%)	76 (19.0%)	3.11	1.37	ปานกลาง
12. การสะสมคะแนนเพื่อแลกของรางวัล	65 (16.3%)	79 (19.7%)	133 (33.3%)	57 (14.3%)	66 (16.4%)	3.05	1.28	ปานกลาง

ตารางที่ 17 (ต่อ)

ปัจจัย	ระดับความสำคัญ					คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความสำคัญ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
13. ได้รับส่วนลดและสิทธิพิเศษต่างๆ จากร้านค้าที่ร่วมโครงการ	77 (19.3%)	82 (20.5%)	114 (28.5%)	66 (16.5%)	61 (15.2%)	3.12	1.32	ปานกลาง
14. ได้รับสิทธิประโยชน์จากบัตร	79 (19.8%)	83 (20.8%)	105 (26.3%)	63 (15.7%)	70 (17.4%)	3.10	1.36	ปานกลาง
รวม						3.45		มาก

ที่มา: จากแบบสอบถาม

จากการประมวลผลข้อมูลแสดงระดับความสำคัญของกลุ่มตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่าง ให้ระดับความสำคัญกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ในการซื้อสินค้าและบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 (ตารางที่ 17)

เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่าปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญระดับมาก โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยคือ ความสะดวกในการชำระเงิน ความปลอดภัยเนื่องจากไม่ต้องพกเงินสด ค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปี มีร้านค้ารองรับบัตรจำนวนมาก วงเงินที่ได้รับอนุมัติ ระยะเวลาชำระคืน โดยปลอดภัยและอัตราดอกเบี้ย โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 4.02 3.96 3.86 3.59 3.54 และ 3.45 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากในปัจจุบันการชำระเงินจากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมีสถานที่รับชำระมากขึ้น นอกเหนือจากสาขาของธนาคารพาณิชย์ผู้ออกบัตรเครดิตนั้นๆ แล้วยังสามารถชำระได้ที่สถาบันการเงินอื่น เครื่องถอนเงินสดอัตโนมัติ (ATM) หรือแม้แต่ร้านสะดวกซื้อซึ่งเปิดให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง จากความสะดวกในการชำระเงินและมีร้านค้าที่รองรับการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นเรื่อยๆทำให้มีการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมากขึ้น เพราะไม่จำเป็นต้องพกเงินสดจำนวนมากในการซื้อสินค้าและบริการ ทำให้เกิดความปลอดภัยอีกทั้งยังไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปี ซึ่งเป็นการช่วยส่งเสริมให้มีการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมากขึ้น ในทางกลับกันก็ทำให้มีร้านค้าที่สนใจที่จะให้บริการรับชำระค่าสินค้าผ่านบัตรเครดิตเพิ่มขึ้น ทำให้ลูกค้าสามารถใช้บัตรเครดิตได้อย่างแพร่หลาย นอกจากนี้ผู้วิจัยพิจารณาถึงวงเงินที่ได้รับอนุมัติว่าสามารถรองรับการใช้จ่ายได้พอเพียงหรือไม่ ตลอดจนช่วงระยะเวลาชำระคืนโดยปลอดภัยหากมีระยะเวลานานก็จะช่วยยืดระยะเวลาการชำระเงินออกไป และอัตราดอกเบี้ยยังมีผลเมื่อลูกค้ามีความต้องการที่จะผ่อนชำระด้วยอัตราขั้นต่ำหรือแม้กระทั่งผ่อนสินค้าผ่านระบบผ่อนชำระ

ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยคือ การเป็นลูกค้าเงินฝากของธนาคาร รองลงมาคือใช้เบิกเงินสดฉุกเฉิน การได้รับส่วนลดและสิทธิพิเศษต่างๆจากร้านค้าที่ร่วมโครงการ ใช้ซื้อสินค้าผ่านระบบผ่อนชำระ การได้รับสิทธิประโยชน์จากบัตร การได้รับของกำนัลพิเศษเมื่ออนุมัติบัตร และ การสะสมคะแนนเพื่อแลกของรางวัล โดยมีคะแนนเฉลี่ยเรียงตามลำดับเท่ากับ 3.22 3.18 3.12 3.11 3.10 3.07 และ 3.05 ตามลำดับ ทั้งนี้แม้ว่าการขออนุมัติบัตรเครดิตไม่จำเป็นจะต้องเป็นลูกค้าเงินฝากหรือมีวงเงินสินเชื่อกับธนาคารพาณิชย์ ก็สามารถใช้บริการบัตรเครดิตของธนาคารได้ แต่จากการให้ความสำคัญในระดับปานกลางของกลุ่มตัวอย่างนั้นพบว่า การเป็นลูกค้าเงินฝากของธนาคารจะช่วยในเรื่องของการอำนวยความสะดวกในการชำระเงิน การเบิกเงินสดฉุกเฉินซึ่งเป็นการใช้บริการในกรณีที่มีการใช้จ่ายมากกว่าปกติ จึงให้ความสำคัญในระดับปานกลางอยู่ในระดับเดียวกับการซื้อสินค้าผ่านบัตรเครดิต และในบางครั้งกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ประจำมีความประสงค์ที่จะซื้อสินค้า แต่ไม่ต้องการชำระเงินในคราวเดียวหรือมีเงินไม่เพียงพอที่จะชำระในคราวเดียว ก็จะใช้บริการซื้อสินค้าผ่านระบบผ่อนชำระแทน สำหรับปัจจัยการได้รับส่วนลดและสิทธิพิเศษต่างๆ จากร้านค้าที่ร่วมโครงการ การได้รับสิทธิประโยชน์จากบัตร หรือแม้แต่การสะสมคะแนนเพื่อแลกของรางวัล เป็นสิทธิประโยชน์ของลูกค้าบัตรเครดิตที่ใช้บริการมาเป็นระยะเวลาหนึ่งจึงจะได้รับสิทธิประโยชน์และสิทธิพิเศษต่างๆ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงให้ความสำคัญระดับปานกลางในลำดับที่รองลงมา

ง. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บัตรเครดิตในการซื้อสินค้าและบริการ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ในการซื้อสินค้าและบริการ โดยทำการทดสอบสมมติฐาน ใช้ค่าสถิติไคสแควร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งใช้ในการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล กับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ในการซื้อสินค้าและบริการ เพื่อบอกถึงระดับความสัมพันธ์ของปัจจัยที่นำมาศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

กำหนดสมมติฐาน

สมมติฐานหลัก H_0 : ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บัตรเครดิตของ
ธนาคารพาณิชย์ไม่มีความสัมพันธ์กัน

สมมติฐานรอง H_1 : ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บัตรเครดิตของ
ธนาคารพาณิชย์มีความสัมพันธ์กัน

ตารางที่ 18 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บัตรเครดิต

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บัตรเครดิต	ปัจจัยส่วนบุคคล	ค่านัยสำคัญทางสถิติ*
1. เงินที่ได้รับอนุมัติ	อาชีพ	0.051
2. ระยะเวลาชำระคืนโดยปลอดดอกเบี้ย	อายุ	0.005
3. ค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปี	สถานภาพ	0.001
4. อัตราดอกเบี้ย	สถานภาพ	0.020
(ดอกเบี้ยผ่อนชำระและดอกเบี้ยชำระล่าช้า)	อายุ	0.000
5. เป็นลูกค้าเงินฝากของธนาคาร	อายุ	0.015
	ระดับการศึกษา	0.007
	อาชีพ	0.014
	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.000
6. ความปลอดภัยเนื่องจากไม่ต้องพกเงินสด	สถานภาพ	0.000
	อายุ	0.000
	อาชีพ	0.000
	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.000
7. มีร้านค้ารองรับบัตรจำนวนมาก	สถานภาพ	0.024
	อายุ	0.000
	ระดับการศึกษา	0.029
	อาชีพ	0.001
	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.000
8. ความสะดวกในการชำระเงิน	-	
9. ได้รับของกำนัลพิเศษเมื่ออนุมัติบัตร	อายุ	0.000

ตารางที่ 18 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บัตรเครดิต	ปัจจัยส่วนบุคคล	ค่านัยสำคัญทางสถิติ*
10. ใช้เบิกเงินสดฉุกเฉิน	สถานภาพ	0.003
	อายุ	0.000
	อาชีพ	0.000
	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.000
11. ใช้ซื้อสินค้าผ่านระบบผ่อนชำระ	อายุ	0.000
	อาชีพ	0.001
12. การสะสมคะแนนเพื่อแลกของรางวัล	อายุ	0.005
	ระดับการศึกษา	0.002
	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.002
13. ได้รับส่วนลดและสิทธิพิเศษต่างๆ จากร้านค้าที่ร่วมโครงการ	อายุ	0.001
	อาชีพ	0.004
	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	0.026
14. ได้รับสิทธิประโยชน์จากบัตร เช่น การคุ้มครองอุบัติเหตุ	อายุ	0.001

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: *หมายถึง นัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

สำหรับปัจจัยส่วนบุคคลที่ไม่ได้ระบุในปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บัตรเครดิต หมายถึง ตัวแปรนั้น ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับวงเงินที่ได้รับอนุมัติ พบว่าอาชีพของกลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์กับวงเงินที่ได้รับอนุมัติอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อพิจารณาจากข้อมูลพบว่า การให้ระดับความสำคัญกับวงเงินที่ได้รับอนุมัติ มีความแตกต่างกันตามอาชีพ เพราะในแต่ละอาชีพจะได้รับเงินเดือนแตกต่างกันไป ดังนั้นในการพิจารณาวงเงินบัตรเครดิตจะพิจารณาจากรายได้ของผู้สมัครเป็นหลักและกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทและลูกจ้างเอกชนที่มีรายได้ค่อนข้างแน่นอนแต่อาจจะมีรายจ่ายที่ค่อนข้างสูง จึงให้ความสำคัญกับวงเงินที่ได้รับอนุมัติ เนื่องจากในบางเดือนอาจมีค่าใช้จ่ายที่ไม่คาดคิด จึงต้องการวงเงินบัตรเครดิตจำนวนหนึ่งเพื่อรองรับค่าใช้จ่ายในอนาคต ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพข้าราชการ รัฐวิสาหกิจและธุรกิจส่วนตัว ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000-35,000 บาท แต่มีมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเท่ากับกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพพนักงานบริษัท ดังนั้นจึงให้ความสำคัญระดับน้อยที่สุดกับประเด็นนี้

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระยะเวลาชำระคืนโดยปลอดดอกเบี้ยพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาชำระคืนโดยปลอดดอกเบี้ยอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อพิจารณาจากข้อมูลพบว่า การให้ระดับความสำคัญกับระยะเวลาชำระคืนโดยปลอดดอกเบี้ย มีความแตกต่างกันตามช่วงอายุ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญระดับน้อยถึงระดับปานกลาง เนื่องจากยังอยู่ในช่วงเริ่มต้นทำงานจึงมีขอดการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตไม่มากนัก สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 31 ปีขึ้นไป ให้ความสำคัญระดับปานกลางเนื่องจากส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส นอกจากจะมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวแล้วยังมีค่าใช้จ่ายของบุคคลในครอบครัว ดังนั้นระยะเวลาชำระคืนโดยปลอดดอกเบี้ยยิ่งนานเท่าไรก็จะสามารถยืดระยะเวลาชำระเงินเพื่อที่จะนำเงินในส่วนนี้ไปใช้จ่ายอื่นๆ ที่มีความสำคัญก่อน

จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปี พบว่า สถานภาพมีความสัมพันธ์กับค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปีอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อพิจารณาจากข้อมูลพบว่า การให้ระดับความสำคัญกับค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปี ไม่มีความแตกต่างกันตามสถานภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพโสด สมรสและหม้าย ต่างก็ให้ความสำคัญในระดับน้อยที่สุด เนื่องจากปัจจุบันมีการแข่งขันอย่างมากระหว่างธนาคารพาณิชย์ไทย สาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในประเทศไทยและบริษัทประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช่สถาบันการเงิน (Non-Bank) ต่างก็ใช้กลยุทธ์การยกเลิกค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปี เพื่อเพิ่มจำนวนบัตรและการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของตน

จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับอัตราดอกเบี้ย พบว่า สถานภาพและอายุ มีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อพิจารณาจากข้อมูลพบว่า การให้ระดับความสำคัญกับอัตราดอกเบี้ยไม่มีความแตกต่างกันตามสถานภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญระดับปานกลางจนถึงระดับน้อยที่สุด เนื่องจากเห็นว่า อัตราดอกเบี้ยจะมีความสำคัญก็ต่อเมื่อมีการผ่อนชำระขั้นต่ำ การชำระล่าช้าหรือการเบิกเงินสดฉุกเฉิน แต่ในกรณีที่มีการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในแต่ละเดือนไม่มากนัก อัตราดอกเบี้ยจะไม่มีผลกระทบ ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างจึงให้ความสำคัญระดับน้อยที่สุด สำหรับตัวแปรอายุพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันทุกช่วงอายุ โดยกลุ่มตัวอย่างทุกช่วงอายุส่วนใหญ่ให้ความสำคัญระดับปานกลางถึงระดับน้อย เนื่องจากเห็นว่าอัตราดอกเบี้ยเป็นปัจจัยสำคัญก็ต่อเมื่อมีความประสงค์จะชำระขั้นต่ำ ใช้บริการผ่อนชำระสินค้าหรือเบิกเงินสดฉุกเฉินเท่านั้น

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการเป็นลูกค้าเงินฝากของธนาคาร พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการเป็นลูกค้าเงินฝากของธนาคารอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อพิจารณาจากข้อมูลพบว่า การให้ระดับความสำคัญกับการเป็นลูกค้าเงินฝากของธนาคาร ไม่มีความแตกต่างกันทุกช่วงอายุ ทุกระดับการศึกษาและทุกอาชีพ ส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญในระดับปานกลาง เนื่องจากการเป็นลูกค้าเงินฝากของธนาคารจะช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องของการชำระเงิน สำหรับปัจจัยรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่ามีความแตกต่างกันตามระดับรายได้ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000-35,000 บาท จะให้ความสำคัญระดับน้อยถึงระดับปานกลาง เนื่องจากการเป็นการอำนวยความสะดวกในการชำระเงินเมื่อมีการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,000-45,000 บาท ส่วนใหญ่มีบัตรเครดิตมากกว่า 2 บัตรจึงให้ความสำคัญในระดับปานกลางถึงระดับมากที่สุด เพราะมีพฤติกรรมการใช้บัตรเครดิตมากกว่า 2 บัตร ดังนั้นการเป็นลูกค้าเงินฝากจะช่วยอำนวยความสะดวกในเรื่องของการชำระเงินผ่านบัญชีของธนาคารที่มีบัตรเครดิตอยู่อีกทั้งยังประหยัดค่าธรรมเนียมอีกด้วย ในกรณีที่มิได้เป็นลูกค้าเงินฝากของธนาคาร การชำระหนี้บัตรเครดิตจะสามารถชำระโดยผ่านเคาน์เตอร์เซอร์วิสหรือสาขาของธนาคารอื่น ซึ่งจะเสียค่าธรรมเนียม ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 45,000 บาทขึ้นไป เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูง แต่ให้ความสำคัญกับการเป็นลูกค้าเงินฝากของธนาคารในระดับน้อยที่สุดเนื่องจากมีพฤติกรรมการใช้บัตรเครดิตที่ใช้ประจำเพียง 1 บัตร จึงใช้วิธีการชำระผ่านบัญชีอัตโนมัติซึ่งสะดวกและประหยัดเวลากว่า ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้จึงให้ความเห็นว่าการเป็นลูกค้าเงินฝากมีความสำคัญระดับน้อยที่สุด

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความปลอดภัยเนื่องจากไม่ต้องพกเงินสด พบว่า สถานภาพและอายุ มีความสัมพันธ์กับความปลอดภัยเนื่องจากไม่ต้องพกเงินสดอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อพิจารณาจากข้อมูลพบว่า การให้ระดับความสำคัญกับความปลอดภัยเนื่องจากไม่ต้องพกเงินสด พบว่าไม่มีความแตกต่างกันตามสถานภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพโสด สมรสและหม้าย ต่างก็ให้ความสำคัญระดับน้อยที่สุด เนื่องจากเห็นว่าในปัจจุบันนอกเหนือจากการชำระค่าสินค้าและบริการด้วยบัตรเครดิตแล้วยังมีการชำระด้วยบัตรเดบิต ซึ่งมีความปลอดภัยเช่นกัน นอกจากนี้เครื่องถอนเงินอัตโนมัติ (Automated teller machine: ATM) ยังมีจำนวนมากหาง่าย ทำให้สะดวกในการกดและนำเงินมาชำระค่าสินค้าและบริการ สำหรับปัจจัยอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนพบว่า มีความแตกต่างกันตามช่วงอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 21-40 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000-35,000 บาท และมีมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเฉลี่ยต่อเดือน 2,000-4,999 บาท จะให้

ความสำคัญระดับน้อยถึงระดับน้อยที่สุด ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป มีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 25,000-45,000 บาท และมีมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเฉลี่ยเดือนละ 2,000-9,999 บาท จะให้ความสำคัญระดับมากถึงระดับมากที่สุด เนื่องจากเมื่อระดับรายได้เพิ่มขึ้น การใช้จ่ายในชีวิตประจำวันก็ย่อมเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงให้ความสำคัญกับการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตแทนการพกพาเงินสดจำนวนมากเพื่อไปใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและบริการที่อาจไม่สะดวกและไม่ปลอดภัย

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีร้านค้ารองรับบัตรจำนวนมาก พบว่า สถานภาพ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความสัมพันธ์กับการมีร้านค้ารองรับบัตรจำนวนมาก อย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อพิจารณาจากข้อมูลพบว่าการให้ระดับความสำคัญกับการมีร้านค้ารองรับบัตรจำนวนมากพบว่าไม่มีความแตกต่างกันตามสถานภาพ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพ โสด สมรสและหม้าย ต่างก็ให้ความสำคัญในระดับน้อย เนื่องจากในปัจจุบันร้านค้าส่วนใหญ่มีบริการชำระเงินด้วยบัตรเครดิตเพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการชำระเงินของลูกค้านี้และเป็นการเพิ่มยอดขายอีกทางหนึ่งในกรณีที่ลูกค้ามิได้พกเงินสด สำหรับปัจจัยอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนพบว่า มีความแตกต่างกันตามช่วงอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 21-40 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000-35,000 บาท ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญน้อยและมีพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเฉลี่ยเดือนละ 2,000-4,999 บาท กลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะใช้บริการในห้างสรรพสินค้า ร้านอาหาร ซูเปอร์มาร์เก็ต ซึ่งมีบริการรองรับการชำระค่าสินค้าด้วยบัตรเครดิต สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไป มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,000 บาทขึ้นไป และมีพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเฉลี่ยเดือนละ 5,000-9,999 บาท ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในระดับมากถึงมากที่สุด เนื่องจากมีการใช้บัตรเครดิตในหลากหลายสถานที่จึงให้ความสำคัญกับการมีร้านค้ารองรับบัตรจำนวนมากในระดับมาก

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความสะดวกในการชำระเงินพบว่า ไม่มีปัจจัยส่วนบุคคลตัวใดมีความสัมพันธ์กับความปลอดภัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการได้รับของกำนัลพิเศษเมื่ออนุมัติบัตร พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการได้รับของกำนัลพิเศษเมื่ออนุมัติบัตรอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อพิจารณาจากข้อมูลพบว่า การให้ระดับความสำคัญกับ

การได้รับของกำนัลพิเศษเมื่ออนุมัติบัตร ไม่มีความแตกต่างกันทุกช่วงอายุ โดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญระดับปานกลาง ถึงแม้ว่ากลุ่มตัวอย่างบางส่วนจะมีการถือครองบัตรเครดิตมากกว่า 3 บัตร โดยวัตถุประสงค์ในการทำบัตรเครดิตบางครั้งอาจจะไม่ต้องการใช้บริการของบัตรเครดิตนั้นๆ แต่ต้องการของกำนัลเมื่อมีการอนุมัติบัตรต่อมาธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์การแจกของกำนัลโดยผู้สมัครจะต้องได้รับอนุมัติบัตรและมียอดการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตก่อน จึงจะสามารถแจกของกำนัลได้

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการเบิกใช้เงินสดฉุกเฉินพบว่า สถานภาพ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับวงเงินที่ได้รับอนุมัติอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อพิจารณาจากข้อมูลพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพโสด มีอายุระหว่าง 21-40 ปี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000-35,000 บาทจะให้ความสำคัญระดับน้อยถึงระดับปานกลาง แม้ว่ากลุ่มนี้จะมีรายได้ไม่สูงมากนักแต่เนื่องจากมีสถานภาพโสดจะมีเพียงค่าใช้จ่ายส่วนตัวเป็นหลักเท่านั้น ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรส มีอายุระหว่าง 41 ปีขึ้นไปมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,000 บาทขึ้นไป จะให้ความสำคัญระดับระดับมากถึงมากที่สุด เพราะนอกจากจะมีค่าใช้จ่ายส่วนตัวแล้วยังมีค่าใช้จ่ายของบุคคลในครอบครัว ดังนั้นในบางครั้งอาจมีความต้องการใช้เงินสดฉุกเฉินในกรณีเร่งด่วน

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการซื้อสินค้าเงินผ่อนผ่านบัตรเครดิตพบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการซื้อสินค้าผ่านระบบผ่อนชำระอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อพิจารณาจากข้อมูลพบว่า การให้ระดับความสำคัญกับการซื้อสินค้าผ่านระบบผ่อนชำระ มีความแตกต่างกันตามช่วงอายุ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 21-40 ปี จะให้ความสำคัญระดับน้อยถึงระดับปานกลาง เนื่องจากเป็นช่วงเริ่มต้นของวัยทำงานรายได้จึงยังไม่มากนักส่วนใหญ่มักมีสถานภาพโสด ดังนั้นการซื้อสินค้าผ่านระบบผ่อนชำระจะเป็นการเพิ่มรายจ่ายอีกทางหนึ่ง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 41 ปีขึ้นไปจะให้ความสำคัญระดับมากที่สุด เนื่องจากอยู่ในช่วงของการทำงานมาเป็นระยะเวลาานาน มีรายได้มากขึ้นแต่ก็มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเช่นกัน และส่วนใหญ่มักมีสถานภาพสมรส ดังนั้นการซื้อสินค้าผ่านระบบผ่อนชำระจะเป็นการบรรเทาค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นเนื่องจากไม่ต้องชำระค่าสินค้าในคราวเดียว อีกทั้งในปัจจุบันยังมีระบบส่งเสริมการขายโดยการผ่อนชำระโดยปราศจากดอกเบี้ยในช่วงระยะเวลาหนึ่ง จึงทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจได้ง่ายขึ้น

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการสะสมคะแนนเพื่อแลกของรางวัล พบว่าอายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์กับการสะสมคะแนนเพื่อแลกของรางวัลอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อพิจารณาจากข้อมูลพบว่า การให้ระดับความสำคัญกับการสะสมคะแนนเพื่อแลกของรางวัล ไม่มีความแตกต่างกันตามช่วงอายุ เนื่องจากการสะสมคะแนนเพื่อแลกของรางวัลจะต้องใช้คะแนนสะสมในระดับหนึ่งดังนั้นจึงให้ความสำคัญในระดับปานกลาง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,000 บาทขึ้นไป ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด เพราะมีการใช้บัตรเครดิตมานานจึงมีคะแนนสะสมจำนวนมากสามารถใช้คะแนนสะสมในการแลกของรางวัลได้ตามต้องการ

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการได้รับส่วนลดและสิทธิพิเศษต่างๆ จากร้านค้าที่ร่วมโครงการ มีความสัมพันธ์กับอายุอย่างมีนัยสำคัญทาง ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อพิจารณาจากข้อมูลพบว่า การให้ความสำคัญกับการได้รับส่วนลดและสิทธิพิเศษต่างๆ จากร้านค้าที่ร่วมโครงการ จะแตกต่างกันตามอายุ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 31 ปีขึ้นไป มักจะให้ความสำคัญระดับปานกลางถึงระดับมากที่สุดเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนวัยทำงาน มีระดับรายได้ค่อนข้างสูง และมีการใช้บริการมานาน ดังนั้นธนาคารหรือสถาบันผู้ออกบัตรมักอำนวยความสะดวกด้วยการให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ แก่ลูกค้ากลุ่มนี้มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี ซึ่งเป็นวัยเริ่มต้นทำงานและมีรายได้ไม่สูงนัก มีการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเฉลี่ย 1-5 ครั้งต่อเดือนและมีมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเฉลี่ย 2,000-4,999 บาทต่อเดือน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างกลุ่มนี้จึงยังไม่ให้ความสำคัญกับปัจจัยนี้มากนัก

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการได้รับสิทธิประโยชน์จากบัตร พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการได้รับสิทธิประโยชน์จากบัตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เมื่อพิจารณาจากข้อมูลพบว่า การให้ระดับความสำคัญกับการได้รับสิทธิประโยชน์จากบัตร มีความแตกต่างกันตามช่วงอายุ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 21-30 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000-25,000 บาท เป็นกลุ่มวัยเริ่มทำงานรวมถึงเป็นกลุ่มที่เริ่มเข้ามาใช้บริการสินเชื่อ จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญกับปัจจัยนี้มากนักในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 31 ปีขึ้นไป เป็นกลุ่มที่มีความมั่นคงทางการเงินและการทำงาน ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จึงมีภาระค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว ดังนั้นการได้รับสิทธิประโยชน์จากบัตรเครดิตที่ถืออยู่ถือว่าเป็นการลดค่าใช้จ่ายทางหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่นการประกันชีวิตกรณีมีการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต

สรุปผลการศึกษา สมการแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ผ่านบัตรเครดิตต่อการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนพบว่า มูลค่าการใช้ผ่านบัตรเครดิตมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน เนื่องจากการซื้อสินค้าและบริการในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งมีการชำระผ่านบัตรเครดิตส่งผลให้ประชาชนตัดสินใจซื้อสินค้าได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการออกแบบสอบถามเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บัตรเครดิต คือการใช้ผ่านบัตรเครดิตนั้นไม่จำเป็นต้องจ่ายเงินสดในทันที เพราะมีระยะเวลาชำระคืนโดยปลอดดอกเบี้ยหรือในกรณีซื้อสินค้าเงินผ่อนสามารถผ่อนชำระผ่านบัตรเครดิตได้อีกด้วย ประกอบกับในปัจจุบันมีการแข่งขันอย่างมากระหว่างธนาคารพาณิชย์กับธุรกิจสถาบันการเงินที่มีใช่ธนาคาร (Non-Bank) โดยใช้กลยุทธ์ต่างๆ เช่น การไม่คิดค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปี การได้รับของกำนัลเมื่อมีการอนุมัติบัตร นอกจากนี้การใช้บัตรเครดิตยังมีการสะสมคะแนนเพื่อแลกของรางวัลหรือการได้รับส่วนลดและสิทธิพิเศษหรือแม้แต่การได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ จากการใช้บัตรเครดิต ซึ่งเป็นข้อดีของการใช้ผ่านบัตรเครดิตในขณะที่การชำระค่าสินค้าด้วยเงินสดไม่สามารถทำได้ จึงเป็นแรงจูงใจให้มีการใช้ผ่านบัตรเครดิตเพิ่มขึ้น ประกอบกับความสะดวกในการชำระเงินที่ไม่จำเป็นต้องพกเงินสดเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังเกิดความปลอดภัยจึงทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งหันมาใช้จ่ายเพื่ออุปโภคบริโภคและบริการต่างๆผ่านบัตรเครดิต จึงเป็นเหตุให้มูลค่าการใช้ผ่านบัตรเครดิตเพิ่มขึ้น

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การบริโภคเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากต่อระบบเศรษฐกิจ ซึ่งปัจจุบันการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคได้มีการพัฒนาไปอย่างมาก จากการใช้เงินสดเป็นสื่อกลางในการชำระค่าสินค้าและบริการต่างๆ ได้มีการเพิ่มรูปแบบการชำระเงินเป็นบัตรเครดิตและบัตรเดบิต โดยเฉพาะบัตรเครดิตเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน เนื่องจากความสะดวกสบายไม่ต้องพกพาเงินสดและยังมีความปลอดภัย ส่งผลให้จำนวนบัตรเครดิตและมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลการอุปโภคบริโภคของภาคเอกชนที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน โดยการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนมีส่วนโดยเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 50 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ดังนั้นถ้าการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนเพิ่มขึ้นย่อมส่งผลให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศเพิ่มขึ้นตามไปด้วย และในทางกลับกันหากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเพิ่มขึ้นย่อมน่าจะส่งผลให้การอุปโภคบริโภคภาคเอกชนเพิ่มขึ้นด้วยและส่งผลกระทบต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศในท้ายสุด ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะศึกษาถึงผลของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตที่มีต่อการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน รวมทั้งศึกษาถึงพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ข้อมูลอนุกรมเวลารายปีตั้งแต่ปีพ.ศ.2529-2551 รวมระยะเวลา 23 ปี โดยใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติในรูปของสมการถดถอยเชิงซ้อนมาทำการวิเคราะห์ เพื่อใช้ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตต่อการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน สำหรับการศึกษากฎการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต ได้อาศัยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ถือบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ จำนวน 400 ตัวอย่าง จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามด้วยวิธีเชิงพรรณนา สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ยและทดสอบสมมติฐานโดยวิธีไคสแควร์

ผลการศึกษาในส่วนแรกโดยการประมาณค่าจากสมการความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตต่อการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน พบว่า การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน

ในส่วนของการวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้ผ่านบัตรเครดิต โดยใช้แบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงและมีสถานภาพสมรส มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000-25,000 บาท และส่วนใหญ่มีบัตรเครดิตที่ถือครองอยู่มากกว่า 3 บัตร แต่มีบัตรเครดิตที่ใช้ประจำเพียง 1 บัตร และใช้บัตรเครดิตในการซื้อสินค้าและบริการเฉลี่ยเดือนละ 1-5 ครั้ง โดยมีมูลค่าการใช้ผ่านบัตรเครดิตเฉลี่ยเดือนละ 2,000-4,999 บาท โดยส่วนใหญ่นิยมใช้จ่ายในห้างสรรพสินค้า สถานีบริการน้ำมันและร้านอาหารมากที่สุด สำหรับการให้ระดับความสำคัญกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บัตรเครดิตในภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในแต่ละปัจจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในระดับมากกับความสะดวกในการชำระเงิน ความปลอดภัยเนื่องจากไม่ต้องพกเงินสด ค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปี มีร้านค้ารองรับบัตรจำนวนมาก วงเงินที่ได้รับอนุมัติ ระยะเวลาชำระคืนโดยปลอดดอกเบี้ยและอัตราดอกเบี้ย ส่วนปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในระดับปานกลาง คือ การเป็นลูกค้าเงินฝากของธนาคาร การใช้เบิกเงินสดฉุกเฉิน การได้รับส่วนลดและสิทธิพิเศษต่างๆ จากร้านค้าที่ร่วมโครงการ การซื้อสินค้าผ่านระบบผ่อนชำระ การได้รับสิทธิประโยชน์จากบัตร การได้รับของกำนัลพิเศษเมื่ออนุมัติบัตรและการสะสมคะแนนเพื่อแลกของรางวัล นอกจากนี้ที่กล่าวข้างต้นแล้วยังไม่มีปัจจัยตัวใดที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในระดับน้อยที่สุด

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การใช้ผ่านบัตรเครดิตกับการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนนอกจากจะมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันแล้ว ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามยังสอดคล้องและสนับสนุนการใช้ผ่านบัตรเครดิตในการซื้อสินค้าและบริการอีกด้วย

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. จากการศึกษาพบว่า มูลค่าการใช้ผ่านบัตรเครดิต มีผลกระทบต่อการใช้การอุปโภคบริโภคภาคเอกชนในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นการขยายฐานลูกค้าบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ได้ส่งผลให้ผู้ถือบัตรเครดิตส่วนใหญ่มีบัตรเครดิตในมือมากกว่า 1 บัตร ดังนั้นวงเงินในบัตรเครดิตที่มีอยู่จะเป็นตัวเพิ่มอำนาจซื้อให้เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย และในกรณีที่เกิดสถานะเศรษฐกิจตกต่ำหากผู้ใช้ไม่มีระเบียบวินัยในการใช้เงินจะทำให้เกิดปัญหานี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ในอนาคตได้ ดังนั้นธนาคารแห่งประเทศไทยควรออกมาตรการจำกัดจำนวนบัตรเครดิตต่อคน หรือควรออกมาตรการควบคุมการแข่งขันทางการตลาดเรื่องบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินที่มีใช้ธนาคาร

พาณิชย์ในการเพิ่มจำนวนบัตรเครดิตตลอดจนการอนุมัติเพิ่มวงเงินของบัตรเครดิตให้อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม กับเงินเดือนของผู้สมัครเพื่อป้องกันมิให้เกิดปัญหาหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้

2. ปัจจัยที่ลูกค้าให้ความสำคัญมากคือการยกเว้นค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปี ดังนั้นธนาคารพาณิชย์ไม่ควรเน้นรายได้ในส่วนของค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปี แต่ควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมากขึ้น ซึ่งจากการที่ผู้ถือบัตรเครดิตมีการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตมากขึ้น ก็จะทำให้ธนาคารพาณิชย์มีรายได้มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในส่วน of ค่าธรรมเนียมจากร้านค้าที่รับบัตรเครดิต จากนั้นเมื่อถึงรอบการชำระเงิน ธนาคารจะมีโอกาสที่จะได้รับดอกเบี้ย ในกรณีที่ลูกค้าชำระเงินขั้นต่ำ ซึ่งจะสามารถสร้างรายได้ได้มากกว่า

3. จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในการตัดสินใจใช้บัตรเครดิตจากจำนวนร้านค้าที่รองรับบัตรและความสะดวกในการชำระเงิน ดังนั้นธนาคารพาณิชย์ควรเพิ่มจำนวนร้านค้าที่รับบัตรเครดิตให้มากขึ้นทั้งในเขตปริมณฑลและต่างจังหวัด เพื่อรองรับการให้บริการในการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของลูกค้าและเป็นการเพิ่มรายได้ค่าธรรมเนียมจากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาผลกระทบของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตเฉพาะผู้ถือบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ไทยและสาขาของธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศในประเทศไทยเท่านั้น ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่ม ดังนั้นในการศึกษาครั้งต่อไปจึงควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังผู้ถือบัตรเครดิตที่ออกโดยธุรกิจสถาบันการเงินที่มีธนาคารพาณิชย์ (Non-Bank) รวมทั้งเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตตลอดจนการให้ความสำคัญกับปัจจัยที่มีผลต่อการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต ของผู้ถือบัตรเครดิตทั้ง 2 กลุ่ม เพื่อที่จะนำข้อมูลที่ได้นี้ไปใช้ในการวางแผนธุรกิจสำหรับผู้ให้บริการบัตรเครดิตต่อไป

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2550. การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. พิมพ์ครั้งที่ 10.
กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กฤตยา ตติรังสรรค์กุล. 2547. เศรษฐศาสตร์มหภาคเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร:
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คุณิรัตน์ แวมณีวรรณ. 2539. พฤติกรรมในการบริโภคและการออมของผู้ถือบัตรเครดิต :
กรณีศึกษา พนักงานบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ. 2546. ทฤษฎีและนโยบายการเงิน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร:
โครงการตำรา ลำดับ 15 ศูนย์บริการเอกสารวิชาการ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. 2549. จำนวนบัตรเครดิตในประเทศไทยรายไตรมาส ,มูลค่าการใช้จ่าย
ผ่านบัตรเครดิตและมูลค่าการอุปโภคบริโภคภาคเอกชนรายปี (Online). [www.bot.or.th
/BOTH_homepage/DataBank/Financial_Institutions/New_Fin_Data /CB/cb
_t15_M50.xls](http://www.bot.or.th/BOTH_homepage/DataBank/Financial_Institutions/New_Fin_Data/CB/cb_t15_M50.xls), 13 มีนาคม 2550.
- ปิยะนัทร รัตนวิบูลย์. 2542. การวิเคราะห์พฤติกรรมการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต : กรณีศึกษา
เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนและข้าราชการ. วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รัตนา สายคณิต. 2546. หลักเศรษฐศาสตร์II:มหเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิภาวดี เต้าสุวรรณ. 2549. ผลกระทบของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตต่อผลิตภัณฑ์ประชาชาติ.
วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- ศันสนีย์ ชุมพลบุญชร. 2547. การศึกษาฟังก์ชันการบริโภคก่อนและหลังวิกฤติการณ์ทางการเงิน. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. พฤติกรรมการใช้บัตรเครดิตในภาวะเศรษฐกิจชะลอตัว (Online). www.kasikornresearch.com/kr/search_resule.jsp, 1 พฤษภาคม 2550.
- ศิริพร พุทธเมธวิสุทธิ. 2540. ผลกระทบของบัตรเครดิตต่อตัวแปรทางเศรษฐกิจของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุดชีวิน ชมเสวก. 2548. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบัตรเครดิตกับอัตราการหมุนเวียนของเงินและความสามารถของบัตรเครดิตในการทดแทนเงิน. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุภัทรา อภัยวงศ์. 2540. ผลกระทบของการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตต่อปริมาณเงินฝากในธนาคารพาณิชย์. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรเชษฐ ชีรวินิจ. 2542. โกง सबัด โกง सबัตร (โกงกัน सबัดกับบัตรเครดิต). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัท คอมพิวเตอร์ จำกัด
- เสาวนีย์ ไทยรุ่งโรจน์และวาทีตร รักษ์ธรรม. 2549. “การวิเคราะห์พฤติกรรมการบริโภคมวลรวมและฟังก์ชันการบริโภคของครัวเรือนไทย.” วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 26: 39-70.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย

(สำเนา)

27 พฤศจิกายน 2543

เรียน ผู้จัดการธนาคารพาณิชย์ทุกธนาคาร

ที่ ธปท. สนส. (11)ว.3268/2543 เรื่อง การให้บริการบัตรเครดิต

ตามที่ ธปท. ได้มีหนังสือที่ธปท.ง. (ว) 3937/2540 ลงวันที่ 8 ธันวาคม 2540 แจ้งหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการให้บริการบัตรเครดิตของสถาบันการเงิน และหนังสือที่ธปท. ฉ. (ว) 4290/2541 ลงวันที่ 30 ตุลาคม 2541 ผ่อนคลายและขยายเวลาการใช้ข้อกำหนดในเรื่องการกำหนดวงเงินและจำนวนเงินที่ต้องชำระขั้นต่ำในแต่ละงวดของผู้ถือบัตร ความละเอียดแจ้งแล้วนั้น

เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติและอ้างอิง ธปท. จึงขอยกเลิกหนังสือดังกล่าวข้างต้นและได้รวบรวมหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่อยู่ในหนังสือดังกล่าวข้างต้นมาอยู่ในหนังสือฉบับนี้แทน โดยได้ปรับปรุงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ถือบัตรหลักและบัตรเสริม รวมทั้งขยายเวลาการใช้ข้อกำหนดในเรื่องการชำระหนี้บัตรเครดิตขั้นต่ำด้วย ทั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ให้ธนาคารพาณิชย์พิจารณาคุณสมบัติในการออกบัตรรายใหม่แก่บุคคลทั่วไปหรือข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และองค์กรของรัฐ โดยผู้ถือบัตรหลักต้องมีรายได้ที่รวบรวมกันทั้งสิ้นในรอบปีต้องไม่ต่ำกว่าปีละ 180,000 บาท และจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 22 ปี
2. ในการออกบัตรเสริมให้แก่ผู้ถือบัตรรายใหม่และรายเก่าที่ต่ออายุบัตรนั้น ผู้ถือบัตรหลักจะต้องมีรายได้เพิ่มขึ้นอีก 60,000 บาท ต่อบัตรเสริม 1 ใบ ทั้งนี้ ผู้ถือบัตรเสริมจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี
3. วงเงินที่จะให้แก่ผู้ถือบัตรเครดิตทั้งรายใหม่และรายเก่าที่ต่ออายุบัตรนั้น แต่ละรายต้องไม่เกิน 2 เท่าของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ถือบัตร เว้นแต่ในกรณีที่จำเป็นอาจให้วงเงินเกินกว่าที่กำหนดนี้ได้ แต่ต้องเป็นการชั่วคราวเท่านั้น

สำหรับผู้ถือบัตรรายเก่าและรายใหม่ซึ่งมีประวัติการชำระหนี้ดี โดยในรอบ 1 ปี ไม่เคยผิดนัดชำระหนี้ หรือผิดนัดชำระหนี้แต่ละครั้งไม่เกิน 30 วัน หรือมีเงินฝากประจำเป็น หลักทรัพย์ค้ำประกันค้ำกับวงเงินที่เกินกว่า 2 เท่าของรายได้ดังกล่าวแล้ว ธนาคารพาณิชย์อาจให้ วงเงินเกินกว่า 2 เท่าก็ได้ ทั้งนี้ธนาคารพาณิชย์ต้องการมีมาตรการควบคุมที่ดี ที่จะไม่ทำให้ผู้ถือบัตร กลายเป็นลูกหนี้ที่มีประวัติการชำระหนี้ไม่ดีอีก

4. การผ่อนชำระหนี้บางส่วนที่กำหนดให้ผู้ถือบัตรต้องการชำระขั้นต่ำ (Minimum Payment) ในแต่ละงวดอย่างน้อยร้อยละ 10 ของยอดสินเชื่อบัตรเครดิตคงค้างทั้งสิ้น (Total Outstanding Balance) แต่ต้องไม่ต่ำกว่างวดละ 2,000 บาท นั้น นับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2544 เป็นต้นไป ผู้ถือบัตรทุกรายจะต้องชำระขั้นต่ำในแต่ละงวดไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ของยอดสินเชื่อบัตรเครดิตคงค้างทั้งสิ้น สำหรับผู้ถือบัตรรายเก่าที่สมัครก่อนวันที่ 1 มกราคม 2541 ธปท. ขยายเวลา การใช้ข้อกำหนดดังกล่าวออกไปอีก 1 ปี จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2544 โดยในช่วงเวลานี้ให้ ธนาคารพาณิชย์กำหนดให้ผู้ถือบัตรรายเก่าต้องชำระในแต่ละงวดอย่างน้อยร้อยละ 5 ของยอด สินเชื่อบัตรเครดิตคงค้างทั้งสิ้น แต่ต้องไม่ต่ำกว่า 1,000 บาท ทั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2545 ผู้ถือ บัตรรายเก่านี้จะต้องชำระขั้นต่ำในแต่ละงวดไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 ของยอดสินเชื่อบัตรเครดิตคงค้าง ทั้งหมด โดย ธปท.จะไม่ผ่อนผันหรือขยายเวลาให้แก่ผู้ถือบัตรรายเก่าอีกต่อไป และขอให้ธนาคาร พาณิชย์ถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ข้างต้นโดยเคร่งครัดด้วย

5. การเรียกเก็บดอกเบี้ยและส่วนลด ให้กำหนดเป็นอัตราดอกเบี้ยที่เรียกจากลูกค้ารายย่อย ชั้นดี (Minimum Retail Rate) บวกส่วนต่าง (Margin) และให้ปฏิบัติตามประกาศของธนาคารเรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติในเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ 20 ตุลาคม 2536 และ ประกาศของธปท. อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

6. การเรียกชำระหนี้สินเชื่อบัตรเครดิต ให้ธนาคารพาณิชย์จัดส่งใบแจ้งยอดบัญชีบัตรเครดิตให้ผู้ถือบัตรทราบล่วงหน้าก่อนวันถึงกำหนดชำระหรือหักบัญชีไม่น้อยกว่า 10 วัน

7. ให้ธนาคารพาณิชย์เปิดเผยให้ประชาชนผู้ใช้บริการได้ทราบค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับ การใช้บัตรเครดิตอย่างชัดเจน โดยให้จัดทำตารางสรุปภาระและค่าใช้จ่ายตามตัวอย่างที่แนบ หนังสือนี้ แสดงในเอกสารโฆษณาเผยแพร่ทุกกรณี รวมทั้งให้คิดเป็นประกาศไว้ในที่ทำการต่างๆ

ด้วย ส่วนกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่มีผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ ให้ธนาคารพาณิชย์แจ้งให้ผู้ใช้บริการทราบล่วงหน้าก่อนวันที่จะเริ่มเปลี่ยนแปลงไม่น้อยกว่า 10 วัน

8. กรณีที่ผู้ร้องเรียนเกี่ยวกับการใช้บัตรเครดิต ให้ธนาคารพาณิชย์แจ้งความคืบหน้าในการสอบสวนและดำเนินการแก้ไขข้อผิดพลาดให้ผู้ใช้บริการทราบภายใน 7 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งจากผู้ใช้บริการ

9. ในการให้สินเชื่อและเครดิตทุกประเภท การรับซื้อตราสารหนี้ รวมทั้งการจัดหาเงินทุนให้แก่ผู้ดำเนินกิจการให้บริการบัตรเครดิตชนิดที่สามารถนำไปใช้ต่างประเทศได้ ให้ธนาคารพาณิชย์ ดูแลให้ผู้ประกอบการดังกล่าว รวมทั้งบริษัทในเครือที่มีการให้บริการเกี่ยวกับบัตรเครดิต ถือปฏิบัติตามนัยข้างต้นอย่างเคร่งครัดด้วย

10. ให้ธนาคารพาณิชย์รายงานการให้บริการบัตรเครดิตเป็นข้อมูลรายเดือน และให้จัดส่งรายงานทุกๆ 3 เดือน ตามแบบรายงานและคำอธิบายที่แนบมานี้ ส่งไปยังส่วนข้อมูลสถาบันการเงินฝ่ายประสานงานและจัดเก็บข้อมูล สายฐานข้อมูลภายใน 1 เดือน นับแต่วันสิ้นงวดนั้น

จึงเรียนมาเพื่อทราบและปฏิบัติ

ขอแสดงความนับถือ

(ม.ร.ว.จตุรมงคล โสณกุล)

ผู้ว่าการ

(สำเนา)

25 เมษายน 2545

เรียน ผู้จัดการธนาคารพาณิชย์ทุกธนาคาร

ที่ ธปท. สนส. (21)ว.906/2545 เรื่อง การให้บริการบัตรเครดิต

เพื่อให้ธนาคารพาณิชย์สามารถขยายขอบเขตการให้บริการบัตรเครดิตไปยังลูกค้าได้ทั่วถึง โดยมีความคล่องตัวในการให้บริการ เพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน มีระบบการกำกับดูแลตัวเองที่ดี พร้อมทั้งมีระบบการบริหารความเสี่ยงที่เพียงพอและเหมาะสม ในเวลาเดียวกันลูกค้าก็ได้รับบริหารที่ดี โดยมีค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมและได้รับวงเงินบัตรเครดิตที่สอดคล้องกับการใช้จ่ายและความสามารถในการชำระคืนของลูกค้า

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) จึงเห็นสมควรปรับปรุงหลักเกณฑ์การให้บริการบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ โดยขอยกเลิกหนังสือที่ ธปท. สนส. (11) ว. 3268/2543 ลงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2543 เรื่อง การให้บริการบัตรเครดิตและให้ธนาคารพาณิชย์ถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. ในหนังสือนี้

“วงเงินบัตรเครดิต” หมายความว่า วงเงินสินเชื่อของบัตรหลักและบัตรเสริมทุกรวมกัน

“บุคคลที่เกี่ยวข้องกับธนาคารพาณิชย์” หมายความว่า นิติบุคคลที่ธนาคารพาณิชย์ หรือผู้แทนของธนาคารพาณิชย์ถือหุ้น (ไม่ว่าโดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม) ตั้งแต่ร้อยละยี่สิบขึ้นไป หรือมีอำนาจควบคุมกิจการ หรือมีอำนาจในการจัดการ หรือมีอำนาจควบคุมคะแนนเสียงส่วนใหญ่ ในที่ประชุมผู้ถือหุ้น หรือมีอำนาจควบคุมการแต่งตั้งหรือถอดถอนกรรมการ

2. ให้ธนาคารพาณิชย์กำหนดนโยบายและแผนงานในการดำเนินธุรกิจบัตรเครดิต และเสนอคณะกรรมการของธนาคารพาณิชย์เพื่อให้ความเห็นชอบทุกปี ทั้งนี้ นโยบายและแผนงานดังกล่าว ควรประกอบด้วยทิศทางและแนวทางในการให้บริการบัตรเครดิต พร้อมทั้งเป้าหมายในการให้บริการแก่ลูกค้าตามระดับรายได้ของผู้ถือบัตร

3. ธนาคารพาณิชย์ต้องจัดให้มีระบบบริหารความเสี่ยงในการให้บริการบัตรเครดิต ซึ่งประกอบด้วย ระบบการพิจารณาคุณสมบัติของผู้ยื่นขอบัตรเครดิตเพื่อการอนุมัติและกำหนดวงเงินบัตรเครดิตตามระดับความสามารถในการชำระหนี้ และระบบการเรียกเก็บหนี้ที่สามารถเตือนให้ทราบเมื่อลูกหนี้เริ่มมีปัญหาในการชำระหนี้ไม่สามารถชำระหนี้ได้ตามข้อตกลง ตลอดจนกลยุทธ์ในการเรียกเก็บหนี้ในกรณีต่างๆ

นอกจากนี้ ควรจัดให้มีระบบการติดตามพฤติกรรมในการใช้จ่ายและการชำระหนี้ของผู้ถือบัตรแต่ละราย เพื่อประโยชน์ในการทบทวน เปลี่ยนแปลงวงเงินให้เหมาะสมกับพฤติกรรมและรูปแบบของการใช้บัตรของผู้ถือบัตรแต่ละราย และให้มีระบบสารสนเทศเพื่อการบริหาร สำหรับใช้ในการกำหนดและทบทวนนโยบายและแผนงานเกี่ยวกับการให้บริการบัตรเครดิต

4. ธนาคารพาณิชย์ต้องให้ความสำคัญและจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับผู้ขอบัตรที่ถูกต้องและครบถ้วน เพื่อประกอบการพิจารณาอนุมัติและกำหนดวงเงินบัตรเครดิตที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ โดยวิธี

(1) ใช้ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลกลาง เช่น บริษัทที่ประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต (Credit Bureau) เป็นต้น หรือร่วมกันจัดตั้งศูนย์ข้อมูลเพื่อใช้ข้อมูลร่วมกัน เพื่อสอบย้อนประวัติส่วนตัวของผู้ขอมีบัตร จำนวนบัตรและวงเงินบัตรเครดิตที่ได้รับทั้งสิ้น ตลอดจนข้อมูลอื่นๆ

(2) ให้ผู้ยื่นขอบัตรใหม่และผู้ถือบัตรเดิมที่ประสงค์จะขอวงเงินเพิ่ม ต้องแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับบัตรเครดิตและวงเงินที่ได้รับ ขณะยื่นขอบัตรเครดิตหรือขอเพิ่มวงเงินที่ครบถ้วนและถูกต้อง โดยธนาคารพาณิชย์ต้องแจ้งให้ลูกค้ารับทราบเกี่ยวกับความสำคัญของการแจ้งข้อมูลดังกล่าว ซึ่งมีผลให้ธนาคารพาณิชย์อาจบอกเลิกการถือบัตรได้หากต่อมาตรวจพบว่ามีกรแจ้งข้อมูลดังกล่าวไม่ถูกต้อง

5. กำหนดคุณสมบัติของผู้ขอบัตรรายใหม่แต่ละประเภทให้ชัดเจน เช่น บุคคลทั่วไป ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ และองค์การของรัฐ เป็นต้น และกำหนดให้ผู้ขอบัตรต้องแสดงหลักฐานแหล่งที่มาของรายได้ตามเกณฑ์ที่ธนาคารพาณิชย์กำหนด ทั้งนี้ ผู้ถือบัตรหลักต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี และผู้ถือบัตรเสริมจะต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปี

6. การผ่อนชำระหนี้บางส่วนที่กำหนดให้ผู้ถือบัตรต้องชำระขั้นต่ำ (Minimum Payment) ในแต่ละงวดต้องไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของยอดสินเชื่อบัตรเครดิตคงค้างทั้งสิ้น (Total Outstanding Balance)

7. การเรียกเก็บดอกเบี้ยหรือส่วนลด ให้กำหนดเป็นอัตราดอกเบี้ยที่เรียกเก็บจากลูกค้ารายย่อยชั้นดี (Minimum Retail Rate) บวกส่วนต่าง (Margin) และให้ปฏิบัติตามประกาศของ ธปท. เรื่อง การกำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ปฏิบัติตามเรื่องดอกเบี้ยและส่วนลด ลงวันที่ 20 ตุลาคม 2536 และประกาศของ ธปท. อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องด้วย

8. ให้ส่งใบแจ้งยอดบัญชีบัตรเครดิตที่ต้องชำระให้ผู้ถือบัตรทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 10 วัน ก่อนวันถึงกำหนดชำระหรือหักบัญชี

9. เปิดเผยให้ประชาชนผู้ใช้บริการได้ทราบค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการใช้บัตรเครดิตอย่างชัดเจน โดยให้จัดทำตารางสรุปภาระและค่าใช้จ่ายตามตัวอย่างที่แนบในหนังสือนี้ ในเอกสารโฆษณาเผยแพร่ทุกกรณี รวมทั้งให้ติดประกาศในที่เปิดเผย ณ ที่ทำการทุกแห่ง นอกจากนี้ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงใดๆ ที่มีผลกระทบต่อผู้ใช้บริการ ให้ธนาคารพาณิชย์แจ้งให้ผู้ใช้บริการทราบล่วงหน้าก่อนวันที่จะเริ่มเปลี่ยนแปลงไม่น้อยกว่า 10 วัน

10. เมื่อมีผู้ใช้บริการร้องเรียนเกี่ยวกับการใช้บัตรเครดิต ให้ธนาคารพาณิชย์แจ้งความคืบหน้าในการสอบสวนและการดำเนินการในขั้นตอนต่อไป ให้ผู้ใช้บริการนั้นทราบภายใน 7 วันนับจากวันที่ได้รับร้องเรียน และให้ดำเนินการแก้ไขข้อร้องเรียนให้แล้วเสร็จและให้ผู้ใช้บริการนั้นทราบโดยเร็ว

11. ในการให้สินเชื่อและเครดิตทุกประเภท การรับซื้อตราสารหนี้ รวมทั้งการจัดการเงินทุนให้แก่ผู้ดำเนินกิจการให้บริการบัตรเครดิตชนิดที่สามารถนำไปใช้ต่างประเทศได้ ให้ธนาคารพาณิชย์ ดูแลให้ผู้ประกอบการดังกล่าว รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธนาคารพาณิชย์ที่มีการให้บริการเกี่ยวกับบัตรเครดิตถือปฏิบัติตามนัยข้างต้นอย่างเคร่งครัดด้วย

12. ให้ธนาคารพาณิชย์และหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับธนาคารพาณิชย์ จัดทำรายงานข้อมูลการให้บริการบัตรเครดิตเป็นประจำทุกไตรมาส ตามแบบรายงานและคำอธิบายที่แนบมานี้ และส่งไปยังส่วนข้อมูลสถาบันการเงิน ฝ่ายประสานงานและจัดเก็บข้อมูล สายฐานข้อมูล ภายใน 30 วัน นับแต่วันสิ้นสุดไตรมาสที่รายงานนั้น โดยให้เริ่มรายงานตามแนบรายงานที่ปรับปรุงใหม่นี้ตั้งแต่ไตรมาสเดือนกันยายน 2545 เป็นต้นไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติ

ขอแสดงความนับถือ

(ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล)

ผู้ว่าการ

(สำเนา)

12 พฤศจิกายน 2545

เรียน ผู้จัดการ

ธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศทุกธนาคาร

สาขาธนาคารต่างประเทศทุกธนาคาร

ที่ สนส. (21)ว.207/2545 เรื่อง การนำส่งประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยที่กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ถือปฏิบัติเกี่ยวกับธุรกิจบัตรเครดิต

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ขอส่งประกาศและหนังสือเวียนรวม 3 ฉบับ มาเพื่อทราบและถือปฏิบัติดังต่อไปนี้

1. ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2545 ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 12 พฤศจิกายน 2545 เป็นต้นไป และได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 119 ตอนพิเศษ 110ง ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2545 แล้ว

2. ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง ดอกเบี้ยและค่าบริการที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2545 ซึ่งมีผลบังคับเมื่อพ้นกำหนด 60 วัน นับจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป และได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 119 ตอนพิเศษ 110ง ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2545 แล้ว

3. หนังสือเวียนที่ ธปท. สนส. (21) ว. 2541/2545 เรื่อง ค่าธรรมเนียมในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2545

สำหรับสาระสำคัญของประกาศตามข้อ 1 ได้แก่

(1) มีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ถือบัตรไว้ 2 ประการ

(2) ธนาคารพาณิชย์จะต้องแจ้งรายละเอียดตามแบบที่ ธปท. กำหนดในประกาศให้ ผู้บริโภคหรือผู้ถือบัตรที่ประสงค์จะขอมีบัตรเครดิตทราบ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาขอมีบัตร เครดิต

(3) การเรียกเก็บค่าบริการหรือค่าใช้จ่ายใดๆ นอกเหนือจากรายการตามแบบที่ ธปท. กำหนด ต้องได้รับอนุญาตจากธปท. ก่อน

(4) ธนาคารพาณิชย์จะต้องกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการผ่อนชำระหนี้ โดยจะให้ผ่อน ชำระได้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของยอดคงค้างทั้งสิ้นต่องวด

(5) บัตรเครดิตที่ออกให้แก่ผู้ถือบัตรหรือผู้บริโภคแล้วในวันที่ประกาศมีผลใช้บังคับ หากคุณสมบัติของผู้ถือบัตรหรือผู้บริโภคดังกล่าวไม่ตรงตามประกาศ ให้บัตรเครดิตรุ่นนั้นมีผลใช้ ต่อไปจนกว่าจะสิ้นอายุบัตรเครดิต หรือธนาคารพาณิชย์บอกเลิกการใช้บัตรเครดิตตามสัญญา การใช้บัตรเครดิตรุ่น

(6) ธนาคารพาณิชย์ต้องจัดให้มีระบบการบริหารความเสี่ยงในการให้บริการบัตร เครดิตที่เหมาะสม

(7) ห้ามธนาคารพาณิชย์โอนหนี้ที่เกิดจากการใช้บัตรเครดิตไปเป็นหนี้ตามสัญญาบัญชี เดินสะพัด เว้นแต่จะได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้ถือบัตรหรือผู้บริโภคนก่อน

ส่วนสาระสำคัญของประกาศตามข้อ 2 ได้แก่

(1) ดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าธรรมเนียม และค่าบริการอื่นใดในหนี้ค้างชำระ ธนาคารจะเรียก เก็บได้รวมกันไม่เกินร้อยละ 18 ต่อปี ทั้งนี้ไม่รวมค่าธรรมเนียมในการดำเนินงานหรือค่าบริการ ตามที่ธปท. กำหนดหรืออนุญาต

(2) ธนาคารพาณิชย์จะเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายต่างๆ รวมกันได้ไม่เกินร้อย ละ 3 ของจำนวนเงินสดที่เบิกถอนผ่านบัตรเครดิต

(3) ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกเก็บค่าติดตามทวงถามหนี้ได้ตามจำนวนเงินที่จ่ายไปจริงและพอสมควรแก่กรณี

ตามข้อ 7 ของประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ จัดทำรายงานตามแบบรายงานที่กำหนดไว้ทุกไตรมาส จึงขอให้ธนาคารพาณิชย์จัดทำในรูปแบบที่เครื่องคอมพิวเตอร์สามารถอ่านได้ (Computer Readable Form) ตามรูปแบบ (Record Specification Format) ที่ ธปท. กำหนด โดยจัดส่งรายงานทางอิเล็กทรอนิกส์ทางเครือข่ายสื่อสารแบบ File Transfer พร้อมทั้งส่งในรูปแบบเอกสาร (Hard Copy) จำนวน 2 ชุด ไปยังส่วนข้อมูลสถาบันการเงินฝ่ายประสานงานและจัดเก็บข้อมูล สายฐานข้อมูล ภายใน 30 วัน นับแต่วันสิ้นสุดไตรมาสที่รายงานนั้น โดยแสดงยอดสิ้นเชิงคงค้างและยอดคงค้างของลูกค้าหนี้ผิดนัดชำระหนี้จำแนกตามสถานะการจัดชั้นของลูกค้าหนี้เป็นหน่วยพันบาท และให้ใส่เครื่องหมาย “;” หลังหลักพันและหลักล้าน

ทั้งนี้ให้ยกเลิกหนังสือที่ ธปท. สนส. (21) ว. 906/2545 เรื่อง การให้บริการบัตรเครดิต ลงวันที่ 25 เมษายน 2545 และหนังสือที่ สนส. (21) ว. 192/2545 เรื่อง รายงานการให้บริการบัตรเครดิตที่ปรับปรุงแล้ว ลงวันที่ 8 ตุลาคม 2543

ขอแสดงความนับถือ

(นายสามารถ นุรณวัฒนาโชค)

ผู้อำนวยการอาวุโส สายนโยบายสถาบันการเงิน

ผู้ว่าการ^{แทน}

(สำเนา)

28 พฤศจิกายน 2545

เรียน ผู้จัดการ

ธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศทุกธนาคาร

สาขาธนาคารต่างประเทศทุกธนาคาร

ที่ ผนส. (21)ว.184/2549 เรื่อง การนำส่งประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ขอนำส่งประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่องอัตราดอกเบี้ยและค่าบริการที่ธนาคารพาณิชย์อาจเรียกได้ในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตและประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน 2549 ซึ่งได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษาฉบับประกาศและงานทั่วไป เล่ม 123 ตอนพิเศษ 122 ง ลงวันที่ 24 พฤศจิกายน 2549 แล้ว

สาระสำคัญของประกาศฉบับนี้คือ

1. การปรับเพิ่มเพดานอัตราดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการและค่าธรรมเนียมในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต อีกร้อยละ 2 ต่อปีเป็นไม่เกินร้อยละ 20 ต่อปี ให้สอดคล้องกับต้นทุนทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่อง และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งแก่ผู้บริโภคและธนาคารพาณิชย์ สำหรับหนี้ที่เกิดจากการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตหรือจากการเบิกถอนเงินสดที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ 1 ธันวาคม 2549 จะได้รับความคุ้มครองตามประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยฉบับเดิม กล่าวคือธนาคารพาณิชย์จะเรียกเก็บดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมได้ไม่เกินร้อยละ 18 ต่อปีต่อไปจนถึงวันที่ 30 มิถุนายน 2550

อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2550 เป็นต้นไป ธนาคารพาณิชย์อาจคิดดอกเบี้ย ค่าปรับ ค่าบริการ และค่าธรรมเนียมในอัตราใหม่ได้ (ไม่เกินร้อยละ 20 ต่อปี) ภายใต้กรอบของสัญญาที่ทำกันไว้ ไม่ว่าหนี้นั้นจะเกิดขึ้นก่อนหรือตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2549 เป็นต้นไป

2. การปรับปรุงหลักเกณฑ์ในประเด็นอื่น

2.1 ปรับปรุงหลักเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของผู้ถือบัตรเครดิต โดยให้ธนาคารพาณิชย์สามารถพิจารณาจากการมีเงินฝาก หรือการลงทุนในตราสารแสดงสิทธิในหนี้ที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจที่มีกฎหมายเฉพาะจัดตั้งได้

2.2 ขยายหลักเกณฑ์การพิจารณาคุณสมบัติของผู้ถือบัตรเครดิตประเภทองค์กร (Corporate Card) โดยให้ธนาคารพาณิชย์พิจารณาคุณสมบัติของผู้ถือบัตรเครดิตประเภทองค์กรจากฐานะทางการเงินของบริษัทที่จะขอมีบัตรเครดิตแทนคุณสมบัติของผู้ถือบัตรรายบุคคล

2.3 ปรับปรุงเงื่อนไขการชำระหนี้บัตรเครดิตในกรณีเป็นวงเงินฉุกเฉินเกินกว่า 5 เท่าของรายได้ โดยกำหนดให้ผู้ถือบัตรต้องชำระเงินส่วนที่เกินกว่าวงเงิน 5 เท่าของรายได้ภายในงวดที่ 2 ของการชำระเงินตามใบแจ้งยอดบัญชีบัตรเครดิต จากเดิม กำหนดให้ชำระภายในงวดแรกของการชำระเงิน

2.4 ปรับปรุงเงื่อนไขการกำหนดวงเงินของผู้ถือบัตรก่อนวันที่ 1 เมษายน 2547 โดยอนุญาตให้ธนาคารพาณิชย์สามารถคงวงเงินเดิมของผู้ถือบัตรเครดิตก่อนวันที่ 1 เมษายน 2547 ได้ เฉพาะรายที่มีประวัติการชำระหนี้ที่ดีตามกำหนดไว้ในประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดหลักเกณฑ์ให้มีการออกบัตรเครดิตโดยลูกค้ามีได้รื่องขอ (Pre-approved)

จึงเรียนมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติ

ขอแสดงความนับถือ

(นางทองไธ ลิมปิติ)

ผู้อำนวยการอาวุโส สายนโยบายสถาบันการเงิน

ผู้ว่าการ^{แทน}

(สำเนา)

26 มีนาคม 2547

เรียน ผู้จัดการ

ธนาคารพาณิชย์จดทะเบียนในประเทศไทย
สาขาธนาคารต่างประเทศทุกธนาคาร

ที่ สนส.(21)ว. 47/2547 เรื่อง นำส่งประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิต ของธนาคารพาณิชย์

ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ขอนำส่งประกาศธนาคารแห่งประเทศไทย เรื่อง การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการประกอบธุรกิจบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ ลงวันที่ 23 มีนาคม 2547 ซึ่งได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 121 ตอน พิเศษ 35 ง. ลงวันที่ 25 มีนาคม 2547 แล้ว

สาระสำคัญของประกาศฉบับนี้คือ

1. คำจำกัดความของบัตรเครดิต และคุณสมบัติของผู้ถือบัตรเครดิต

กำหนดคำจำกัดความของบัตรหลักและบัตรเสริม และกำหนดคุณสมบัติของ ผู้ถือบัตร แต่ละประเภทให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

2. การชำระหนี้และการติดตามทวงถามให้ชำระหนี้

2.1 เพิ่มอัตราค่าธรรมเนียมขั้นต่ำ จากเดิมที่กำหนดไว้ไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของยอดคงค้างทั้งสิ้นเป็นไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของยอดคงค้างทั้งสิ้น โดยให้ถือปฏิบัติสำหรับผู้ถือบัตร รายใหม่ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2547 และผู้ถือบัตรรายเก่าตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2550 เป็นต้นไป

2.2 ให้ยกเลิกการใช้บัตรเครดิตกรณีผู้ถือบัตรมีการผิดนัดชำระหนี้เกินกว่า 3 เดือน นับแต่วันครบกำหนดชำระ

3. การเปลี่ยนประเภทหนี้

กำหนดหลักเกณฑ์ให้ธนาคารพาณิชย์ต้องดำเนินการตามเงื่อนไขที่กำหนด กรณี มีการโอนหนี้บัตรเครดิต หรือเปลี่ยนประเภทหนี้บัตรเครดิตไปเป็นหนี้ประเภทอื่น

4. การปฏิบัติและการจัดการเกี่ยวกับข้อมูลผู้ถือบัตรหรือผู้บริโภค

กำหนดวงเงินที่จะให้แก่ผู้ถือบัตรแต่ละรายต้องไม่เกิน 5 เท่าของรายได้เฉลี่ย ต่อเดือน หรือกระแสเงินสดหมุนเวียนในบัญชีเงินฝาก โดยในกรณีผู้ถือบัตรรายเก่าให้ถือปฏิบัติตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2548 เป็นต้นไป

5. การบริหารความเสี่ยงของธุรกิจบัตรเครดิต

กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์ต้องจัดให้มีระเบียบ หรือพิธีปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ หรือ ระบุในสัญญาการแต่งตั้งตัวแทนเพื่อกระทำการแทนธนาคารพาณิชย์ ในเรื่องการติดต่อหาผู้ถือบัตรรายใหม่ หรือติดต่อผู้ถือบัตรรายเก่าเพื่อเสนอสินเชื่อประเภทใหม่

ทั้งนี้ ธปท. ขอเรียนเพิ่มเติมว่า รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังได้ผ่อนผันเป็นการทั่วไปให้ธนาคารพาณิชย์ที่ไม่ได้ทำธุรกิจบัตรเครดิตไม่ต้องจัดส่งชุดข้อมูล (Data set) เกี่ยวกับรายงาน สรุปบริการบัตรเครดิต (Credit Card Summary) และรายงานสรุปการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านช่องทางต่างๆ (Card Usage Summary) อย่างไรก็ตาม เมื่อธนาคารพาณิชย์ที่กล่าวมา มีการทำธุรกิจ บัตรเครดิตเมื่อใด ต้องถือปฏิบัติในการส่งชุดข้อมูลดังกล่าวทันที

จึงเรียนมาเพื่อทราบและถือปฏิบัติ

ขอแสดงความนับถือ

(นายสามารถ บุรณวัฒนาโชค)

ผู้อำนวยการอาวุโส สายนโยบายสถาบันการเงิน

ผู้ว่าการ^{แทน}

ภาคผนวก ข

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงซ้อน

ตารางผนวกที่ 1 ผลการประมาณค่าสมการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ผ่านบัตรเครดิต
ต่อการอุปโภคบริโภคภาคเอกชน

Dependent Variable: PC

Method: Least Squares

Sample: 1986 2008

Included observations: 23

Variable	Coefficient	Std. Error	t-Statistic	Prob.
C	1072808	108773.3	9.862785	0.0000
CC	8.143585	0.475405	17.12979	0.0000
R-squared	0.933212	Mean dependent var		2512124
Adjusted R-squared	0.930032	S.D. dependent var		1252406
S.E. of regression	331279.5	Sum squared resid		2.30E+12
F-statistic	293.4297	Durbin-Watson stat		1.521490
Prob(F-statistic)	0.000000			

ที่มา: จากการคำนวณ

ภาคผนวก ค
แบบสอบถาม

แบบสอบถามแสดงความคิดเห็น

เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต
 วัตถุประสงค์ แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อ
 การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ชาย หญิง
2. สถานภาพสมรส โสด สมรส
3. อายุ 21 - 25 ปี 26 - 30 ปี
 31 - 35 ปี 36 - 40 ปี
 41 - 45 ปี 46 - 50 ปี
 51 - 55 ปี มากกว่า 55 ปี
4. ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรี
 ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี
5. อาชีพ พนักงานบริษัท/ลูกจ้างเอกชน
 ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว
 อื่นๆ โปรดระบุ.....
6. ประสบการณ์ในการทำงาน 0 - 3 ปี 4 - 7 ปี
 8 - 11 ปี 12 - 15 ปี
 16 - 19 ปี 20 - 23 ปี
 มากกว่า 23 ปี

7. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

☐ 15,001 - 20,000 บาท	☐ 20,001 - 25,000 บาท
☐ 25,001 - 30,000 บาท	☐ 30,001 - 35,000 บาท
☐ 35,001 - 40,000 บาท	☐ 40,001 - 45,000 บาท
☐ มากกว่า 45,000 บาท	

8. โปรดจัดอันดับความสำคัญของสาเหตุที่ท่านใช้บัตรเครดิตในการชำระค่าสินค้าและบริการ จากมากไปหาน้อยจำนวน 5 อันดับ โดยกำหนดให้ลำดับที่ 1 = มีความสำคัญมากที่สุด และ 5 = มีความสำคัญน้อยที่สุด

- ..... ได้รับสิทธิพิเศษ/ของกำนัลเมื่อผ่านการอนุมัติเป็นสมาชิกบัตร
- ..... ได้รับการยกเว้นค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปี
- ..... ปลอดภัยไม่จำเป็นต้องพกเงินสด
- ..... จำนวนร้านค้าที่ยอมรับบัตรเครดิตมีมาก
- ..... ความสะดวกในการซื้อสินค้าและบริการต่างๆ
- ..... สามารถนำไปใช้จ่ายได้ทั่วประเทศ/ทั่วโลก
- ..... ยืดระยะเวลาในการชำระเงิน
- ..... ซื้อสินค้าแบบผ่อนชำระได้
- ..... อัตราดอกเบี้ยในการผ่อนชำระ/อัตราดอกเบี้ยชำระล่าช้าอยู่ในระดับต่ำ
- ..... สั่งซื้อสินค้าผ่านอินเทอร์เน็ต
- ..... สะสมคะแนนเพื่อแลกของรางวัล
- ..... เพื่อเติมเงินโทรศัพท์มือถือ
- ..... ได้รับส่วนลดจากร้านค้าต่างๆ
- ..... ได้รับสิทธิประโยชน์และบริการพิเศษต่างๆ
- ..... อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมในการเลือกใช้บัตรเครดิต

9. จำนวนบัตรเครดิตที่ท่านถือครองอยู่ทั้งหมด

1 บัตร

2 บัตร

3 บัตร

มากกว่า 3 บัตร

10. จำนวนบัตรเครดิตที่ท่านใช้ประจำ

1 บัตร

2 บัตร

3 บัตร

มากกว่า 3 บัตร

11. ท่านเคยใช้บัตรเครดิตของธนาคารพาณิชย์ในการซื้อสินค้าและบริการหรือไม่

ไม่ใช่เลย

ใช่

12. จำนวนครั้งที่ท่านใช้บัตรเครดิตในการซื้อสินค้าและบริการและอื่นๆ

ไม่ใช่เลย

1 - 5 ครั้งต่อเดือน

6 - 10 ครั้งต่อเดือน

11 - 15 ครั้งต่อเดือน

16 - 20 ครั้งต่อเดือน

20 ครั้งต่อเดือน

13. มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตต่อเดือน

น้อยกว่า 1,999 บาท

ประมาณ 2,000 - 4,999 บาท

ประมาณ 5,000 - 9,999 บาท

ประมาณ 10,000 - 19,999 บาท

20,000 บาทขึ้นไป

14. ท่านใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตสถานที่ใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) ห้างสรรพสินค้า ซูเปอร์มาร์เก็ต โมเดิร์นเทรด ร้านค้าทั่วไป
- ( ) ร้านอาหาร ภัตตาคาร
- ( ) สถานีบริการน้ำมัน
- ( ) โรงพยาบาล
- ( ) โรงแรม ที่พัก รีสอร์ท
- ( ) สถาบันเทจ สถานที่ท่องเที่ยว
- ( ) อื่นๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บัตรเครดิตธนาคารพาณิชย์ในการซื้อสินค้าและบริการ

โปรดระบุความสำคัญของปัจจัยต่อไปนี้ที่ท่านให้ความสำคัญในการถือครองบัตรเครดิตธนาคารพาณิชย์ โดยใส่เครื่องหมาย ลงในช่องระดับความสำคัญ โดย 5 = มากที่สุด...1 = น้อยที่สุด

ปัจจัย	ระดับความสำคัญ				
	5=มากที่สุด	4=มาก	3=ปานกลาง	2=น้อย	1=น้อยที่สุด
1. เงินที่ได้รับอนุมัติ					
2. ระยะเวลาชำระคืนโดยปลอดดอกเบี้ย					
3. ค่าธรรมเนียมแรกเข้าและค่าธรรมเนียมรายปี					
อัตราดอกเบี้ย (ดอกเบี้ยผ่อนชำระและดอกเบี้ยชำระล่าช้า)					
5. เป็นลูกค้าเงินฝากของธนาคาร					
6. ความปลอดภัยเนื่องจากไม่ต้องพกเงินสด					
7. มีร้านค้ารองรับบัตรจำนวนมาก					
8. ความสะดวกในการชำระเงิน					
9. ได้รับของกำนัลพิเศษเมื่ออนุมัติบัตร					
10. ใช้เบิกเงินสดฉุกเฉิน					
11. ใช้ซื้อสินค้าผ่านระบบผ่อนชำระ					
12. การสะสมคะแนนเพื่อแลกของรางวัล					
13. ได้รับส่วนลดและสิทธิพิเศษต่างๆ จากร้านค้าที่ร่วมโครงการ					
14. ได้รับสิทธิประโยชน์จากบัตร เช่น การคุ้มครองอุบัติเหตุ					

ภาคผนวก ง

ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ทางสถิติ

ตารางผนวกที่ 2 ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ทางสถิติ

ปี พ.ศ.	มูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต (ล้านบาท)	การอุปโภคบริโภคภาคเอกชน (ล้านบาท)
2529	1,458	705,655
2530	2,712	794,623
2531	9,174	885,008
2532	18,696	1,039,002
2533	37,458	1,249,651
2534	54,606	1,420,297
2535	71,448	1,700,000
2536	84,474	1,730,519
2537	95,214	1,958,726
2538	131,850	2,225,739
2539	149,565	2,479,828
2540	149,392	2,586,956
2541	147,109	2,505,312
2542	151,945	2,595,113
2543	170,164	2,762,925
2544	234,000	2,941,012
2545	286,204	3,119,979
2546	343,213	3,385,602
2547	272,124	3,709,059
2548	301,766	4,048,654
2549	368,743	4,381,192
2550	528,764	4,561,528
2551	454,995	4,992,474

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ -นามสกุล	นางสาวอัจฉราพร โตเหมือน
วัน เดือน ปี ที่เกิด	15 เมษายน พ.ศ. 2522
สถานที่เกิด	จังหวัดสมุทรสาคร
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี คณะบริหารธุรกิจ (บธบ.) สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตเทคนิคกรุงเทพ เจ้าหน้าที่สินเชื่อ
ตำแหน่งปัจจุบัน	บริษัท ธนาคารนครหลวงไทย จำกัด (มหาชน)
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	